

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Controversia IV. De distinctione entis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

CONTROVERSIA IV.

De distinctione entis.

ONTROVERSIA præcedenti, quam institui de vnitare, veritate, & falsitate entis, egi de falsitate, & malicia, seu de ente falso, & malo, quæ vero & bono opponuntur; de distinctione autem placuit specialem hanc Controversiam constituere, quia de illa plura scitu digna & inter Theologos valde controuersa exagitantur.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit realis distinctio.

Hoc ens ab illo distingui primò dicit non esse illud, quod citra omnem controuersiam est. Venit in questionem an hoc ens non esse illud dicat aliquid positium ex parte entis, vel aliquid negatiuum, & an præter hoc quod est hoc ens non esse illud, aliquid aliud importetur, ut hoc ens ab illo dicatur distinctum, & an illud à quo hoc ens distinguitur necessariò debeat existere.

Quæstio potest esse tantum de nomine, an terminus distinctionis existere debeat, quæ nihil de re potest importare, ut bene omnes, qui rem hanc accuratè tractant. Certum est enim ad hoc ut hoc ens non sit illud, non requiri illud existere, exempli gratiâ, ad hoc ut Petrus non sit Ioannes, certum est non requiri Ioannem existere, quia Ioanne non existente propositiones hæc *Petrus non est Ioannes*, & *Petrus est non Ioannes* veræ sunt, hæc enim propositio *Petrus est Ioannes* falsa est, & priori contradictoriè opponitur, in qua veritatem arguit, ex duabus enim contradictoriis non potest non vna esse vera, & altera falsa, & ita ex falsitate huius veritatis alterius legitimè consequentiâ deducitur. Quod si distinctionis nomine non solum significemus hoc non esse illud, sed relationem diuersitatis inter extrema, certum est necessariò requiri vtriusque existentiam, ut illorum quodlibet distinctum dici possit. Hac ratione doctè dixit P. Soar. disp. 4. Metaph. sect. 1. num. 16. Deum ab æterno existentem non habuisse ab æterno hanc distinctionem à creaturis, quia creaturæ non fuere ab æterno, sed ab æterno habuisse Deum non esse creaturam, quod adueniente creaturâ fundat hanc positiam distinctionem, quâ Deus dicitur distinctus à creaturâ per se ipsum, qui ab æterno intrinsecè habuit non esse creaturam, sed esse distinctionem Dei à creaturâ, seu inter Deum & creaturam, quatenus non solum dicit Deum non esse creaturam, sed esse distinctionem, seu diuersum, quod relatio diuersitatis dici solet. In hoc sensu sumpta distinctione hæc propositio *Petrus distinguitur à Ioanne*, in has res soluitur *Petrus est Ioannes est*, & *Petrus non est Ioannes*. Hanc distinctionem distingui ab vnitare certum est, quia hoc ens esse vnum, est independens ab omni alio termino, eo enim ipso quod ens existat est vnum formalitè dempto quocumque alio, & tamen non dicitur distinctum, quovis sit aliud à quo distinguitur.

Primum illud conceptum distinctionis absolutæ ex vi cuius hoc ens non est aliud modo negatiuo significari certum est, an verò ex parte obiecti negationem importet, vel rem positiam instar negationis significatæ, inter auctores est dubium. Censent nonnulli conceptum obiectiui ex vi cuius hoc positium ens formalitè nō est aliud, dicere negationem; melius tamen Hurtad. disp. 6. sect. 1. & alij plurimi docent esse eandem positiam essentiam entis modo negatiuo significatam. Plura de hac re dixi Controv. 3. Punct. 1. ubi probaui ens hoc non esse aliud, v.g. Petrum non esse Ioannem, seu Petrum esse non Ioannem, dicere conceptum positium entis nulla alia negatione formalitè importata. Vide dicta ibi, quibus hanc additionem. Priusquam intelligatur in Petro negatio Ioannis, debent intelligi Petrus, & Ioannes: sed in illo priori intelligitur Petrus ut non Ioannes, & Ioannes ut non Petrus: ergo independentè ab omni negatione habet Petrus

non esse Ioannem. Maiorem probò: negatio supponit subiectum, cui inhærens concipitur formalitè existens, & connotat habitum quo prius intellectum secundum se dependenter ab ipsa: sed illa negatio apprehenditur in Petro tanquam in subiecto, & apprehenditur respiciens Ioannem tanquam habitum, quo prius intellectum respiciens Petrum existentem, & connotat habitum videlicet Ioannem, ut distinctum ab illa constitutum cum suis differentiis individualibus: sed eo ipso, quod Petrus, & Ioannes intelligantur cum suis differentiis individualibus secundum negationem superaddita, præcisè per ipsas differentias intelliguntur Petrus non Ioannes, & Ioannes non Petrus: ergo ad hoc ut Petrus non sit Ioannes, vel ad hoc ut sit non Ioannes, & ad hoc ut Ioannes non sit Petrus, vel ut sit non Petrus non requiritur formalitè aliqua negatio, sed præcisè per positias entitates intelligitur Petrus aliud à Ioanne, & Ioannes aliud à Petro: Secundo si rogemur cur rationale habeat hanc negationem respectu huiusmodi, & non illam habeat cum animali, respondetur quia rationale non est idem cum huiusmodi, & est idem cum animali: ergo prius est hoc ens esse idem, aut non esse idem cum illo, quam habere, aut non habere negationem superadditam: ergo antecedenter ad omnem negationem superadditam habet rationale non esse huiusmodi, seu esse non huiusmodi, & esse ipsum rationale, seu animal cum illo identificatum.

Difficilius sanè erit distinguere conceptum hunc ex vi cuius Petrus distinguitur ab equo, quatenus distinctio tantum dicit hoc non esse illud, à ratione vnus, quia Petrus ut vnus dicit non esse aliud, & non esse Ioannem: ergo dicit esse distinctum à Ioanne distinctione hac ratione accepta, & non per modum relationis essentialitè connotantis duplex extremum existens. Porro non multum curandum est de horum conceptum distinctione, neque quidquam aliquid dici refert distinctionem hac ratione sumptam, non distingui formalitè adhuc ex parte actus ab vnitare, neque ex hoc inferri distinctionem, & vnitatem non distingui, quia dici potest illam acceptionem distinctionis esse valde impropiam, & distinctionem huiusmodi sumptam dicere duplex extremum existens, in quibus instat relationis distinctio concipitur, quæ distinctionem ab vnitare distingui certum est, quia distinctio ista præter vnitatem huius entis, quod dicitur distinctum, connotat tanquam terminum vnitatem alijs entis existentis, à quo hoc ens dicitur esse distinctum, & est dependens ab illa; vnitatem autem huius entis independens est ab omni alio. Nihilominus nonnulla potest reperiri distinctio ex parte actus inter distinctionem, adhuc in primo sensu acceptam, & vnitatem: potest enim vnitatem huius entis dicere hoc non esse aliud, quatenus non esse aliud dicit negationem pluralitatis, quam habet hoc ens, si simul esset idem, & aliud, seu si in plura diuideretur, quam pluralitatem primò, & per se intendit negare vnitatem, & ne illa deat pluralitas, negat vnitatem extrema illa, ex quibus talis pluralitas assurgeret. Distinctio verò dicit hoc ens non esse illud, quatenus hoc ens non esse illud, seu esse non illud fundamentum est, ut positio illo ente assurgat distinctio secundo modo accepta, seu relatio diuersitatis inter hoc, & illud ens, ita distinctio Petri non respectiua, seu dependens ab extrinsecò, seu adæquatè cum ipsa identificata dicit Petrum non esse Ioannem, seu Petrum esse non Ioannem, non intendendo negare pluralitatem, quam haberet Petrus, si simul esset Ioannes, sed intendendo fundare relationem diuersitatis, seu distinctionis relatiuæ dependentis ab existentia extrinseci extremi, quæ existente Ioanne resultauit ex Petro tanquam ex fundamento, cuius ratio fundandi est ipsum non esse Ioannem, & ex Ioanne existente tanquam ex termino, ex vi cuius poterit dici Petrus formalitè distinctus à Ioanne distinctione relatiua, quæ eadem est cum relatione diuersitatis.

Hac ratione poterit distinctio aliqua adæquata intrinseca enti in illo reperiri, quæ formalitè ex parte actus ab vnitare distinguatur, & possit dici passio entis cum illo conuertibilis, & in quocumque statu ab illo inseparabilis, quia eo ipso quod existat ens, habet non esse aliud, ex vi cuius habebit distinctionem relatiuam, seu relationem diuersitatis si ponatur aliud extremum, ex quo tanquam extrinsecò, & ipso ente per se ipsum non alio tanquam ex fundamento resultet relatio. Sic distinctio illa absoluta formalitè sumpta, & distinctio respectiua sumpta fundamenta-

taliter poterit dici passio entis, quia distinctio respectiva sumpta fundamentaliter, hoc est, fundamentum distinctionis respectiva formaliter non distinguuntur, distinctio enim absoluta formaliter sumpta nihil aliud est, quam fundamentum distinctionis respectiva, ut supra dicebam. Distinctio respectiva formaliter sumpta, proprie non poterit dici entis passio, quia passio, seu attributum cuiusvis rei necessarium, & independentem ab omni extrinseco illi competit, hæc tamen distinctio respectiva contingenter, & dependentem ab existentia alius extremi extrinsecè accedit enti. Quod illi conveniat dependentem ab extremo extrinsecè existente probandum non est, sed supponendum; agimus enim de distinctione, quæ assurgit ex subiecto, quod dicitur distinctum tanquam ex fundamento, & ex extremo alio extrinsecè existente tanquam ex termino. Eandem respectivam distinctionem contingenter enti competere ex eisdem principis facile probo. Contingens est respectu huius entis iam existentis existere aliud, à quo hoc essentialiter non dependet: ergo contingens erit eidem enti quicquid illiconveniat dependentem ab existentia eiusdem entis, à quo essentialiter non dependet, quia quicquid accedit dependentem à re contingentem necessarium cum illa eandem subit contingentiam: ergo contingens est respectu cuiusvis entis distinctio respectiva in ordine ad omnia entia, à quibus essentialiter non dependet. Quod si ens supponat alia entia, à quibus essentialiter dependet, & cum his fundet necessarium relationem distinctionis, seu diversitatis, non ideo hoc accedit, quia ens indiget hac relatione, seu his extremis, ut terminet hanc respectivam relationem, sed ut ab illis existentiam recipiat. Secundo: distinctio, quæ est passio entis, convenit cuicumque enti eidem necessitate respectu omnium entium: sed hæc distinctio respectiva non convenit cuicumque enti eidem necessitate respectu omnium: ergo hæc distinctio respectiva non est passio entis. Tertiò: distinctio, quæ est passio entis, convenit necessarium enti in creatura. Sed hæc respectiva distinctio non convenit necessarium enti in creatura, quia Deus ab æterno existit sine hac respectiva distinctione, seu relatione diversitatis respectu creaturarum existentium; quæ ab æterno non fuere, & sine quibus Deus existit per totam æternitatem: ergo hæc distinctio respectiva non est passio entis.

6 Ex his inferitur necessarium dicendum esse nullam distinctionem propriam, & formalem esse passionem entis: sed tantum esse proprium entis habere in se fundamentum distinctionis, vel distinctionem illam absolutam, ex vi cuius ens habet non esse aliud propriæ, & strictè habere rationem formalem distinctionis, & formaliter distingui ab unitate modo dicto supra. Malo ergo dicere distinctionem formalem esse passionem entis, & hanc distingui ab unitate formaliter ex parte actus, & consistere in hoc quod est ens non esse aliud, quatenus istud non esse aliud fundamentum est aptum ad fundandam distinctionem aliam respectivam, quæ adveniente alio ente confurget ex distinctione absoluta, quæ est passio entis, & ex alio extremo adveniente, cui intrinsecè alia inest distinctio absoluta, tanquam ex termino. Hac ratione rectè assignatur distinctio, quæ sit passio entis formaliter à reliquis passionibus distincta, quæ illi necessarium conveniat, & cum illo adæquatè convertatur.

7 Vtræque distinctio tam absoluta, quam respectiva, destruit rationem unitatis in extremo, quod dicitur distinctum, respectu illius à quo distinguitur, seu quod non esse dicitur ens illud, quod distinctione absoluta consideramus: nihilominus neutra per se formaliter opponitur cum unitate, quia unitas formaliter tantum opponitur cum pluralitate, quam intendit negare, & materialiter cum distinctione, & distinctio formaliter opponitur cum identitate, & materialiter cum unitate, quæ materialiter dicit identitatem entis, quod vnum dicitur cum se ipso, & indistinctum à se.

8 Inter unitatem, & distinctionem hoc modo explicatam nullum prioritatis ordinem agnosco, quia non est prius vnum non esse aliud, quatenus non esse aliud destruit pluralitatem, quam non esse aliud, quatenus non esse aliud fundamentum est distinctio respectiva, neque e contra: sed utrumque non esse aliud, seu idem non esse aliud æquè primò afficit ens in ordine ad fundandam distinctionem respectivam, & in ordine ad destruedam, seu negandam pluralitatem, & ita nullum agnosco ordinem inter has passiones, seu inter attributa immediatè essentialia ra-

Franc. de Ovidio, Philosoph. Tom. II.

tionem entis. Distinctio alia respectiva, quæ dicit existentiam termini distincti, posterior est distinctione absoluta, quam dixi propriè esse passionem entis, quia dependet ab aliquo extrinseco, & supponit existens, non solum ens, quod dicitur distinctum, & extremum respectu cuius, seu à quo distingui dicitur, & supponit hoc non esse illud, & illud non esse hoc, quod est supponere distinctionem absolutam in utroque extremo.

9 Distinctionem, quam propriè passionem entis esse dixi, absolutam vocavi, non quia intelligatur omnino absoluta nullo alio termino connotato, quia adhuc distinctio illa quomodocumque intelligatur semper respectu aliud intelligitur, hoc enim quod est Deum ab æterno non esse Angelum, sub hac ratione significatum instat habentis negationem Angeli non potest apprehendi sine Angelo, qui de Deo negatur, vel cuius negationem ab æterno dicitur Deus habuisse. Dicitur tamen distinctio absoluta, quia non exigit existentiam termini, sicuti illam exigit distinctio alia, quam hucusque respectivam vocavimus; posset tamen utraque distinctio vocari respectiva, prior illa quæ est passio entis, & non requirit terminum existentem respectiva transcendentaliter; & posterior altera, quam respectivam semper vocabimus, & requirit terminum existentem respectiva prædicamentaliter.

10 Distinctio respectiva transcendentaliter, quæ est propria entis passio, terminum respicit tanquam quid extrinsecum, & nullo modo pertinet formaliter ad sui constitutionem, & adæquatè cum fundamento identificatur; distinctio verò altera relativa prædicamentaliter terminum dicit tanquam quid pertinet ad sui constitutionem, dicit enim hæc distinctio fundamentum, quod distinctum dicitur in recto significatum, & illius terminum significatum in obliquo, utrumque tanquam illius proprium constitutum intrinsecè pertinet ad illius constitutionem. Hac ratione distinctio, quæ relativè distinguitur substantia ab accidenti, dicit in recto substantiam, & accedens, & in obliquo substantiam. Eodem modo distinctio, quæ distinguitur Petrus à negatione Ioannis dicit in recto Petrum, & in obliquo negationem Ioannis, & distinctio, quæ distinguitur negatio Ioannis à Petro dicit in recto negationem Ioannis, & in obliquo Petrum. Comparavi Petrum, & negationem Ioannis inter se, quia Petrus & negatio Petri hac distinctione relativa comparari non possunt, quia distinctio hæc petit extrema coexistentia, & cum coexistere non possit Petrus, & negatio Petri, habitus & negatio eiusdem habitus, nunquam inter hæc extrema poterit reperiri distinctio hæc prædicamentaliter relativa. Distinctio, quæ fundamentum dicit substantiale, & accidentalem terminum, vel e contra talis dicitur, quale fuerit fundamentum, quod in recto importat, sic distinctio, quæ substantia ab accidenti distinguitur, substantialis dicitur, & distinctio, quæ accedens distinguitur à substantia, accidentalis appellatur, etsi in re utraque distinctio aliquid substantiæ, & accidentis aliquid habeat.

11 Entia purè possibilia, quæ actu non sunt, strictè loquendo distinctionem actualem non habent, quia id quod non est actu non potest esse actu distinctum, dicuntur tamen habere suam distinctionem possibilem. Eadem ratione ens purè possibile ab alio ente existente propriè non distinguitur hac relatione prædicamentaliter relativa; neque ens actu existens ab ente possibili distinguitur distinctione relativa prædicamentaliter, de qua loquimur, quia cum id, quod est purè possibile absolute non sit, neque existat, sed esset, aut existeret, ut dicebam Controu. 2. Punct. 1. sufficiens non est ad fundandam distinctionem respectivam prædicamentaliter, quæ necessarium exigit utrumque extremum realiter existens.

PUNCTUM II.

De distinctione ex natura rei.

1 Celebris est distinctio formalis quam Scotistæ ex suo Magistro defendunt, media inter distinctionem realem, & rationis, de qua in præsentis disputationem institui-mus. Totus multorum est labor, qui de hac rescripserunt in impugnanda hac distinctione, quam non explicant, neque ad mentem Scotistarum referunt, & facile multa in illam congerunt argumenta, à quibus omnibus se abstine-

abstinerent, Scotistarum mentem sollicitè indagassent, & prius ad hanc distinctionem explicandam, quam impugnandam suam nauassent operam. Curabo ego prius distinctionem hanc exponere eà ratione, quā defenditur à discipulis Subtilis Doctoris, ipsiusque doctrinæ acerrimis defensoribus, qui iure optimo Scotistarum nomen sibi arrogant.

2 Distinguit schola D. Thomæ distinctionem entis vniuersaliter sumptam in distinctionem realem, & rationis: distinctio rationis dicitur quæ tantum habet esse obiectiue in intellectu, & secundum totum suum esse essentialiter dependet à cognitione intellectus. Distinctio realis est illa, quæ habet suum esse independentem ab intellectu cognoscente, & in se ipsa habet suam entitatem, siue cognoscatur, siue non. Quam diuisionem illius auctores adæquatam esse defendunt, & nullum aliud membrum diuidens medium inter duo assignata reperiri posse propugnant. Rursus distinctio rationis diuiditur in distinctionem rationis ratiocinantis, & rationis ratiocinatæ. Rationis ratiocinantis distinctio dicitur illa, quam intellectus absque vlllo fundamento architectatur, ut cum dicit, *Petrus est Petrus*, & Petrum à se ipso distinguit. Distinctio rationis ratiocinatæ est illa, quæ cum fundamento distinguitur ab intellectu v. g. cognoscit intellectus hominem sentire, & ratiocinari, & his operationibus distinctis fundamentum desumit ad distinguendum prædicatum animalis, cui sensationes tanquam principio correfpondeant, & prædicatum rationalis, cui correfpondeant ratiocinationes, quæ prædicata nullā distinctionem inter se habent independentem ab intellectu, sed tantum beneficium huius, distinctionem extrinsecam, quæ iure dicitur rationis, sortiuntur.

3 Censent plures in prima diuisione distinctionis factā in distinctionem realem, & rationis, oppositi Thomistas cum Scotistis inuenientibus aliam distinctionem mediam inter realem, & rationis: falluntur tamen quia si nomine distinctionis realis intelligatur omnis distinctio, quæ est independentem ab intellectu, & verè est seclusa omni fictione, concedent Scotistæ distinctionem adæquatè diuidi in distinctionem realem, & rationis, ut expressè docent Faber. in 1. disp. 20. n. 44. Theod. tit. 2. de Deo vno disp. 1. num. 43. & 5. Rad. 1. part. Controvers. 4. Barthol. de Sosa in 1. distinct. 2. quæst. 7. artic. 3. diff. 54. num. 39. & Meriner. in Logica cap. 1. de vniuersalibus disputat. 1. quæst. 2. sect. 1. num. 13. omnes ex præclarissima Diui Francisci familia, & alij quam plurimi. Differunt huc vsque auctores vtriusque scholæ tantum in modo loquendi, quia Thomistæ omnem distinctionem, quæ absque intellectu ope subsistit, distinctionem realem appellant, Scotistæ verò non ita sed distinctio illa, quæ absque interuentu intellectus existit, distinctio ex natura rei ab his dicitur, quam rursus diuidunt in distinctionem formalem, in qua subdiuisione maior dissensio reperitur inter vtriusque Scholæ Doctores, quam ego in præfati explicabo.

4 Illa quæ ex natura rei absque vlla fictione distinguuntur, inquit Scotistæ, in duplici sunt differentia: quædam quæ de potentia Dei absoluta possunt saltem non mutuo separari, sicuti materia, & forma, quæ ex natura rei nullo beneficio intellectus distinguuntur, & mutuo possunt separari, potest enim materia existere sine forma, & forma sine materia, & sicuti forma, & illius vnio, in quibus forma potest separari ab vnione, etsi hæc sine forma non posset existere, & ita non mutuo separari possunt. Hæc extrema separabilia siue mutuo, siue non mutuo, realiter distinguuntur iuxta Scotistarum opinionem, in quo conueniunt cum Thomistis. Alia sunt extrema, inquit Scotistæ, distincta ex natura rei, quorum neutrum, adhuc diuinitus, ab altero potest separari, licet à parte rei habeant entitates, conceptibiles, & quidditates distinctas, ita ut sint plures entitates, & quidditates distinctas, non verò plura entia quia illorum distinctio versatur inter entitates, & conceptibiles, non verò inter entia: hæc distinctio vocatur distinctio ex natura rei formalis, non realis, & ita componi potest cum identitate reali. Sic distinctio hæc explicat Sosa n. 34. & Meriner. n. 14. Ex his inferit Sosa aliā esse distinctionem formalem, aliam distinctionem formarum. Distinctio formarum est, quæ intercedit inter albedinem, & nigredinem, quæ non est distinctio ex natura rei formalis, sed distinctio ex natura rei realis, quæ non solum est inter entitates, sed inter entia: distinguitur enim albedo à nigredine tanquam ens ab ente

similiter inter duas albedines est distinctio realis, quæ separari possunt, & sunt duo entia non tamen distinguuntur formaliter, quia vtrique habet eandem formalitatem, & eandem essentiam. Distinctio formalis est illa, quæ reperitur cum identitate reali inter formalitates, & quidditates distinctas, quæ nullo modo possunt separari. Hæc distinctio ex natura rei formalis iterum subdiuiditur in formalem essentialiter differentem, sicuti distinctio formalis quæ intercedit inter actionem, & passionem in eadem sententia, quæ actionem à passione realiter non distinguit. Distinctio formalis non essentialis est illa, quæ intercedit inter extrema non constituta species essentialiter oppositas, sicut illa, quæ datur inter rationale, & risibile, quæ essentialiter non differunt, quia risibile est passio rationalis, & ad eandem essentiam cum illo reducit, ad eandemque pertinet essentiam.

Distinctionem ex natura rei realem ex quatuor capitulis Scotistæ agnoscunt: primum est ex generatione secundum corruptionem, tertium ex separationem, quartum ex dependentia. Quia quoties duo diuersa generatione generantur, vel diuersa corruptione corrumpuntur, vel separantur vnum ab alio, vel vnum ab alio dependet, certum est distinguuntur ex natura rei realiter. Distinctionem ex natura rei formalem ex aliis quinque capitulis inuestigant Scotistæ, quæ recenset Meriner. supra n. 20. videlicet ex exclusionem, ex definitionem, ex descriptionem, ex demonstrationem, & ex duplicationem. Quoties enim aliqua ita se habent, ut vnum aliud excludat à sua ratione formali, vel diuersa definitione essentiali sua descriptiua explicetur, quæ explicatur aliud, aut de ipso demonstratur aliquid quod non demonstratur de alio, vel denique in quantum tale dicitur aliquid de illo, quod non dicitur in quantum tale de alio, tunc vnum ab alio ex natura rei formaliter distinguuntur.

Eandem distinctionem formalem magis explicant Rada r. p. Contr. 4. notab. 3. de Sosa supra n. 39. ex Guillemo Rubico vetustissimo Subtilis Doctoris discipulo, cuius intellectum circa Magistrum mentem de hac distinctione valde commendat Sosa ibid. per non identitatem primo modo dicendi per se, illa enim asserit Guillem. hac distinctione gaudere in his, quæ realiter sunt idem, quæ non identificantur primo modo dicendi per se. Illa verò primo modo dicendi per se tantum identificari asserunt Scotistæ, quæ se habent veluti definitum, & definitio adæquata, vel inadæquata: illa secundo aut tertio modo identificantur, quorum vnum non est definitio aliud, neque pars definitionis, sicut risibile respectu rationalis, existentia respectu essentia. Asseritque Guillem. per istam non identitatem non esse intelligendam distinctionem aliquam in re extra hoc est, realem, inter illa quæ distinguuntur: sed tantum intelligendam esse distinctionem definitionum, seu conceptuum obiectiuorum, quorum significata licet sint vna, & eadem res, conceptus tamen definitiuus illius rei ita sunt diuersi, quod vnus non sit alius, & significatum vnus distinguatur à significato aliud. Addit insuper hic author illa, quæ formaliter distinguuntur, non requirere identitatem realem ut significata per proprias cuiuslibet definitiones, sic animal & rationale licet in se sint idem realiter, tamen hæc identitas non exigitur ex conceptu significato per definitionem animalis, quia tantum id quod significat definitio animalis, excludit vel saltem non includit significatum per definitionem rationalis, & ita obiecta significata per definitionem animalis, & per definitionem rationalis, etsi realiter sint identificata, non exigunt identitatem ex vi definitionum, quapropter formaliter distinguuntur independentem ab omni fictione intellectus. Eadem ratione defendunt Scotistæ distinguuntur ex natura rei formaliter essentiam, & relationem, & attributa inter se, quia essentia non est definitio, neque pars definitionis relationum, neque contra. Similiter vnum attributum non est definitio, neque pars definitionis aliud, ideo formaliter attributa inter se distinguuntur ante omnem fictionem intellectus. Deinde asserunt essentiam realiter identificari cum relationibus, & attributa inter se, & cum essentia non obiecta distinctione ex natura rei formali ratione infinitatis, quæ est in Deo, quæ arguit identitatem realem inter essentiam cum attributis & relationibus, & inter attributa comparata inter se, & cum relationibus, & opponitur cum distinctione

distinctione reali inter hæc extrema, non verò arguit eadem infinitas in eisdem extremis identitatem formalem; neque opponitur cum distinctione formali ex natura rei eorundem, quia infinitas non variat quidditates, aut formalitates, quæ sunt in Deo, sed identificat realiter diuinæ essentia; omne quod est cum illa compossibile, quia est modus, seu gradus intrinsecus perfectionis entitatis ipsi entitati adueniens, ex vi cuius Deus habet summam perfectionem, quæ opponitur cum distinctione reali, ex vi cuius possit vnum extremum ab alio separari.

7 Ecce discipuli D. Thomæ & Scoti immediatè diuidunt distinctionem, in distinctionem rationis, & in distinctionem, quæ est independentem à fitione intellectus, seu quæ in ipsis entitatibus independentem ab omni operatione intellectus reperitur in rebus, differunt autem in eo, quod membrum conditinctum à distinctione rationis Thomistæ vocant distinctionem realem, & Scotistæ non distinctionem realem, sed ex natura rei dici volunt, in quo tantum est dissensio de modo loquendi, hæc tamen ad aliam de re valde grauem viam sternit. Afferunt Scotistæ diuisionem ex natura rei conditinctam à distinctione rationis contrahi per duplicem aliam inferiorem, videlicet per distinctionem ex natura rei realem, & hanc distinctionem habere affirmant omnes entitates, quas Thomistæ distinguunt distinctione opposita distinctioni rationis, quam absolutè realem appellant, & per distinctionem ex natura rei formalem, quæ Scotistæ distinguunt affirmant omnes entitates, quas Thomistæ tantum distinguunt distinctione rationis ratiocinata. Ex his inferes easdem entitates realiter distinctas appellari ab Scotistis, & Thomistis, cum hæc tamen differentia, quod Thomistæ appellant distinctas realiter illas, quæ adæquatè opponuntur distinctis per rationem; Scotistæ verò afferunt obiecta realiter distincta, non adæquatè opponi distinctioni rationis, sed obiecta distincta realiter, & obiecta formaliter distincta, quia utramque distinctionem habent independentem à fitione intellectus, & nomie generico adæquatè opposito distinctis per rationem ex natura rei distinguuntur. Ex his inferes distinctionem mediam, quam Scotistæ defendunt non esse distinctionem ex natura rei vt sic, quia distinctio ex natura rei communis est iuxta illorum phrasim speciali distinctioni, quam ipsi propugnant, & communis, quam cum Thomistis admittunt, sed distinctionem ex natura rei formalem independentem ab omni fitione intellectus.

8 Quæ potui claritatè, & fidelitate Scotistarum opinionem proposui, magni enim duco grauissimæ Scholæ sententiam penetrasse, & indecorum valdè iudico præterdere doctissimos impugnare viros illorum mente non affecturâ. Neque casu dixi semper, hanc opinionem Scotistas defendere, quam nunquam Scoto tribui, sunt enim grauissimi auctores qui Scotum explicant de distinctione formali factâ per intellectum, è suis Herrera r. tic. disp. 8. q. 13. & disp. 14. q. 1. & ex nostris P. Soar. in Met. disp. 7. sect. 1. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Salas 1.2. q. 3. tract. 2. disp. 4. sect. 3. Hurt. disp. 6. sect. 3. §. 27. & plures alij. Referuntur nonnulla Scoti testimonia, præcipuè in 1. dist. 2. quart. 2. q. 7. ad probandum hanc distinctionem mediam, quam sui volunt esse independentem ab intellectu, ex mente Subtilis Doctoris non distinguunt à distinctione rationis, à quo non multum distat explicatio Rubionis quam de hac distinctione retuli, verumtamen sunt plures Scotistæ, qui agrè ferunt Scotum sic ab alijs explicari, cum quibus non contendendo, sed libenter admitto distinctionem formalem traditam ab Scoto esse distinctionem quamdam independentem ab intellectu existentem mediam inter distinctionem rationis, & illam, quam realem Scoti discipuli appellant.

9 Hanc mediam distinctionem sic explicatam defendunt Scotistæ omnes, Herrera dempto, qui Subtilem Doctorem de distinctione rationis explicat. Præter Scotistas illam defendunt P. Fons. Met. c. 6. §. 6. sect. 1. Agid. de Præsent. lib. 5. de visione Dei q. 5. art. 4. §. 2. n. 35. quibus nonnihil consentire videntur Conimb. in præfatione Porphyrij q. 4. art. 2.

10 Distinctionem omnem adæquatè diuidi in distinctionem rationis, & distinctionem realem, nulla data distinctione formali independentem ab intellectu existente conditincta à distinctione reali, defendunt cum S. Th. Scotistis exceptis, & vno, vel altero ex alijs modo relato, reliqui omnes Scolastici Doctores ideo nullum refero, videantur

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

P. Soar. in met. disp. 7. sectio 1. & Vasq. ap. disputatio 116. cap. 5. Sit

CONCLUSIO. Nulla datur distinctio, quæ rationis non sit, minor illâ, quam Scotistæ vocant distinctionem realem, quàmque communis sententia appellat distinctionem rei à re, vel rei à modo. Abstineo à vulgari argumento, quod contra distinctionem prædictam ferè omnes adducunt, videlicet distinctionem omnem, quæ non est dependenter ab intellectu futuram esse realem, quod Scotistæ concedunt sumpto termino reale pro illo quod opponitur enti rationis, & tantum dicit id, quod existit independentem ab intellectu, quod Scotistæ non reale vocant, sed ex natura rei; & rursus illud subdiuidunt in esse ex natura rei reale, & ex natura rei formale. Alio iam modo contra hanc distinctionem argumentor. Eo ipso quod duæ formalitates ante omnem intellectum distinguantur, datur hæc formalitas, quæ non est illa, & illa quæ non est ista: ergo datur duplex formalitas: ergo duplex entitas: ergo distinguuntur eadem distinctione, quæ distinguuntur de facto materia, & forma: ergo distinguuntur realiter. Probo consequentiam: materiam realiter distinguunt à forma nihil aliud est, quàm materiam non esse formam, neque è contrâ: sed idem haberent illæ formalitates: ergo formalitates illæ distinguerentur realiter eadem distinctione, quæ distinguuntur de facto materia, & forma. Respondent Scotistæ distinguunt realiter dicere non esse idem realiter, quod non haberent illæ formalitates, quæ tantum non essent idem formaliter, & tamen essent idem realiter. Contrâ: non esse idem realiter nihil aliud est, quàm non esse idem ante operationem intellectus: sed formalitates illæ ante operationem intellectus non sunt idem: ergo non sunt idem realiter: ergo non solum carent identitate formali, sed etiam identitate reali. Negabit Scotista antedicens, & dicit non esse idem realiter non tantum dicere utrumque non esse idem ante operationem intellectus, sed ita non esse idem, vt possint saltem non mutuo separari, vel vt possit vnum produci sine alio, vel sine alio corrumpi, vel vnum ab alio dependere, quæ sunt quatuor capita, ex quibus Scotistæ agnoscunt distinctionem realem. Quando verò ante operationem intellectus non sunt idem, & tamen via separationis, vel via generationis, corruptionis, aut dependentiæ non identitas seu distinctio non inferitur, sed tantum via exclusionis aut definitionis, &c. hæc non identitas realis non est, sed tantum formalis. Tria capita ex quibus non identitatem, seu distinctionem ex natura rei formalem à distinctione reali distinguunt, videlicet posse vnum separari ab alio, posse produci sine alio, vel posse ab alio corrumpi ad vnum reducuntur, videlicet non posse vnum separari ab alio, quia ex eo præcisè, quod vnum ab alio non possit separari, non potest sine illo produci, aut corrumpi, sed quidquid sit de hoc, probo ex his quatuor capitibus non posse distinguunt non identitatem formalem à non identitate reali, neque distinctionem ex natura rei formalem à distinctione ex natura rei reali. Separatio vnius entitatis ab alia formaliter non constituit distinctionem, sed illam supponit, & ideo hæc entitas ab alia potest separari, quia ab illa distinguitur: ergo dicendum non est entitatem non distinguunt realiter, quia non potest separari; neque realiter distinguunt, quia potest separari; sed potius inferendum, distinguunt realiter: ergo potest separari; non distinguunt realiter: ergo non potest separari. Idem dico de reliquis alijs capitibus distinctionis, si enim rogemus quænam sit ratio formalis distinctionis realis inter Petrum, & Ioannem, non dicemus posse produci sine alio, vel diuersis actionibus produci, aut corruptionibus corrumpi, aut posse vnum ab alio dependere, sed potius dicemus hæc omnia procedere ex ipsa distinctione: ergo distinctio realis in ratione realis, prout distincta à distinctione ex natura rei formali non potest per hæc capita inter se constitui: ergo nullum est caput, ex quo distinguatur distinctio ex natura rei realis à distinctione ex natura rei formali. Hæc est valida impugnatio à priori contra sententiam Scotistarum, quam desumo ex destructione differentiarum, quas assignant inter distinctionem rei formalem, quam insequor.

Petrus potest dependere à Ioanne, ab illo separari, distinctam productionem & corruptionem terminare ex eo præcisè, quod ante operationem intellectus non habet identitatem, seu quia ante operationem intellectus est distinctus à Petro, & ideo non potest separari, neque distinctam produ

productionem, aut corruptionem terminare animal à rationali, neque vnum ab alio dependere, quia ante operationem intellectus non distinguuntur: ergo eo ipso præcisè quod distinguantur, vel non distinguantur ante operationem intellectus identificantur, vel non identificantur realiter: ergo distinguere realiter nihil aliud est, quam distinguere ante operationem intellectus. Dices non ex eo præcisè posse Petrum dependere à Ioanne, separari ab illo, &c. quia distinguitur ab illo ante operationem intellectus, sed quia distinguitur realiter ante operationem intellectus. Millies petes principium, & terminos repetes, antequam argumentum dissoluas. In isto iterum: distinguere realiter nihil addit supra hoc quod est distinguere ante operationem intellectus. Negabis antecedens, sed à te peto, quid addat? Respondebis posse separari vel dependere vnum ab alio, &c. Contrà: distinguere realiter vnum ab alio dicit formaliter posse separari ab illo: ergo cum dicis Petrum posse separari à Ioanne, quia realiter ab illo distinguitur, dices posse separari Petrum à Ioanne, quia potest ab illo separari, & idem reddis per idem. Eadem ratione si in his, quæ ante operationem intellectus tantum ex natura rei formaliter distinguuntur, non distinguere realiter dicit formaliter non posse vnum dependere ab alio, neque ab illo separari; cum dicis rationale non posse dependere ab animali, neque separari ab illo, quia non distinguuntur realiter ab illo, dices non posse dependere, neque posse separari, quia non potest dependere, neque potest separari, & propositiones illæ verè causales non erunt, neque veram rationem physicam à priori reddam, cum dicam, Petrus separatur à Ioanne, quia distinguitur ab illo, sed ad summum reddam idem per idem magis explicatum, vt cum dico, Petrus est homo, quia est animal rationale.

13 Secundò argumentor sic: suppone materiam, & formam per se ipsas unitas absque vnione superaddita, ita vt non possint de potentia Dei absolutè existere non vnitæ, in quo nulla est repugnantia. Tunc materia, & forma realiter distinguuntur, & non posset vna ab alia separari, neque vna produci sine alia, aut iam producta sine alia corrumpi, neque vna ab alia per causalitatem dependere, quia vtraque crearetur, & nulla entitas creata virtutem haberet influendi in aliam creatam: ergo distinctio realis non dicit formaliter rem vnā posse separari ab alia, vel ab illa dependere, &c. licet enim rectè valeat, hoc ens potest separari ab illo: ergo distinguitur, non tamen valet, hoc distinguere ab illo: ergo potest ab illo separari, quia posse vnum ab alio separari non tantum dicit negationem identitatis, sed etiam negationem connexionis. Respondebit Scotista: tunc materiam & formam distinguendas esse viā productionis, quia non potest vna produci sine alia, posse tamen produci distinctā productione ab aliis productione. Contra hanc solutionem reddit argumentum supra factum: Ideo materia, & forma assignatæ possent distinctis productionibus produci, quia realiter distinguuntur: ergo prius est realiter distinguere, quam diuersis productionibus produci. Hoc omitto, & de ipsis materiæ, & formæ creationibus arguo: In illo casu creatio materiæ non posset separari à creatione formæ, neque è contra, quia necessariò materia, & forma simul erant creandæ: neque vna creatio dependeret ab alia, neque produceretur per distinctam aliam creationem: ergo ex nullo capite possent hæ creationes realiter distinguere secundum principia Scotistarum: ergo neque materia & forma realiter distinguuntur in prædicto casu ex eo, quod creationes illarum realiter distinguuntur.

14 Secundò: Si prædicata illa, quæ distinctis gaudent definitionibus, ex natura rei distinguuntur ante omnem intellectus operationem, in Deo relationes, & attributa distinguuntur ab essentia ante omnem operationem intellectus ex natura rei formaliter: ergo in Deo Paternitas, & Deitas erunt duplex entitas, quarum vna non est alia ante operationem intellectus. Concedant Scotistæ in Deo dari duas entitates, & distinguere paternitatem ab essentia tanquam duas entitates, non verò tanquam duo entia, quia paternitas, & essentia tantum sunt vnum ens. Ita discurret Sosa supra citatus. Contrà: Extrema, quæ distinguuntur inter se, secundum illam rationem distinguuntur, quam in se habent, exempli gratiā, distinguuntur Petrus & Ioannes; eo ipso quod Petrus, & Ioannes, qui distinguuntur, sint indiuidua substantialia, distinguuntur vt duo indiuidua substantialia: eo ipso quod hæ albedines sunt indiuidua

accidentalitæ, distinguuntur vt duo indiuidua accidentalitæ, quia distinguere vt talia supra hoc quod est distinguere, tantum dicit esse talia, illa, quæ distinguuntur, sicuti distinguuntur vt modum tantum dicit esse modum illud quod distinguuntur ab illa, quæ est res, & non distinguuntur tanquam modum à re: sed essentia ante omnem operationem intellectus est ens, & Paternitas ante operationem intellectus est ens: ergo si ante operationem intellectus distinguuntur, non possunt non distinguere vt ens ab ente: ergo si essentia, & Paternitas ante operationem intellectus distinguuntur, distinguuntur vt duæ entitates, & duæ relationes: quod Scotistæ concedunt, sed vt duo entia, quod Catholicæ negant. Secundò entitas, & ens adhuc per intellectum ex parte obiecti distinguere non possunt, nisi tantum ex parte actus, quia in ipsa ratione obiectiua entis reperitur ratio entitatis, & in ipsa ratione entitatis reperitur ratio entis, vtraque enim, si vtraque dici potest, quæ vna est simplicissima, tantum dicit aptitudinem ad existendum eandem omnino in entitate, & in ente: ergo entitas, & ens, adhuc secundum definitionem, seu conceptibilitatem obiectiua non differunt: ergo realiter ex natura rei: ergo id quod realiter conuenit his extremis vt entitatibus, eisdem vt entibus realiter conuenire necesse est: sed Paternitas, & essentia vt entitates distinguuntur ante omnem operationem intellectus, vt Scotistæ fatentur: ergo ante operationem intellectus distinguuntur vt entia, & erunt duo entia. Consequens est plusquam absurdum: ergo antecedens falsum.

Vltimò, vt bene Ruifius arguit t. de Trinit. disp. i. sect. p. n. 12. ex Doctore Angelico i. contra gentes, c. 38. duæ entitates non possunt coalescere in vnā rem, quæ simpliciter sit vnā: vna se habeat vt actus, & altera vt potentia. Si enim vtraque esset actus non efficeret vnum simpliciter, & per se vnum, sed vnum per accidens constans ex rebus quasi congregatis, & coaceruatis, quapropter si Deitas, & Paternitas ante intellectus operationem sint duæ entitates, seu duæ realitates, vt faciunt per se vnum ens, seu se vnum simpliciter, necesse est aut Deitatem se habere vt potentiam ad Paternitatem, vel è contra, vel vtramque entitatem mutuo esse sibi actum integrantem, vt cernitur in partibus integrantes continui. Secundò Paternitas ante operationem intellectus distincta ab essentia erit essentialiter incompleta, quia supponit essentiam, cum qua vnum ens constituit, & similiter essentia distincta ante operationem intellectus à Paternitate erit entitas incompleta, quia simul cum Paternitate distincta constituet vnum ens simpliciter, quod ante operationem intellectus ex natura rei si realiter cōcedere reculas, erit cōpositum, & dicitur in Patre æternò ante intellectus operationem dari compositionem, ex vi cuius ex entitatibus incompletis, & incompositis fit vna entitas, seu vnum ens completum, & cōpositum, quod valde alienum est ab ente increato. Aliis absurdis Theologicis, innumeris Patrum, & Conciliorum testimonis eandem sententiā insequitur Noster Ruifius supra, quibus modò parco, vt me intra Philosophicæ cancellos contineam.

Obiiciunt Scotistæ cum Scoto: Formalitates diuine essentia, & diuine relationes licet sint eadem omnino res, tamen ita inter se comparantur, vt formalitas essentia sit ex natura rei actu formaliter communicabilis, & de facto communicetur, & formalitas relationis sit incommunicabilis, & de facto non communicetur; similiter Filiationis relatio de facto producit, & essentia non producit ante omnem operationem intellectus: ergo essentia, & filio distinguuntur ex natura rei formaliter, licet nō distinguuntur realiter, ne in Trinitate quaternitas admittatur. Probatur consequentia: communicari, & non communicari, produci, & non produci sunt contradictoria: sed contradictoria non possunt competere ex natura rei, seu ante operationem intellectus rebus tantum per intellectum distinctis: ergo essentia, & relatio distinguuntur ante operationem intellectus: Non distinctio ex natura rei realis: ergo distinctio ex natura rei formali: ergo datur in diuinis talis distinctio.

Si huius distinctionis beneficio possent rebus realiter identificatis duo contradictoria competere, de facto possent cōuenire animalitati, & rationalitati in homine identificatis realiter, quæ in sententiā Scotistarum hæ distinctio gaudent, & ita possemus dicere produci rationem animalis hominis non productā ratione rationalis cum illa realiter identificata, & vnā sine alia corripit, existere formalitæ

formalitate passionis sine formalitate actionis, cum qua realiter identificatur, quia formalitates istae distinctionem habent ex natura rei formalem, quae sufficiens est, ut possint ea, quae in se sunt contradictoria, absque contradictione competere: ergo mysterium Trinitatis non esset supra naturam rerum creatarum, siquidem in illis inuenitur distinctio, ratione cuius in eisdem possint componi illa, quae in hoc mysterio miramur, videlicet essentiam identificatam realiter cum paternitate communicari non communicatam paternitate, & filiationem identificatam cum essentia produci non producta essentia: ergo si haec distinctio aliquo modo mysterium explicaret, illud adaequaret cum natura rerum creatarum, & corruptibilem, quod non esset mysterium explicare, sed destruere, & ad naturam creatae regulas Trinitatis mysterium componere, ita ut nihil in illo eluceat, quod non dico caput intellectus creati, sed neque physicam capacitem naturae creatae aliud in se simile includendi, ratione distinctionis ex natura rei formalis, quae reperitur in rebus creatis realiter identificatis, superaret.

18 Ex eodem principio alio modo insto: Distinctio ex natura rei formalis non sufficit ut formalitatibus creatis realiter identificatis, etiam si ex natura rei formaliter distinguantur, possint conuenire haec contradictoria; communicatur, & non communicatur; producit, & non producit: ergo non possunt in diuinis haec praedicata componi, ratione similis distinctionis formalis, vel minor distinctio requiritur in diuinis ut illa praedicata contradictoria componantur, quam in creatis. Antecedens est certum, alias posset dari in creatis mysterium aliud Trinitatis. Consequentia est legitima, in qua si concedas primam partem consequentis ruit argumentum supra factum, & tota virtualis distinctio. Si secundam admittas, videlicet requiri minorem distinctionem in diuinis, quam in creatis ad illa praedicata contradictoria videlicet componi, & non componi, produci, & non produci componenda, sic argumentabor. Etiam si in creatis non possint componi praedicata illa contradictoria sine distinctione reali, possunt in diuinis componi absque illa, modo distinctio formalis intercedat: ergo poterunt componi absque distinctione formali. Negabis consequentiam, sed petam ego rationem speciale propter quam ad haec praedicata componenda non requiritur in diuinis distinctio realis, quae in humanis requiritur quia redde ex infinitate Dei, quae sufficiens erit non solum ad componenda haec praedicata sine distinctione reali cum distinctione formali, sed ad illa componenda absque distinctione reali, & formali. Nullo enim fundamento dices Dei infinitatem sufficere ad componenda haec praedicata sine distinctione reali, sine qua non possunt componi in creatis, & non esse sufficiens ad haec praedicata componenda sine haec distinctione formali non reali, quam nunquam vtilem experti sumus ad similia praedicata componenda, & quia posita, adhuc superat caput nostri intellectus, illa praedicatorum compositio, & diuinum Trinitatis mysterium, ac si aliis distinctio non esset posita. Remanet ergo haec distinctio posita aequè difficile mysterium, & illorum praedicatorum compositio in diuinis ad illa praedicata componenda, si distinctio haec in creatis sufficiens non sit ad alia similia praedicata componenda; quia aequè explicatu difficile est, quomodo in diuinis componantur haec praedicata sine distinctione reali cum formali tantum, & in creatis cum formali, sine reali componi non possint, ac explicatu difficile est, quomodo possint haec praedicata, quae in creatis sine distinctione reali non componuntur, in diuinis sine distinctione reali, & formali componi. Si verò distinctio haec in creatis sufficiens est ad similia praedicata componenda, sequitur mysterium Trinitatis non excedere mensuram entis creati, & naturae regulis metiri, posseque dari hominem vnum in essentia, & trinum in personis, cuius personalitates inter se distinguantur & cum essentia identificentur, quod est totum Trinitatis mysterium euertere. Haec ergo distinctio formalis media, etiam si admittatur vel mysterium admittit, vel illius difficultatem integram relinquit. Ex quo infero nullum illius fundamentum in hoc mysterio reperiri, neque aliqua ratione posse ex illo inferri, & inutile omnino esse ad veritatem Catholicam Trinitatis aperiendam, defendendam, vel explicandam. Restabat modo explicandum quomodo illa praedicata, communicari, & non communicari, produci, & non produci, possent cum essentia, & relationibus absque distinctione

Francisc. de Ouidio Philosoph. Tom. II.

reali, & ex natura rei componi, ut praedictae difficultati satisficeret. Verumtamen hoc non ad Philosophum, sed ad Theologum, neque ad quaestionem quam exagimus de distinctione virtuali spectat, sed ad materiam de Trinitate, in qua si difficultas haec exactè explicetur, actum erit de omnibus, quae in eadem materia possint occurrere, ideo abs re satis in praesenti difficultatem hanc explicandam susciperem; sufficiat ergo probasse ex principiis Philosophicis distinctionem hanc admittendam non esse, & ipsam admissam inutilem esse ad difficultatem praesentem saluo mysterio explicandam.

Alia argumenta, quibus haec distinctionem propugnant Scotistae sumuntur ex distinctione graduum superiorum, & inferiorum, quam in praedicatione eiusdem individui reperiri contendunt, quam quaestionem exagito ex Punct. 3. in quo à n. 12. adducam, & soluam Scotistarum argumenta.

PUNCTUM III.

An inter gradus metaphysicos distinctio aliqua non ficta intercedat.

Doctorem sententia.

Inuenta est distinctio media, quam modo impugnabimus ad praedicata metaphysica, quae eidem entitati conueniunt distinguenda, ideo ad plenioram notitiam, & impugnationem huius distinctionis mediae hic tracto de graduum distinctione ex qua illam inferri illius propugnatores praetendunt.

§. I.

Scotistarum sententiam refero.

Procedit quaestio tam de distinctione graduum superiorum inter se, v.g. de distinctione animalis respectu differentiae rationalis, per quam contrahitur, & respectu speciei hominis, quam contrahit, quam de gradibus superioribus respectu differentiarum individualium, per quae contrahuntur, de homine, v.g. respectu Petreitatis, & reliquarum differentiarum individualium.

Praedicata vniuersalia inter se & à differentia individuali distingui distinctione ex natura rei formali ante omnem operationem intellectus defendit Scotus cum suis in 1. 2. quaest. 2. & in quodlib. quaest. 2. & 7. Met. quaest. 16. dissentit Fonsl. Met. cap. 1. quaest. 11. & lib. 4. cap. 2. quaest. 4. sect. 3. & lib. 5. cap. 7. quaest. 3. sect. 3. ad 2. Verumtamen inter Scotistas de hac re nonnulla est opinionum varietas. Conueniunt omnes praedicatum superius, & praedicatum differentiale, per quod contrahitur, videlicet animal & rationale, distinguui ex natura rei formaliter tamquam duas entitates, seu formalitates modo explicato Punct. praecedenti. De eisdem verò praedictis superioribus respectu differentiarum, quas contrahunt, non omnium eadem mens: Socrates, Mauritijs, & Balin. apud Merinerum in Logic. c. 1. de vniuers. disp. 1. q. 2. sect. 2. n. 68. affirmant praedicatum genericum respectu speciei ad quam contrahitur inadaequatè formaliter distinguui, speciem verò respectu praedicti superioris nullam habere distinctionem. Itaque asserunt praedicti auctores animal distinguui ex natura rei formaliter ab homine distinctione inadaequatè ante omnem intellectus operationem, & hominem huiusmodi distinctionem non habere respectu animalis. Fundamentum desumunt ex Subteli Doctore asserente in 1. dist. q. 7. idem formaliter esse, quod aliud in suo conceptu includit, ex quo inferunt hominem esse idem formaliter cum animali, quia includit in suo conceptu, & animal non esse idem formaliter cum homine, quia conceptus hominis in conceptu animalis non includitur. Eodem modo possent hi auctores inferre compositum non distinguui à quacunque illius parte, quia illam in se includit. Trombeta, Basilij, & Rada apud eundem Merinerum supra, docent speciem distinguui formaliter à genere ante operationem intellectus, genus autem non distinguui ab specie. Horum fundamentum ex eodem Scoto desumitur: id est idem formaliter cum alio, quod est de conceptu illius, seu quod est definitio, seu pars definitionis illius: sed animal est de conceptu hominis, & pars definitionis hominis, &

Y 3 homo

homo non est de conceptu animalis, neque pars definitionis illius: ergo animal non distinguitur ab homine, & homo distinguitur ab animali. Itaque sectatores vtriusque dicendi modi distinctionem non mutuam admittunt inter hominem & animal, cum hac tamen differentia, quod priores illam ponunt ex parte animalis, & eandem ex parte hominis negant; posteriores verò illam ex parte hominis constituunt, & negant ex parte animalis. Magis ad rem iuxta propria principia questionem dirimit Merimero, qui affirmat inter hominem & animal dari distinctionem mutuam inaequatam, & animal distingui ex natura rei formaliter ab homine ante operationem intellectus, quatenus homo formaliter est rationalis, & identificari cum illo quatenus est animal, & eadem ratione hominem quatenus est rationalis distingui ab animali, & quatenus animal cum animali formaliter identificari. Eodem modo sentiunt hi omnes de homine respectu Petri, & de animali respectu hominis.

- 4 Pert. communis sententia hæc prædicata quomodocumque comparantur, nullo modo distingui ante intellectus operationem. Ita D. Thomas i. p. q. 5. art. 4. ad 1. & q. 76. art. 3. ad 4. & de ente & essentia c. 4. & 7. Metaph. lect. 4. Cum D. Thomas ferè omnes Thomistæ sentiunt, eandemque sententiam tenent Nominales apud P. Soar disp. 6. Metaph. sect. 9. n. 9. & disp. 5. sect. 2. n. 8.

§. II.

Verior sententia.

- 5 **P**RIMA CONCLUSIO. Differentia individualis ante intellectus operationem nullo modo distinguitur à ratione specifica. Debet convenire in hac conclusione, ut bene notavit Soar. supra, omnes Doctores, qui negant naturam esse à parte rei vniuersalem. Ratio est facilis: si differentia individuales distingueretur à differentiis individualibus, distinctio enim semper est mutua inter quæcumque extrema intercedat, eo enim ipso quod hoc non est illud, implicat illud esse hoc, & per locum intrinsecum implicat distingui hoc ab illo, & non distingui illud ab isto, sicuti implicat hoc esse idem cum illo, & illud non esse idem cum isto: ergo natura specifica, & differentia individualis essent duo inter se distincta: ergo qualibet illarum haberet suam vnitatem. Vel ergo natura distincta à differentia individuali haberet vnitatem multis communem, vel non haberet vnitatem multis communem: Si haberet vnitatem multis communem, esset vniuersalis, quod prædicti superioris alia negant. Si non haberet vnitatem multis communem, natura ut distincta à differentiis individualibus esset non communis: ergo singularis, seu individualis: ergo ut distincta à differentia individuali haberet vnitatem individualement: ergo esset individua sine differentia individuali, & consequenter haberet differentiam individualement, quia esset individua, & illam non haberet, quia supponitur distincta à differentia individuali.

- 6 Secundò vniuersaliter eandem sententiam probo. Si natura specifica ante operationem intellectus distingueretur à differentia individuali ante operationem intellectus seclusa differentia individuali intelligeretur constituta in suo esse, nihil enim constituitur per illud, à quo distinguitur, & verè ut distincta à differentia individuali intelligeretur existens, sicuti materia distincta à forma, etiam quando illi est unita, ut distincta ab ipsa forma habet suam existentiam. Idem dico de vniione, & de quocumque modo etiam inseparabili à re cuius est modus, qui ut distinctus à re habet suam existentiam, licet inseparabilem ab existentia rei, respectu cuius dicitur modus: ergo ut sic existens natura specifica esset individua, & singularis: ergo implicat distingui à differentia individuali, aliàs ut distincta ab hac esset individua, & non esset individua, haberet differentiam individualement, & non haberet differentiam individualement. Probo priorem consequentiam: natura ut sic existens terminaret per se ipsam actionem causarum, sed nihil potest terminare actionem causarum, & esse existens, quod ex vi illius formalitatis præcisæ secundum quam terminat actionem causarum, & est existens, non sit singulare, & non commune, cum nulla ratio communis per se possit produci aut existere, ni abeamus in chimericâ illam sententiâ, quæ Platoni tribuitur asserenti dari quasdam naturas communes separatas, à quibus tanquam à principiis singularia suum esse habent: ergo natura illa, quæ fingitur distincta à differentia individualibus ut distincta ab illis esset indivi-

dua, & consequentes haberet differentiam individualement, ut conuincit ratio, & illam non haberet, ut supponitur: ergo implicat dari talem naturam distinctam à differentia individuali. Rursus, natura specifica ut existens distincta à differentia individuali cum qua fingitur individuum contra incommunicabilis: ergo est individua, & non individua, ut sæpe intuli.

Vltimò, si natura specifica à differentia individuali distingueretur, non posset natura specifica, seu natura humana in Petro differre à natura specifica Ioannis per differentiam individualement, quia nihil ab alio distinguitur per aliquid sibi superadditum, sed per illud, ex vi cuius constituitur seruata proportionem inter modum, quo res constituitur, & quo ab alio differt, si enim realiter, ex vi huius entis constituitur, & non per rationem, ex vi huius realitatis, & non per rationem differt ab alio. Quod si ex vi huius, adhuc per rationem constituitur, ex vi huius adhuc per rationem ab alio differt. Sed si differentia individualis distinguitur à ratione hominis, quæ est in Petro, non potest realiter ratio hominis, quæ est in Petro, constitui per rationem individualement: ergo non poterit ex vi huius distingui à ratione hominis, quæ est in Ioanne: ergo distinguitur per se ipsam ut distincta à differentia individuali, vel nullo modo distinguitur. Si primum dicas, sequitur naturam ut distinctam realiter à differentia individuali esse distinctam ab omni alia natura etiam eiusdem speciei, ac proinde esse individualement, & consequenter esse individualement, & non esse individualement. Si dicas secundum, & asseras per differentiam individualement non differre naturam specificam Petri à natura specifica Ioannis, sed Petrum à Ioanne, sicuti per formam hominis non distinguitur materia hominis à materia equi, sed homo ab equo, sequitur naturam non solum metaphysicè, sed physicè omnino eandem manere in Petro, & in Ioanne, etiam postea differentia individuali vtriusque, & consequenter peruenire Petro tantum perire differentiam individualement illius, illiusque naturam specificam omnino eandem permanere in Ioanne, qui vitæ remanet superstes. Eadem ratione infertur tantum produci differentiam individualement Ioannis, quando Ioannes producit, quia iam illius natura fuerat in Francisco producta. Neque hæc absurda possunt deuorare, qui velint defendere naturam à parte rei esse vniuersalem quia etiam contra hos infertur naturam vniuersalem non esse futuram, de ratione enim vniuersalis est multiplicari in singularia, & in his fieri plura, quod antea fuerat vnum, sed esse quoddam singulare subiectum, cui acciderent distinctæ differentie individuales, sicuti eidem subiecto plura accidentia inter se distincta contingunt.

SECUNDA CONCLUSIO: Prædicata superiora inter se quæ in eodem individuo reperiuntur, ante intellectus operationem nullam fortiuntur distinctionem. Dico prædicata, quæ in eodem individuo reperiuntur, quia si comparatus prædicatum rationale quod est in homine cum prædicato animalis quod est in equo, certum est inter hæc extrema distinctionem reperiiri, quia rationale hominis sicuti cum equo identificatum non est, sed ab illo distinguitur, sic identificatum esse non potest cum animali equi, sed necessariò ab illo distinguentum est. Ratione hæc contra Scotum pugnat Arriaga: si ratio superior est indifferens ut ab hac vel illa differentia specifica determinetur: ergo ratio entis, & substantiæ, quæ reperiuntur in Angelo potest esse in lapide: ergo Angelus non est omnino spiritualis, quod est absurdum. Probat consequentiam in lapide nihil potest reperiiri, quod spirituale sit, sed ratio substantiæ, quæ est in Angelo potest reperiiri in lapide: ergo ratio substantiæ quæ est in Angelo non est spiritualis: ergo Angelus non est totus spiritualis. Durioribus aliis telis Scotistæ resistunt, & aliis maioris momenti illationibus non terrentur. Plura in principiis Scoti reperio, quibus Arriaga discursus infringitur in primis, et si Scotistæ afferant in Angelo prædicatum spirituale, & substantiæ prædicatum distingui ex natura rei formaliter, asserunt identificari realiter, ratione cuius identitatis sunt inseparabilia, ac proinde rectè ex hoc capite dicitur prædicatum substantiæ, quod est in Angelo est formaliter distinctum à prædicato spiritualis non posse reperiiri in lapide propter identitatem, quam habet cum reliquis prædicatis Angeli, à quibus est inseparabile ex vi huius identitatis.

Secundò

Secundo dici potest prædicatum substantiæ in Angelo esse spirituale propter identitatem realem, quam habet cum prædicato spirituali, à quo realiter non distinguitur, etsi distinguatur formaliter, rectè enim dicitur prædicatū substantiæ in Angelo constitui spirituale per rationem formalem spirituales, cum qua realiter est identificatum, etsi ab illa formaliter differat. Vltimò, forsan Arriaga Scotistas non rogauit, an ipsi absurdum reputent iuxta propria principia admitti in Angelo prædicatum quoddam superius prædicatis materialitatis, & spiritualitatis, quod in se formaliter neque materiale, neque spirituale sit, & ratione cuius secundum se sumpti Angelus nullam ex his rationibus habeat, sed ratione alius prædicati inferioris, quod si non fecit, illòque non audiuit dicentes hoc esse absurdum, vanè illos his terribilibus aggreditur, quæ facillimo negotio ipsi eludent. Cum Scotistas ego in his, quæ in hoc puncto tracto tantum contendo, ex his, quæ in præcedenti præmissis, videlicet distinctionem illam mediam admittendam non esse, & ideo iuxta principia communia, mea instituo argumenta, quæ si Scotista dissoluere intendat suā distinctionem mediā imperandus est rationibus, quibus Puncto præcedenti probauit talem distinctionem non posse subsistere. Quod si in præsentī hoc punctum institui ut clariùs constaret distinctionem illam non esse admittendam, id non omnibus argumentis, quibus meam probationem assequi præsumo, sed solutionibus argumentorum, quibus graduum distinctio propugnatur, & ostendendum necessum non esse gradus hos ante intellectum distinguere, ut ex his constet distinctionem illam mediam admittendam non esse propter hos gradus distinguendos, neque in his aliquod habere fundamentum, ac proinde gratis omnino, & absque vilo fundamento aditui.

9 Conclusionem hanc ex præcedenti probō. Prædicata omnia vniuersalia, quæ sunt in Petro, ante omnem intellectus operationem non distinguuntur à differentia indiuiduali, sed cum illa identificantur: ergo identificantur vni tertio: ergo identificantur inter se. Non acquiescit huic rationi Arriaga, existimat enim responderi posse, quodlibet prædicatum superius identificari cum propria differentia indiuiduali distincta realiter à differentia indiuiduali alius prædicati, & ita neque ex hoc capite identificari vni tertio neque inter se. Effugium prouidè præcluserat P. Soar. disp. 6. Metaph. sect. 9. n. 15. ubi probat omnia prædicata, quæ sunt in quocumque indiuiduo identificari cum simplicissima differentia indiuiduali, nullam compositionem neque distinctionem realem admittente, ex vi cuius per intellectum immediatè contrahitur species infima, & in illa omnia prædicata superiora, quæ essentialiter includit. Sic arguit: non minds essentialis est ordo inter rationem genericam, specificam, & indiuidualem, quam inter alias differentias essentielles magis, & minds vniuersales vsque ad specificam. Sed corpus non potest contrahi ad differentiam animalis nisi media differentia viuens: ergo animal non potest contrahi ad differentiam Petri nisi media differentia hominis: ergo datur vna differentia indiuidualis in se simplicissima, quæ contrahendo rationem hominis contrahat in illa omnia prædicata superiora, quæ in homine continentur: ergo differentia illa, ex vi cuius concipimus contrahi rationem communem adæquatam hominis, est vna entitas realiter simplicissima, & incompressa, ex vi cuius immediatè concipimus contrahi omnia prædicata in specie contenta. Confirmatur: Implicat dari à parte rei hoc animalis indiuiduum indifferens ut sit hic homo, vel hic equus: ergo in hoc homine non datur quædam differentia indiuidualis afficiens prædicatum animalis, & alia differentia realiter ab illa distincta afficiens prædicatum rationalis realiter distincti à prædicato animalis. Confirmatur: si in Petro distinguerentur animal, & rationale, & quodlibet horum prædicatum haberet differentiam indiuidualem distinctam à differentia indiuiduali alterius, siue identificatam cum ipso prædicato, siue ab illo distinctam posset prædicatum animalis existere affectum sua differentia specifica: sed sic est, quod nunquam potest existere animal affectum differentia indiuiduali, quin sit affectum differentia specifica: ergo animal non afficitur differentia indiuiduali realiter distincta à differentia, per quam afficitur rationale, si enim sic afficeretur, adæquatè distingueretur in Petro hoc animal ab hoc rationali, & ita posset vnum existere sine alio, sicuti existit in materia sine forma.

10 Probatur secundò eadem prædicatorum identitas. In Petro esse animal, esse rationale, &c. sumuntur ab eadem indiuiduabili anima, ex vi cuius Petrus hæc prædicata dicitur habere: ergo in Petro hæc prædicata nullam possunt habere distinctionem realem. Dices in eadem anima distinguere gradum animalis, & gradum rationalis, ex vi quorum constituitur Petrus in esse animalis, & in esse rationalis. Contrà: in anima gradus animalis dicit principium sensationis, & gradus rationalis dicit principium intellectuum. Sed eademmet entitas indiuiduabiliter sumpta potest esse principium sensationum, & intellectuum: ergo frustra distinguetur in anima rationali principium sensationis à principio intellectus: ergo frustra distinguuntur in anima gradus animalis, & gradus rationalis. Maior est apud omnes inconcussa, minorem probō: Idemmet principium indiuiduabile, seu eadem virtus absque vlla distinctione potest influere in effectus inter se distinctos, & longè diuersos, ut patet in ipso gradu animalis, qui dicit principium in se vnum omnino indiuiduabile sensationum inter se specie distinctarum, & in gradu rationalis, qui dicit principium idem indiuiduabile apprehensionis, & discursus, necnon volitionis, quæ sunt operationes specie diuersæ: ergo rectè potest dari vnum principium commune sensationibus & intellectibus, quantumvis hæc specie differant. Dices operationes illas, quibus datur principium commune, nunquam separari in principio productiuo, secus sensationes, & intellectus, quia datur animal potens sentire & non potens intelligere. Contrà: separatio arguit tantum distinctionem in his in quibus reperitur: ergo etiam si sensitiuum animalis non rationalis, v.g. sensitiuum equi distinguatur à rationali, à quo separatur, non inferatur sensitiuum hominis distinguere à rationali à quo nunquā separatur, sicuti virtus productiua caloris in igne, & virtus productiua frigiditatis in aqua, in quibus hæc virtutes separantur, realiter distinguuntur; in Deo autem potente producere calorem, & frigiditatem, in quo hæc potentie non separantur, nullo modo distinguuntur, sed eadem omnipotentia indiuiduabiliter sumpta est virtus productiua caloris & frigiditatis.

11 Vltimò à priori probatur conclusio: Tota hæc abstractio generum, & specierum, & tota prædicatorum acolutia rectè componitur absque vlla distinctione reali inter prædicata, quæ in eodem indiuiduo reperiuntur præcisè per distinctionem nostri intellectus apprehendentis instar vnius, quæ in re sunt plura, & instar plurium, quæ in re sunt vnum: ergo ex hac abstractione, & prædicatorum serie nulla inferitur distinctio realis in prædicatis, quæ in eodem indiuiduo reperiuntur, sed illi per distinctionem rationis sufficienter prouisum erit: ponitur ergo absque vilo fundamento hæc rationis distinctio. Consequentia optima est, quia tota ratio distinguendi hæc prædicata desumpta fuit ex nostro modo loquendi, & concipiendi rationes superiores, & inferiores, hanc genericam, & illam specificam, &c. Antecedens probatur: ex eo præcisè quod idem principium indiuiduabile realiter producat operationes inter se specie distinctas, sufficiens fundamentum habet intellectus ut concipiat principium harum operationum, ut distinctum à principio illarum, & ut in principio reali realiter vno apprehendat vnum principium formale harum operationum, & aliud principium formale illarum. Similiter ex eo quod intellectus cognoscat in hac entitate principium harum operationum, & in illa principium operationum valde similem, etsi in re principia sint valde distincta, fundamentum habet ut apprehendat hæc principia ex parte obiecti distincta instar vnius communis vtriue entitati: ergo necessum non est reperiri in ipso obiecto aliqua realis distinctio horum prædicatorum, ut tota series prædicatorum supremi generis, generum intermediorum, speciei infimæ, & vltimi indiuidui subsistat, & ut per differentias contrahentes rationes genericas à supremo genere vsque ad infimum indiuiduum descendat, & ut per abstractiones rationum similium factas per intellectum ab infimis indiuiduis ad supremum vsque genus ascendat.

12 Obiiciunt primò Scotistæ: vbi cumque est compositio, est distinctio extremorum componentium, sed in specie est compositio ex genere, & differentia, quibus componitur: ergo in specie est distinctio generis, & differentie tanquam extremorum componentium. Respondeo concedendo maiorem sumpta compositione, & distinctione in eodè ordine, hoc est sumpta distinctione reali extremorum quando

quando compositio est realis, & sumpta distinctione rationis quando compositio est tantum per rationem, quia ad compositionem per rationem factam sufficit extrema per rationem distincta, & necessum non est extrema realiter distinguere: deinde distinguo minorem: in specie datur compositio ex genere, & differentia: realis compositio, nego minorem; per rationem, transeat minor: ergo datur distinctio prædicatorum, distinguo consequens: datur distinctio realis, nego consequentia: datur distinctio rationis, concedo consequentia. Non absolute concessi in specie dari compositionem per rationem, sed hoc omni, quia ad rem non attinet, & absolute verum non est, quia species formaliter sumpta est vnus simplex conceptus nullam compositionem intrinsecè inuoluens, sed tantum extrinsecè de quo in Log. Contr. 6. Punct. 2. n. 4. Placet hic contra Scotistas notare non consequenter procedere, nonnullos qui afferunt speciem realiter componi ex genere & differentia propter distinctionem formalem, quæ reperitur inter prædicatū animalis, & negant dari in Deo reale compositionem essentialis & atributionum, etiam hæc ab essentiali ex natura rei formaliter distinguuntur, quia non distinguuntur realiter, si enim distinctio illa formaliter sufficiens est in specie ad realem compositionem, cur eadem distinctio formalis ad similem compositionem in Deo sufficiens non erit.

13 Obiic. secundò: Animal, & rationale diuersis definitionibus essentialibus definiuntur: ergo habet diuersas essentialias: ergo distinguuntur ante operationem intellectus. Si ageremus de definitionibus, quibus definiuntur ratio communis animalis, & ratio communis rationalis, difficile non esset non solum definitiones, sed etiam definita realiter inadæquate distinguere, quia definitio animalis non tantum se extendit ad animal hominis, sed ad animal equi, quod distinguitur à rationali, & ita definita harum definitionum distinguuntur realiter tanquam includens, & inclusum, definitum enim definitionis animalis dicit animal identificatū cum rationali, quod est adæquatū definitū definitionis rationalis, & insuper dicit reliqua animalia identificata cum aliis differentiis inanimabilis, rugibilis, &c. Ceterum necesse non est ad hanc materiam attinere potest reperiri, quia actio educitua, & passio adæquate conuertuntur absque distinctione actionis à passione, & nihilominus diuersis definitionibus definiuntur. Resp. ergo eandem entitatem physicā posse diuersis definitionibus etiam essentialibus definiri, & per diuersos conceptus essentialia explicari, qui omnes eandem essentialiam physicā importat, significatā in ordine ad diuersā connotatā: physicè enim esse actū huius in hoc, quod est formalitas actionis, & actū huius ab hoc, qui est formalitas passionis in re est omnino idē explicatum per ordinē ad connotatā diuerso modo se habentia; ideo concedendū non est entitatē definitā duplici definitione essentiali, habere duplicem essentialiam, seu vnā duplici modo explicatam, quia vtraque definitio ex parte conceptus obiectiui directi, & ex parte definiti in nullo differunt, sed tantum in connotatis diuersis, vel in diuerso modo significandi eadem connotata, sicuti differunt acclue, & declue.

14 Obiic. tertio Scotista: Animal formaliter vt animal non est rationale; neque rationale formaliter vt rationale est animal: ergo formalitas animalis excludit formalitatem rationalem, & formalitas rationalis excludit formalitatem animalis: ergo distinguuntur hæc formalitates: non realiter: ergo ex natura rei. Resp. ante intellectus operationem animal & rationale omni modo esse omnino idē absque vlla distinctione realitatis, & formalitatis: cum autē dicimus rationale vt rationale non esse formaliter animal, seu excludere rationem formalem animalis, loquimur secundum nostros conceptus, in ordine ad quos tantū datur hæc distinctio formalis, quia rationale vt rationale formaliter non esse animal tantū dicit entitatem physicā, quæ à parte rei indiuisibiliter est animal, & rationale, cognosci diuersis conceptibus formalibus, & in ordine ad diuersas operationes, quando dicimus cognosci vt rationale, & aliis diuersis quando vt animal dicimus cognosci. Itaque animal vt animal & rationale vt rationale distinguuntur ex parte actus, quibus cognoscuntur, & ex parte obiectorum quæ oblique eisdem actibus ranguuntur, quia rationale vt rationale dicit entitatem hominis connotatis ratiocinationibus, & animal cum illo identificatū formaliter vt animal, dicit eandem omnino entitatem absque vlla distinctione ex parte obiecti connotatis sensationibus, quæ à ratiocinationibus realiter distinguuntur. Dixi animal identificatū cum rationali, quia animal vt sic dicit animal hominis, equi, & leonis, &c. quod inadæquate distinguitur ab homine, quia præter hominē seu rationale identificatū

cum animali hominis dicit inanimabile, cum quo identificatur animal equi, & rugibile cum quo identificatur animal leonis, &c.

Obiiciunt quartò. Actus vitalis supernaturalis titulo vitalitatis exigit principium vitale, & non exigit ex hoc titulo principium supernaturale: Idem actus titulo supernaturalitatis exigit principium supernaturale, & non exigit principium vitale: sed non potest ex eodem capite nullo modo distincto non petere eadem principia: ergo in hoc distinguuntur vitalitas, & supernaturalitas: si enim vitalitas, & supernaturalitas essent idem, id quod exigeret actus titulo vitalitatis, exigeret titulo supernaturalitatis: sed titulo vitalitatis exigit principium vitale: ergo titulo supernaturalitatis exigeret principium vitale: ergo actus titulo supernaturalitatis exigeret, & non exigeret principium vitale. Idē dictio de ratione vitalitatis respectu principij supernaturalis, quod exigeret. Distinguntur ergo in actu, ratio supernaturalitatis, & ratio vitalitatis saltem ex natura rei. Resp. hunc actū vitale supernaturalitatem ratione supernaturalitatis, quam in se habet physicè exigere omnia principia, quæ exigere dicitur titulo supernaturalitatis, & titulo vitalitatis, & alio quocumque titulo sibi intrinsecò, quæ eadem principia omnia simul indiuisibiliter sumpta physicè exigit ratione vitalitatis, & ratione cuiusvis prædicati, quod in se continet, quia physicè omnia prædicata, quæ sunt in actu, illorum quodlibet ab eisdem principijs indiuisibiliter sumptis dependent, neque prædicatū aliquod actus connexionem aliquam habet cum aliquo principio, quam eandem omnino physicè non habeant reliqua prædicata. Nihilominus dicimus actum vitalem supernaturalem, titulo vitalitatis non exigere principium supernaturale, quia potest dari alius actus non supernaturalis vitalis, in quo contemplatur vitalitatem eiusdem speciei cum illa, quæ est in hoc actu, quæ non dependet à principio supernaturali. Ex quo fundamentū desumimus ad dicendū actum titulo vitalitatis præcisè non exigere principium supernaturale, & exigere principium vitale, quia non solum vitalitas huius actus, sed nequylla alia poterit reperiri in aliquo actu, quæ non dependet à principio vitali, eo enim ipso quod actus sit vitalis, quicquid ille sit, debet à principio vitali dependere. Eadē ratione dicitur de actu supernaturali vitalitudo supernaturalitatis exigere principium supernaturale, & non vitale, quia potest reperiri, & de facto reperitur in alio effectu supernaturalitatis eiusdem speciei cum illa, quæ est in actu, quæ non supponat principium vitale, & non potest reperiri in aliquo effectu supernaturalitatis aliqua, quæ principium supernaturale non supponat.

Obiiciunt quintò: Vbi est separatio, distinctione intercedere necesse est: sed animal separatur aliquando à rationali: ergo ab illo distinguitur. Probatur antecedens: animal quod est in equo separatur à rationali, & deficiente omni rationali potest permanere animal, quod est in equo: ergo animal distinguitur à rationali. Resp. illa extrema distinguere quæ inter se separantur, & ita animal equi, quod separatur à rationali distinguatur ab illo, non verò animal hominis, quia hoc neque separatur, neque separari potest à rationali.

Obiic. sexto: Ratio animalis in homine est ratio conueniendi cum equo, ratio rationalis est ratio disconueniendi: eadem ratio non potest esse ratio conueniendi, & disconueniendi respectu eiusdem termini: ergo ratio animalis & ratio rationalis realiter distinguuntur. Resp. prædicatū animalis in homine tantum fundare conuenientiam per rationem cum equo, non reale, seu physicā, quia realiter, & physicè homo, & equus in nullo conueniunt, sed sunt penitus diuersi. Similiter ratione tantum fundat disconuenientiam, hoc est differentiam prædicati, in quo aliqua fuerat conuenientia per rationem, quia talis est differentia qualis est conuenientia: physicè autem homo secundum se totus, & secundum prædicatū animalis, & rationalis physicè sumpta, totus est ab equo diuersus. Ex hoc conuenientiam, & disconuenientiam, quam fundant prædicatū animalis, & rationalis sufficere animal, & rationale per rationem distinguere, quia ad hoc vt diuersa prædicata per rationem conueniant diuersis entitatibus, sufficiens est hæc entitates per rationem distinguere, & necessum non est in his entitatibus distinctionem reale reperiri. Ad argumentum in forma distinguo maiorem: Animal in homine est ratio conueniendi cum equo, & rationale est ratio disconueniendi cum equo: conueniendi, & disconueniendi realiter, nego: conueniendi, & disconueniendi per rationem, concedo. Sed idē non potest esse ratio conueniendi, & disconueniendi, distinguo eodē modo: conueniendi, & disconueniendi realiter concedo minorem: conue

conueniendi, & disconueniendi per rationem, subdistinguo; idem re, & ratione concedo: idem re & ratione distinctum, nego minorem: ergo animal, & rationale distinguuntur: realiter nego consequentiam; per rationem, concedo consequentiam.

Obiiciunt septimò Scotistæ: Animal in homine fundat realem similitudinem cum equo, & rationale in eodem homine fundat realem dissimilitudinem cum eodem equo: sed idem respectu eiusdem non potest fundare realem similitudinem, & realem dissimilitudinem respectu eiusdem: ergo animal, & rationale realiter distinguuntur. Nonnulli respondent hominem secundum se non esse similem, aut dissimilem equo, sed ratione operationum, quas habet, quibus immediatè similitudo, aut dissimilitudo conuenit. Ex quo fit hominem, & equum habentes plures operationes distinctas posse habere quasdam inter se similes, v.g. sensationes, quæ in homine, & equo similes sunt, & alias operationes proprias vniuscuiusque speciei, quæ inter se sunt valde dissimiles, sicuti sunt actus ratiocinandi in homine, & hinniendi in equo. Contendunt alij similitudinem, & dissimilitudinem immediatè competere substantiis, quia homo secundum se similis est equo, in hoc quod est posse sentire, & dissimilis in hoc quod est posse ratiocinari. In hac re tantum potest esse controversia de nomine in qua certum esse debet similitudinem, & dissimilitudinem semper dicere tanquam rationem fundandi accidentia, quod omnes affirmant cum Aristotele dicente, similitudinem, & dissimilitudinem fundari in qualitate, & æqualitate, & in æqualitate in quantitate, siue hæ relationes immediatè denominent accidentia, in quibus fundantur, siue etiam hanc denominationem, ipsis substantiis immediatè impertiantur, de quo non curo. Respondeo independentè à quacunque sententia eundem hominem per ordinem ad has operationes, quas continet eiusdem rationis cum aliis operationibus, quæ sunt in equo, posse physicè secundum totam physicam entitatem dici similem equo, & eundem hominem secundum eandem physicam entitatem, physicè indiuisibiliter sumptam posse esse dissimilem equo in ordine ad alias operationes, quibus alie eiusdem rationis in equo non correspondent, quia sicut idem homo secundum eandem rationem physicam physicè indiuisibiliter sumptam potest esse principium operationum similium aliis equi operationibus, v.g. sensationum; & principium operationum dissimilium omnibus equi operationibus, v.g. intellectuum, sic potest in ordine ad has dici dissimilis, & similis in ordine ad illas. Quod si similitudo, & dissimilitudo opponantur, non ideo sub quacunque ratione repugnant in eodem subiecto in ordine ad eundem terminum, quando sumuntur in ordine ad distinctas operationes. Addit Arriaga tantum opponi omnimodam similitudinem cum quacunque dissimilitudine, non verò aliqualem similitudinem, cum aliqua dissimilitudine, sicuti non opponitur calor non summus cum frigiditate non summa; componuntur enim calor ut quatuor cum frigiditate ut quatuor in eodem subiecto existente, licet non componatur summus calor cum aliquo frigiditatis gradu: sic in homine accidere ait Arriaga, qui non est summè similis equo, sed aliquo modo similis, cum quo componi potest aliqua dissimilitudo, quæ tantum dicit hominem non esse summè similem, sicuti componuntur in eodem subiecto lux ut quatuor, & tenebræ ut quatuor, id est priuatio quatuor graduum lucis, licet non possit componi subiectum summè lucidum cum aliqua lucis priuatione. Nonnihil doctrina rem explicat, verumtamen non ex illa præcisè potest prædicta difficultas satisfieri, quia in subiecto calido ut quatuor, & frigidum ut quatuor, dantur calor & frigiditas qualitates distinctæ, à quibus subiectum frigidum, & calidum denominatur, & non potest idem subiectum secundum eandem formam ab alia indistinctam constitui secundum quid calidum, & secundum quid frigidum. In præsentem autem secundum opinionem, quæ relationes non distinguit à fundamento, & termino, videtur concedi idem subiectum secundum eandem formam indiuisibilem constitui similem, & dissimilem, si animal, ratione cuius homo est similis, & rationale ratione cuius est dissimilis, inter se non distinguuntur. Standum ergo est priori solutioni & dicendum eandem entitatem respectu eiusdem termini dici similem in ordine ad aliquas operationes, quas in se continet, & dissimilem in ordine ad alias operationes, quia semper simili-

tudo, & dissimilitudo in ordine ad operationes tanquam ad rationes fundadi desumitur, præcisè enim operationibus, & accidentibus, similitudo in substantiis non reperitur.

PUNCTUM IV.

De distinctione virtuali in ordine ad prædicata contradiçtoria.

§. I.

Explicatur virtualis distinctio.

Non agimus de distinctione fundamentali in ordine ad ens rationis, quam nonnulli virtuales appellant, ex vi cuius intellectus fundamentum desumit ad singendam distinctionem rationis inter prædicata realiter identificata, sed de distinctione virtuali reali in ordine ad prædicata opposita, & contradiçtentia. Scopum difficultatis explico. Rem virtualiter, aut eminenter esse aliquid non est formaliter esse tale, sed continere proprietates, & virtutes, quas continet aliud, ita ut possit idem præstare, quod præstat aliud, aut quod præstaret, si esset formaliter tale. In hoc sensu dicimus pecunias esse quodammodo omnia, quia omnia quæ possunt aliis comparari pecuniis adquiri possunt. In eodem sensu dicimus sensum internum esse eminenter omnes externos, quia omnia obiecta quæ pluribus externis sensibus percipimus, vno interno attingimus, dicimus etiam Solem, & alias causas vniuersales eminenter esse ignem, & alias causas particulares, quia id potest præstare vnus Sol vniuersalis causa, quod plures particulares possunt efficere. In hoc sensu virtualiter esse distinctum non erit distinctionem in se habere, sicuti Solem esse virtualiter ignem non dicit in se continere essentiam ignis, sed id posse præstare sine distinctione reali, quod virtute distinctionis, quam in se habent, præstant alie entitates, ita ut in ordine ad illa, quæ distinctionem consequuntur, non desideretur distinctio formalis vera, & realis in tali entitatè, etiamsi nulla ratione in ipsa reperitur, sed summa identitas, sicuti non desideratur in Sole natura ignis in ordine ad producendum calorem, quem posset producere, si formaliter natura ignis haberet, quia etiamsi illam non habeat, eundem calorem potest Sol producere per suam naturam, etiamsi realiter non sit ignis, quem posset producere, si esset ignis. Dicimus ergo distincta virtualiter illa extrema, quæ in re nullam habeant distinctionem, sed realiter omnino sunt idem, præstant tamen idem quod præstarent si realiter essent distincta.

Catèrum hæc virtualis distinctio potest considerari in ordine ad effectus ad extrà productos, & intrinsecè in ordine ad illa quæ de eadem entitate prædicantur, & quæ ex se independentè ab hac virtuali distinctione sine contradictione non possunt eidem entitati conuenire, sicuti sunt communicari, & non communicari, produci, & non produci, & alia huiusmodi. Distinctionem virtuales in ordine ad plures effectus ad extrà productos ab eadem indiuisibili entitate, qui ab aliis causis distinctis producuntur, monstrant exempla adducta ex causis vniuersalibus, quarum vna simplex & indistincta producit omnes effectus, quos alie causæ realiter distinctæ producunt, & quos non vna tantum particularis causa sine consortio aliis particularis à se distinctæ posset producere. Difficultas est de distinctione in ordine ad prædicata, quæ ex se dicunt contradictionem, & ratione huius virtualis distinctionis in eadem entitate possunt reperiri absque vlla repugnantia, ita ut illa prædicata ex se contradiçtentia ratione subiecti quasi exuant contradiçtionem, & absque illa in eadem confluant entitatem.

§. II.

Quid de hac distinctione virtuali sentiendum sit in diuinis: ubi illius natura magis explicatur.

Distinctionem hanc virtuales cum summa identitate in Deo constituunt doctissimi, & grauissimi Theologi: illam expressè docet Caietan. 1. parte, q. 32. art. 1. §. 46.

S. ad evidentiam, & S. ad secundum, cuius hæc sunt verba: Ad secundum verò dicitur quod præceptor non intelligit essentiam, & paternitatem ut duo obiecta formalia secundum se, sed ut unum formaliter, & multa virtualiter. Eandem tradit P. Valentia 1. p. disp. 22. punct. 1. S. est autem observandum, & q. 13. punct. S. ad confirmationem respondetur, & sæpe alibi: P. Molina q. 28. art. 5. disp. 3. concl. 3. P. Her. disp. 2. cap. 3. n. 18. & disp. 12. c. 2. n. 4. P. Zuniga disp. 2. dub. 4. membr. 1. P. Tanner disp. 4. de Trinit. q. 1. dub. 5. n. 23. & disp. 2. q. 2. dub. 3. P. Arrub. disp. 100. cap. 3. n. 17. P. Hurtad. hic disp. 6. sect. 3. P. Arriaga disp. 5. de Logica, sect. 4. subsect. 2. M. Albiz. disp. 3. sect. 9. & latè Agid. de Præsent. lib. 5. de beatitudine, q. 5. art. 6. S. 2. n. 14. & S. 3. & 4. his subscribunt ferè omnes politiores, & acutiores recentes. P. Granad. 1. p. tract. 3. disp. 5. sect. 3. & tractat. 5. disp. 5. c. 7. hanc distinctionem impugnatur, & P. Alarcon. Luisius Tur. part. 1. select. disputat. Centuriæ 4. dub. 35. gravissimam censuram dignam esse opinionem defendentem hanc distinctionem virtutalem nimis severè censet.

4 Ex triplici cap. potest argui contra auctores videntes hanc distinctionem virtutalem in Deo ad defendendum mysterium Trinitatis, actus liberos Dei quæ respondere prætendunt omnibus argumentis, quæ in his materiis occurrunt. Si enim illis obiciatur: Essentia communicatur: Paternitas non communicatur: Essentia, & Paternitas sunt idem: ergo communicatur, & non communicatur. Respondent distinguendo maiorem: Essentia, & paternitas sunt idem formaliter, & distincte virtualiter, concedo minorem: sunt idem formaliter, non distincte virtualiter, nego minorem; & eodem modo consequenti distinctio asserunt absque vlla contradictione posse essentiam, & Paternitatem communicari, & non communicari non obstante identitate formali, ratione distinctionis virtualis, quia ex vi huius essentia, & paternitas cum summa identitate reali, & absque vlla distinctione formali habent in ordine ad hoc quod est communicari, & non communicari, eandem capacitatem, quam haberent in ordine ad eadem prædicata, si in re realiter essent distincta; & sicuti posita distinctione reali formali, quæ tantum est vera distinctio, inter essentiam & paternitatem, absque vlla contradictione posset essentia communicari, & Paternitas non communicari, sic nulla data distinctione formali de facto, ratione tantum huius distinctionis virtualis, seu eminentialis, quæ in re distinctio non est, sed tantum cum addito distinctio dicitur, potest essentia communicari, & Paternitas non communicari. Hi ergo ex triplici capite possunt impugnari. Primo si contra illos probetur non dari conceptum illum, quem distinctionem virtutalem appellant. Secundo probando conceptum illum, etiam si datur, non esse distinctionem virtutalem appellandum. Tertio, admissio conceptu, & nomine distinctionis virtualis possunt impugnari, ex eo quod hæc distinctio virtualis rem non explicet, sed æquè obscurum mysterium Trinitatis, ad quod explicandum præcipue inuenta est, & omnino integra omnia argumenta quæ contra prædictum mysterium, & constitutum decreti liberi Dei relinquant, nihilque novi neque lucis, sed distinctis verbis obscurius tradat, quod omnes Catholici fatentur, & ideo solum difficilius impugnetur, quia non ab omnibus percipitur.

5 In primis contendendum non est an conceptus ex parte obiecti assignatus ab his authoribus appellandus sit distinctio virtualis, quia hoc esset de nomine contendere, & congruè satis conceptus ille, si admittendus sit virtualis poterit appellari distinctio, quia est distinctionis æquivalens, & id quod alij æquivalens tale virtualiter dici solet.

6 Secundo est mihi certum, conceptum illum, quem isti auctores distinctionem virtutalem appellant in Deo esse concedendum, existimo enim distinctionem virtutalem, quæ ponitur in Deo in ordine ad hoc quod est essentiam communicari, & Paternitatem non communicari, Filiationem produci, & essentiam non produci in re non aliud, ad huc formaliter importare, quod Catholice omnes in Trinitatis mysterio consentiunt, & eadem ratione distinctionem virtutalem in ordine ad cognoscendum, vel non cognoscendum scientia visionis, amandum, vel non amandum idem subiectum absque vlla distinctione reali, neque physica variatione, casu, quo obiectum cognoscatur, vel non cognoscatur scientia visionis; ametur, vel non ametur, tantum importare simplicitatem Dei, ex vi cuius absque vilo superaddito, & amat obiecta, & libertatem ex vi cuius

potuit non velle producere, ea quæ producere voluit, & velle producere illa, quæ noluit producere; Admittendum esse conceptum illum, quem isti auctores distinctionem virtutalem appellant, sic probatur: Vna, & simplicissima entitas distincta realiter actu: ergo simplicissima entitas Dei realiter indistincta æquivalens duplici entitati realiter distinctæ. Consequentiam negare non potes, si velis de nomine tantum contendere. Sic illam corroboratur: æquivalere alij est valere quod valet illud aliud: ergo eo ipso quod vna simplicissima entitas Dei, præter id, quod præstat duplex entitas quod est valere, quod duplex entitas, æquivalens duplici entitati. Iam primum antecedens efficaciter probatur: entitatem esse intrinsecè realiter identicam cum aliquo, & ab eodem distinguui, realiter produci, & realiter non produci, realiter communicari, & realiter non communicari in creatis evidenter distinctionem arguunt, & seculo Deo non possunt duo ex his extremis oppositis nisi duobus entitatibus realiter distinctis convenire, si enim admittatur posse creaturam produci secundum hanc entitatem, & non produci secundum aliam cum ipsa identificata, tota evertitur Philosophia, & vis illius argumentationis destruitur: sed fide certum est essentiam divinam communicari, & Paternitatem non communicari: Filiationem produci, & essentiam non produci, & essentiam non distinguui à paternitate neque à filiatione: ergo fide certum est vnam simplicissimam entitatem Dei posse habere in se prædicata, quæ ratione naturali evidenter cognoscimus non posse extra Deum repetiri nisi in creaturis realiter distinctis: ergo fide certum est vnam simplicissimam entitatem Dei valere quoad hæc prædicata produci, & non produci, communicari, & non communicari, id quod valet duplex entitas creata, quibus tantum, & nulli simplici extra Deum, absque contradictione possunt hæc prædicata convenire, vnum vni creature, & aliud oppositum creature alteri, ab alia cui aliud convenit prædicatum, distinctæ: ergo fide certum est Deum valere ad habenda in se prædicata intrinsecè, quæ in creaturis arguunt realem distinctionem duplicis entitatis: ergo certum est æquivalere in ordine ad hæc prædicata duplici entitati distinctæ, etiam si in se formalissimè sit vna simplex entitas.

7 Conceptum obiectivum distinctionis virtualis sic explicatum, existimo Catholice à nullo posse negari (dico non posse negari conceptum distinctionis virtualis, hoc est prædicatum obiectivum, quod auctores distinctionem virtutalem appellant, quia potest quis admissio hoc conceptum asserere non dari distinctionem virtutalem, quia conceptus virtualis distinctio non est dicendus, qui tantum de nomine contenderet, quia conceptus ille tantum exprimit id, quod omnes Catholice credimus, & fide revelatum est, videlicet entitatem divinam tantæ esse virtutis, & perfectionis, ut non obstante identitate inter essentiam, & relationem, quæ obficeret in quacumque entitate distincta à Deo ut possit essentia communicari, & relatio non communicari, & sic de aliis prædicatis oppositis. Itaque duo dicit hæc virtualis distinctio vnum de fide, & aliud lumine nature notum, videlicet identitatem inter essentiam, & Paternitatem non obfata ut essentia communicetur, & Paternitas non communicetur: hoc fide certum est. Dicit insuper identitatem in quacumque entitate extra Deum obfata ut eadem communicetur, & non communicetur, producat, & non producat, quæ prædicata in rebus creatis evidenter arguunt distinctionem realem, quod nature lumine certum est, ex quibus discretè inferunt auctores distinctionis virtualis valere entitatem simplicissimam Dei ad id, quod tantum extra Deum potest valere duplex entitas distincta, quod est æquivalere duplici entitati distinctæ, & rectè dicitur distinguui æquivalenter, seu virtualiter, quod enim valet ad id, quod aliud præstat, rectè virtualiter seu æquivalenter dicitur illud aliud, est formaliter tale non sit.

8 Hic est conceptus obiectivus distinctionis virtualis, quem tradunt omnes Doctores, qui illam propugnant, & doctissimi Magistri è nostris elucidant, in quem si rectè expendatur nihil momenti potest adduci, nihil enim in illo continetur, quod fide divina revelatum, aut nature lumine compertum non sit, tantum abest à censuræ, quam non nimis maturè contra sententiam hanc pronunciant Torres, à qua etiam ipse longè abest, si expendisset, quid

quid nomine distinctionis virtualis Doctores intelligant, & à quibus Doctoribus distinctio hæc virtualis propugnatur.

10 Longè facilius poterit quis ex tertio capite distinctionem hanc virtualem impetere, contēdendo distinctionem in re admittendam eandem omnino difficultatem continere, ac ipsum mysterium, & nullam huic lucem dare, & omnia argumenta æquè insoluta; ac difficilia manere hac distinctione virtuali admittā, ac essent sine illa; seu eidem omnino argumentis impugnari distinctionem virtualem, quibus impugnatur ipsum mysterium, & æquè difficile ac istud illam propugnari, quod sic suadeo. Distinctio virtualis in Deo importat æquivalere Deum in ordine ad hæc prædicata communicari, & non communicari duplici entitati distinctæ, quod formaliter dicit posse habere in se summè simplici hæc duo prædicata communicari, & non communicari, produci, & non produci, communicari ratione essentie, non communicari ratione relationis identificate cum essentia, produci ratione filiationis, non produci ratione essentie identificate cum filiatione, quæ in quacumque alia entitate simplici dicerent contradictionem, ergo distinctio virtualis dicit posse Deo convenire hos conceptus communicari, & non communicari, qui ex se sunt contradictorii; in quo est tota mysterij difficultas, eadem omnino in hac distinctione virtuali, ac in ipso mysterio. Urgeo: Dari hanc distinctionem virtualem est Deum esse talis naturæ ut ipsi eidem omnino simplici possint convenire hi duo conceptus communicari, & non communicari. Sed hi duo conceptus sunt contradictorii: ergo dari hanc distinctionem virtualem in Deo dicit Deum esse talis naturæ ut ipsi possint convenire duo conceptus contradictorii, quod horret metaphysica, & natura lumen.

11 Fateri ergo in re parum, vel nihil lucis addi ex hac virtuali distinctione obscuritati mysterij, & æquè difficile obici intellectui rem attentè contemplati, ac ipsum mysterium, nihilominus credo, hac distinctione posita expeditoribus terminis, quibus fieri potest summam mysterij difficultatem tractari, & aptioribus ad infringendam vim syllogisticam omnium argumentorum, quæ contra hoc mysterium inficiuntur, quibus fateor ego mysterium ipsum ex parte obiecti significari conceptibus tamen formalibus, quibus, etsi idem significet, melius tamen aliis idem obiectum significantibus rem ut fieri potest expriment, & vim argumentorum infringunt, quibus secundum alios dicendi modos non ita dici potest satisfieri. Ad confirmationem Respondeo hanc distinctionem virtualem non dicere, posse Deo competere duo prædicata contradictoria, quod horret Metaphysica, sed posse illi competere duo prædicata, quæ respectu aliis entitatis simplicis distinctæ à Deo essent contradictoria, quin in ipso Deo contradictoria sint, & optimè composibilia ratione huius distinctionis virtualis, quia communicari, & non communicari, produci, & non produci, & sic quicumque alij termini cum affirmatione, & negatione propositi nullam dicunt contradictionem, nisi sint eiusdem de eodem indistincto, & non sufficit ad contradictionem esse de eodem indistincto formaliter, sed etiam de eodem indistincto, seu non distincto virtualiter, seu æquivalenter in ordine ad prædicata, quæ affirmatiue, & negatiue epuntiantur. Ex quo fit communicari respectu essentie, & non communicari respectu Paternitatis, Filiationem produci, & essentiam non produci, & esse contradictoria, quia licet essentia, & Paternitas, & essentia, & Filiatio sint idem formaliter, & dicant unam simplicissimam entitatem, affirmatio communicationis de essentia, & negatio communicationis de Paternitate non sunt de obiecto non distincto virtualiter, seu æquivalenter, etsi sint de eodem obiecto simplicissimo nullam includente mixturam distinctionis formalis, quæ sola est vera distinctio, distinctio enim virtualis, seu æquivalens, ut sæpe dixi, distinctio non est, sed quid æquivalens distinctioni, sicuti Sol, qui virtualiter est ignis, non est simpliciter, & sine addito ignis potius prædicata essentialia illius opponuntur cum prædicatis essentialibus ignis, sic essentia, & Paternitas, quæ virtualiter distinguuntur non possunt dici absolute distingui, neque in se formalem, seu propriam distinctionem habere, potius sunt una simplicissima entitas, cuius simplicitas essentialiter opponitur cum distinctione reali, quæ formaliter, & proprie distinctio sit.

12 Si roges unde hæc distinctio eminentialis, seu virtualis innoscat. Respondeo nobis innoscescere, & à posteriori ex ipso Trinitatis mysterio, à priori ex infinitate Dei illius non repugnantia agnoscere, non enim repugnat simplicissimam entitatem infinitam tantum valere quantum valet duplex finita. Non levis poterat esse disputatio an hæc distinctio virtualis admittenda sit in diuinis respectu notionalium tantum, an etiam respectu essentialium, sed hæc non ad nostrum attinet institutum, cuius tantum est naturam huius distinctionis explicare, & definire admittenda sit necne respectu verò quarum formalitatum in diuinis sit admittenda, pertinet ad Theologum, qui de singulis attributis, & proprietatibus diuinis disputat. Vnum in hac re affirmo distinctionem hanc virtualem admittendam non esse in aliis formalitatibus præter illas, in quibus necessaria est ad aliquam veritatem defendendam, à qua illasā fide recedere non possumus. Hæc dixerim de distinctione virtuali in diuinis non animo definendi, an admittenda sit necne, sed explicandi quid importet hæc distinctio virtualis, quæ multis admodum fuit inuisa, forsitan, quia distinctionis nomine perteriti, quid sub illo lateret non attentè inspexere.

§. III.

Quid sentiendum sit de hac distinctione virtuali in creatis.

13 Semel, iterum, atque iterum seuerè reprehendēdi sunt auctores, qui ex his quæ in Deo fide revelante credimus, quæ tantum infinita Dei Optimi Maximi perfectione possunt componi, argumentum faciunt ad alia similia in creaturis confingenda, quasi ad omnia creatura valerent extendi, quæ suprema Dei perfectione penetrari, & longè excedi possunt, vel quasi una, eademque iusta esset mensura Dei Optimi Maximi per essentia vnicè infiniti, & creaturæ finitæ & limitatæ, cuius perfectionis momēta in finitè distant ab illa interminabili perfectione, quam diuina essentia, illius quodlibet attributum, & quicquid in Deo, omnia eadem cum ipsa diuina essentia in vno simplicissimo Deo mirè replent. Huius criminis rei sunt nonnulli, qui distinctionem virtualem supra explicatam diuina humanis confundentes ad creaturas transfudere, & hac ratione defendere præsumunt posse animam rationalem vniri materiæ quatenus sensitiuam, & non quatenus rationalem, sicuti Verbum vnitur immediatè naturæ humanæ secundum substantiam, & non immediatè secundum essentiam, & posse fundamentum relationis referri per suamet entitatem, etiam si indifferens sit, ut referatur, & non referatur, sicuti Deus per suamet entitatem amat obiectum, ad quod amandum & non amandum antecederet fuit indifferens, asseruntque hæc omnia optimè componi hac virtuali distinctione. Hic discurrēdi modus semper mihi valde fuit exosus, quem alienum iudico ab ingenio Philosopho, viroque indagandæ veritatis amico, euerit enim totam Philosophiam, & res purè naturales æquè difficile, & obscure explicat ac Trinitatis mysterium, & illa, quæ intra Deum mens creata in hac vita vix & non nisi per ænigmata valet apprehendere. Denique tenentur hi asserere eandem facilitatem, difficultatemve respectu intellectus creati subire Trinitatis mysterium, & reliqua omnia creata, quæ cum hac distinctione virtuali in creatis componuntur. Cur ergo irridendus non est, qui dicat eandem facilitate, aut difficultate defendi Trinitatis mysterium, & vnionem animi rationalis ad materiam, seu rationem æqualitatis huius quantitatis ad illam, aliudve huiusmodi creatum, ad quod defendendum vellet ex Deo ad creaturas hanc distinctionem transferre.

14 Rationem iam insinuatam expendo, quam robustissimam semper existimaui ad hanc distinctionem virtualem ut chimericam in creaturis expungendam. Hæc distinctio in quocumque reperiatur dicit posse prædicari sine contradictione, duo prædicata realia ex se opposita de eadem simplicissima entitate: sed tota difficultas mysterij Trinitatis in eo tantum consistit, quod possint de eadem simplicissima entitate sine contradictione dici hæc prædicata: ergo ubicumque ponatur hæc virtualis distinctio in ordine ad opposita prædicata, quæ tantum est virtualis distinctio, & de qua contendimus, ponitur tota difficultas, quæ reperitur in mysterio Trinitatis. Consequentia est legitima: maior

maior continet definitionem distinctionis virtualis de qua contendimus. Minorem facile quisque persuadebit. Tota difficultas mysterij Trinitatis in eo est, quod non obstante identitate relationum cum essentia, Paternitas non communicetur, & essentia communicetur; Filiatio producat, & essentia non producat; Paternitas distinguatur à Filiatione, & essentia identificata cum eadem Paternitate, non distinguatur à Filiatione, & in aliis huiusmodi predicationibus ergo tota difficultas mysterij Trinitatis in eo sita est, quod possint duo predicata ex se opposita absque vlla contradictione de hac simplicissima entitate enunciari: ergo quod in creatis defendatur dependenter à distinctione virtuali, æquè difficile defenditur ac Trinitatis mysterium, & sicuti de mysterio dicimus esse supra captum creaturæ quantumvis perfectæ non euectæ ad visionem beatificam, sic sentire debemus de alia quacunque veritate creata, quæ dependenter ab hac distinctione virtuali defendatur. Secundò ex eisdem principiis aliter infero: admissa distinctione virtuali, nulla superest adhuc apparens difficultas in Trinitatis mysterio, vt iam probavi, quia illa in se dicit totam difficultatem mysterij, videlicet posse de eadem entitate simplicissima absque contradictione dici predicata esse opposita: ergo quicumque admittat hanc distinctionem in creatis, poterit admittere mysterium aliud creatum simile mysterio Trinitatis, seu aliam trinitatem creatam, in qua reperiatur natura communis tribus personis, quatum personalitates inter se distinguantur, & non distinguantur ab essentia, & quarum natura omnibus sit communis, & vniuscuiusque personalitas identificata cum essentia propria ipsius personæ, & cuiusque alij incommunicabilis. Consequens nullus admittet, neque poterit admittere, qui de Deo Optimo Max. Trino, & Vno dignè sentiat. Consequentia est mihi demonstratio, cuius vim aperte cognosces, si tibi fingas aliquem modò defendere dari creaturam trinam, & vnā, ea ratione, qua modò dicebam, & rationem aliquam quæras ad illum ab hoc errore remouendum: profectò nullum argumentum inuenies contra hominem istum, quod non hac distinctione virtuali retundatur, si enim illi obicias: essentia est communis: ergo personalitas. Distinguet antecedens: identificatur formaliter, & non distinguitur virtualiter, nego identificatur formaliter, & distinguitur virtualiter, concedo: deinde negabit quam optimè consequentiam, quia sicuti in his, quæ formaliter distinguuntur, non valet consequentia; hoc est commune: ergo & illud; sic neque in his, quæ distinguuntur virtualiter, etsi identificentur realiter, quia distinctio virtualis est virtus ad præstandum cum simplicissima vnitate, id quod posset præstare duplex entitas formaliter distincta, & sicuti duplex entitas formaliter distincta potest communicari ratione vnus, & non communicari ratione alterius; sic duplex formalitas realiter identificata, & vna simplicissima entitas absque vlla distinctione formali virtualiter distincta posset communicari secundum vnā formalitatem, & non communicari secundum aliam absque vlla repugnantia, aut contradictione. Impugnandus ergo esset, qui assereret posse dari Trinitatem creatam, ex eo, quod repugnet creaturæ formaliter simplici absque vlla distinctione formali distinctio illa virtualis, ex vi cuius posset non obstante identitate formali omnium formalitatum, quas in se contineret communicari secundum vnā realiter, & intrinsecè, & non communicari secundum aliam, & alia huiusmodi intrinseca predicata ex se contradictoria in se ipsa absque vlla contradictione admittere.

14. Robur accipit discursus iste, ex his, quæ distinctione virtuali in diuinis dixi §. præcedenti, constat enim ex ibi dictis prædictam hanc distinctionem in diuinis in ordine ad Trinitatis mysterium ex parte obiecti non distingui ab ipso mysterio, quod fide credimus, & eandem distinctionem in ordine ad hoc quod est Deum per suammet entitatem posse antecederet amare, & non amare obiectum absque aliquo superaddito, sed per eandem entitatem intrinsecè existentem omni modo inuariatam, casu quo amet obiectum, & casu quo illud non amet, si in ordine ad hos actus liberos ponenda est, non distingui ab infinita simplicitate Dei omnino immutabili, & à libertate ad amandum, & non amandum. Ex quo inferitur distinctionem virtalem in Deo adhuc formaliter non distingui ab his conceptibus obiectiuis, qui præcisè sumpti in Deo arguunt

infinitam perfectionem, sine qua non possint abij similes in creatura apprehendi. Arguit ergo hæc virtualis distinctio infinitam perfectionem, & ideo illam in creaturis admittere nefas est.

Secundò, si distinctio virtualis sit, nunquam possumus in forma syllogistica tutè procedere, donec prius compertum nobis sit de quacunque entitate, an in se distinctionem hanc virtalem habeat, & ita poterit admitti maiori, & minori huius syllogismi in *Barbara* contradictione negari. Omne risibile est animal; omne rationale est risibile: ergo omne rationale est animal; quia poterit quis dicere medium identificari formaliter cum extremis, quæ identitas sufficiens est vt maior, & minor vera sit, & distingui ab illis virtualiter; quæ distinctio sufficiens est vt possit dici de medio identificari cum quacunque extremo v.g. cum animali, quin idem dicatur de risibili identificato cum ipso animali, & hac ratione posse identificari vni tertio, quin inter se identificentur, sicuti ratione huius virtualis distinctionis in diuinis contingit, non enim valet: Hæc essentia diuina est Paternitas; Filiatio est eademmet essentia diuina: ergo Filiatio est Paternitas; in quo syllogismo ratione distinctionis virtualis in opinione, quæ illam admittit, consequentia non tenet: ergo si similis distinctio virtualis admittatur inter risibile, quod est medium prioris syllogismi, & rationale, & animal quæ sunt extrema illius, consequentio legitima non erit. Occluditur ergo via omni disputationi admissa hac distinctione virtuali in creaturis, in quibus nihil poterimus inferre ex identitate illorum, poterit enim dici formalitibus realiter identificatis conuenire opposita predicata ratione distinctionis virtualis, & postquam quis conueniens deduxit in syllogismo perfecto primæ figuræ ex præmissis iam concessis hac distinctione virtuali poterit eludi, & tunc nouam disputationem debet instituire ad probandum extrema realiter identificata virtualiter non distingui, quod nullo medio poterit probari, si semel admittatur hanc distinctionem virtalem esse possibilem.

16. Dixi admissa hac distinctione, viam occludi omni disputationi, vel omnem deuoluendam esse postquam consequens ex præmissis iam concessis esset legitime illatum, ad hanc distinctionem virtalem expungendam, & nos non posse in syllogistica forma tutè procedere, si semel hanc distinctionem virtalem admittamus, quod haud inefficaciter probasse existimo, non tamen dixi destrui formam syllogisticam, quia admissa hac distinctione virtuali in creaturis, adhuc forma syllogistica maneret integra, quia ex vi huius tantum concluditur identificari inter se illa, quæ identificantur formaliter vni tertio, à quo non distinguuntur virtualiter, quod si deus medium creatum identificatum formaliter cum extremis, & distinctum ab illis virtualiter, ex identitate extremorum cum medio non inferetur ex vi formæ, identitas extremorum inter se & ita forma syllogistica manebit integra, & illæ. Hoc ita dicendum est ne cogamur asserere in diuinis formam syllogisticam deficere, quia syllogistica forma independentem ab hac, & illa materia in quacunque reperiatur legitime concludit, & omnia, quæ ex vi formæ syllogisticæ concluduntur ex apprehensione dispositionis terminorum euentia sunt metaphysicè, & nulli possunt subesse falsitati; ita nullo modo dicendum est formam syllogisticam in diuinis deficere, sed integram omnino permanere, quid enim forma syllogistica legitime concluditur, obiectum demonstrationis, seu obiectum demonstratum esse dicimus, & ita nihil potest neque in creatis, neque in diuinis forma syllogistica concludi, quod verum non sit, aliis obiectum non verum demonstrationi subefferet, & aliquid in diuinis daretur cuius contradictorium demonstraretur, quod alienum est ab omni veritate. Dicendum ergo est in hoc syllogismo: Essentia est Paternitas: Filiatio est essentia: ergo Filiatio est Paternitas, non deficere formam syllogisticam, sed consequens non esse legitime illatum, deberet enim, vt legitime concluderetur inferri ex præmissis non tantum formaliter identificatis, sed etiam virtuali distinctione carentibus. Ratio à priori facilis est ex ipsa natura distinctionis virtualis perita: distinctio virtualis æquualet formali in ordine ad predicata opposita componenda in extremis, quæ identificantur realiter, & distinguuntur virtualiter: ergo vbi intercedit virtualis distinctio, poterit vna formalitas identificari cum alio tertio, quin formaliter cum ipsa identificata formaliter

& distincta virtualiter identificetur: ergo poterit medium identificari cum vna extremitate, quin altera extremitas identificata realiter cum medio, & ab illo virtualiter distincta identificetur cum illa extremitate. Secundo, ubi intercedit distinctio formalis extremorum cum medio, ex vi formæ syllogisticæ nihil inferitur, sed distinctio virtualis æquivalens formali: ergo ubi intercedit virtualis distinctio ex vi formæ syllogisticæ nihil inferitur: ergo admissa distinctio virtuali in creatis non destruitur forma syllogistica, sed ponitur quoddam principium, quo admissio, vix forma syllogistica materiam inuenit, in qua exerceatur, seu vix remanet præmissa aliqua certa, ex qua possit ex vi formæ aliquid concludi, quia vt ex vi formæ aliquid concludatur, præmissæ debent identificari formaliter cum medio, & ab illo virtualiter non distinguui, & ita si hæc virtualis distinctio possibilis est, non quotiescumque extrema identificatur formaliter cum medio sufficienter erunt vt ex illis aliquid ratione formæ inferatur, quia forsan distinguuntur virtualiter, si verò distinctio hæc virtualis possibilis non est in creatis, quotiescumque extrema formaliter identificatur cum medio, legitime inferitur inter se identificari, quia tunc omne extremum creatum formaliter non distinctum ab alio, neque distinctionem formalem, neque virtutalem habebit cum illo.

17 Vltimo hæc distinctio virtualis ab innumeris absurdis refellitur, sequitur enim ex illa posse produci gradum rationalis ex vi huius actionis, & non gradum animalis; me existere Matriti, & non Romæ quatenus animal; & existere Romæ, & non Matriti quatenus rationale: posse hominem destrui à Deo secundum gradum animalis, & non destrui secundum gradum rationalis, & alia innumera figmenta, quæ quisque poterit vagi sibi mente coningere, quia hæc omnia ideo tantum repugnant, ne de eadem re dicatur produci per hanc actionem, & non produci per hanc actionem, existere Matriti, & non existere Matriti, & alia huiusmodi prædicata contradicentia, quod cum virtualis ista distinctio in formalitatibus virtualiter distinctis & realiter identificatis absque contradictione hæc prædicata ex se contradicenda componat, posita hæc distinctio virtuali in creatura, nulla in prædictis figmentis contradictio reperitur. Dices posita hæc distinctio virtuali inter essentiam, & Paternitatem non posse hæc in diuinis reperiri; implicat enim Paternitatem esse in aliquo loco, in quo non sit essentia, aut è contrà. Respondeo cordatòs Theologos, qui hanc distinctionem virtutalem in Deo constituent, illam tantum constituere in ordine ad illa prædicata, quæ Catholicè Deo non possunt negari, & quæ sine hac distinctione virtuali intellectus humanus in hac vita componere non valet, & ita negat hanc distinctionem virtutalem in ordine ad hæc prædicata: Philosophus verò, qui nullam veritatem reuelatà coactus hanc distinctionem in creatis admittit, gratis dicit distinctionem virtutalem dari in creatura in ordine ad hæc prædicata, & non in ordine ad illa. Secundo respondeo paternitatem non posse non esse in eodem loco, in quo est essentia, non provenire præcisè ex identitate inter essentiam, & Paternitatem; hoc enim inseparationis caput posset distinctione virtuali dispensari si in ordine ad hæc prædicata admitteretur, sed quia qualibet ex his formalitatibus independenter à formalitate alterius est ubique, & ita cum qualibet per se existat in omni loco, necessariò ubique vtrique coexistit, quod haberent etiam si realiter distinguerentur. Eadem ratione hæc virtualis distinctio deferuire non potest, vt vnà existente, altera non existat, quia licet hoc ratione identitatis non repugnaret, repugnat cuicumque formalitati non existere; qualibet enim est summè necessaria; deferuit autem hæc distinctio in diuinis vt hæc formalitas, nempe filiatio producat; & illa, nempe essentia, non producat non obstat identitate formali inter vtramque; quia produci, aut non produci non est contra naturam cuiuscumque formalitatis existentis intra Deum. Eadem ratione si hæc distinctio virtualis admitteretur in formalitatibus creatis deferuire non posset, vt hæc existeret producta, & vt alia existeret non producta, quia de ratione totius formalitatis creatæ est nõ posse existere non producta, sed tantum deferuire, vt hæc formalitas posset existere producta ex vi huius actionis tantum, & alia formalis cum illa identificata posset existere nõ ex vi huius actionis, quia altera existeret, sed ex vi alijs actionis, quia non est de conceptu formalitatis creatæ non posse existere non productam per hanc actionem

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. II.

sed tantum non posse existere absolute improductam. Vltimo confirmatur, distinctionem virtutalem in creatis esse fictitiam, & chimericam, quia nulli, nec mediocriter apparenti fundamento nititur, sed tantum ficta est ad nonnullas opiniones defendendas, quas defendere nullo iure quisquam adstringitur, quas ego omnino improbables censerem, si alio modo defendi non possent. Hæ sunt, animam rationalem vnari materię vt sensitiuam, & non vt rationalem, et si vtrique gradus sit idem formaliter indiuisibilis: malitiam actus vitalis esse identificatam intrinsecè formaliter ad rationem qualitatis, & vitalitatis, & Deum concurrere ad rationem formalem vitalitatis, & qualitatis producendam, non verò ad rationem malitiæ, & calitatis huiusmodi, quibus sententis probabilitatem ego non denego, sed assero defendendas esse independenter ab hac virtuali distinctione, vt suam probabilitatem retineant, hæc enim virtualis distinctio in creaturis admissa totam euerit Philosophiam, humanis diuina confundit, eademque regulam metitur Dei esse per essentiam infinitam, & finitam limitatamque creaturam perfectionem.

§. IV.

Quid de hac distinctione in ordine ad prædicata intentionalia.

19 Recentes aliqui, cum viderent totam destrui Philosophiam hac virtuali distinctione, & illa indigerent ad defendendas præcisiones nostri intellectus ex parte obiecti inter prædicata realiter identificata, id tantum huic distinctioni concessere, quod illis necessum erat ad defendendum posse ex vi huius cognitionis cognosce prædicatū animalis, & non cognosce ex vi eiusdem prædicatū rationalis cum illo identificatum, asseruerunt; dari in ente creato omnino simplici distinctionem virtutalem in ordine ad hæc prædicata, ne opprimeretur argumenti difficultate, quo inferebatur idè cognosce, & non cognosce, aut cogerebatur ab arrepta sententia discedere. Rem ita prædicti recentiores componunt: distinguunt duplex prædicatōrum genus, sunt enim quedam prædicata, quæ connectuntur cum existentia physica rei, & conuenire non possunt rei non existenti, sicuti esse productū, esse album, & alia huiusmodi: alia sunt prædicata, quæ non important existentiam subiecti, de quo prædicatur sicuti esse cognitum, vel amatū, potest enim cognosce, & amari obiectū non existens, neque inter existentiam cognitionis, aut amoris, & obiectum amatū, aut cognitum aliqua est connexio. His positis asserunt non posse conuenire formalitatibus creatis realiter identificatis prædicata contradicentia importantia existentiam subiecti, quia tota contradictio ponitur in eo quod res non possit esse, & non esse, posset autem esse, & non esse eadè entitas, si posset secundum diuersas formalitates realiter identificatas produci, & non produci. Prædicata verò, quæ non important existentiam veram, & verā negationem existentiam, et si contradicentia sint eidè entitati secundum diuersas formalitates posse cōpetere, prædicti recentiores defendunt, quia prædicata, quæ possunt indifferenter enuncitari de rebus pro statu possibili, quo sunt entia realia intrinsecè non implicatia, & pro statu impossibili, quo sunt entia implicatia, non debent immediatè implicationem inducere: ergo distinctio virtualis in ordine ad huiusmodi prædicata intentionalia, quæ existentiam non important, adhuc in creatura nullam dicit contradictionem, & ita debet admitti.

20 Nihil in hac doctrina reperio, quod non sit pura verba re omnino vacua. Recentiorum nouum inuentū expendo. Prædicata physica contradicentia inter se sicuti esse albū, & non esse albū, produci per hanc physicā actionē, & non produci per hanc physicā actionē, & quæcumque alia, quæ important formam superadditā, non important existentiam subiecti, & negationē existentie subiecti, neque subiectum de quo dicuntur, existeret, & non existeret, ex eo quod illi hæc prædicata contradicentia conuenirent secundum diuersas, & adhuc secundum eandem formalitatem; si enim fingamus hominē esse album quatenus animal, & non esse album quatenus rationale, vel si fingamus esse albū, & non esse album secundum rationale, non ideo fingetur hominē aut aliquid aliud prædicatum illius existere, & non existere, licet enim albedo existēs importet existentiam subiecti, & hominem esse album, dicat hominem esse existentem, negatio tamen albedinis in subiecto non dicit negationem subiecti neque hominem non esse album importat hominem non esse. Idem dico de hoc quod est produci, & non

& non produci per hanc actionem, quia licet hoc quod est produci per hanc actionem importet existentiam termini producti, non produci per hanc actionem non importat negationem non producti per hanc actionem, quia potest ex vi alius produci: ergo si contradictio inspicitur præcisè ex parte subiecti, cuius existentiam importat prædicata physica, quam non important intentionalia, neque ex prædicatis physicis, neque ex intentionalibus contradicentibus arguitur: ergo salva contradictione ex parte subiecti potest in ordine ad omnia virtualiter distingui absque ulla differentia inter physica, & intentionalia.

21 Jam si contradictio inspicitur non in ordine ad subiectum, de quo prædicata contradicentia dicerentur, in quo nulla esset, ut iam probavi, etiam si prædicata contradicentia physica essent, sed in ordine ad ipsa prædicata, in ordine ad quæ inspicenda est, & in quibus reperitur in prædicatis physicis, quæ afferent, & non afferent subiectum, si de eodem realiter possent prædicari, omnia prædicata, siue physica, siue intentionalia eodem modo important existentiam sui, quia sicuti esse album importat existentiam albedinis, ut informantis subiectum, sic esse cognitum importat existentiam cognitionis respicientis subiectum; & sicuti non esse album importat negationem albedinis ut informantis subiectum, sic non esse cognitum importat negationem cognitionis, ut afferentis subiectum. ergo si curi esse album, & non esse album secundum eandem physicam entitatem importat albedinem ut informantem subiectum, & negationem albedinis ut informantis subiectum, quæ sunt obiecta physica contradicentia: sic esse cognitum dicit existentem cognitionis afferentis subiectum. & non esse cognitum dicit negationem cognitionis afferentis subiectum: sed non est maior contradictio inter existentiam cognitionis ut afferentis subiectum, & negationem cognitionis afferentis idem subiectum, quam inter existentiam albedinis ut informantis subiectum, & negationem eiusdem albedinis ut informantis idem subiectum: ergo ex se antecedenter ad omnem distinctionem virtualem æqualem contradictionem arguunt prædicata intentionalia non connexa cum subiecto, de quo prædicantur, & prædicata physica connexa cum existentia subiecti de quo affirmatiue dicuntur: ergo ex contradictione, quam prædicata ex se inferant idem est fundamentum ad distinctionem virtualem negandam, vel ponendam in ordine ad prædicata intentionalia, & ad physica prædicata. Confirmatur supposita distinctione virtuali ad prædicata ex se contradicentia, siue physica, siue intentionalia, nullam dicunt contradictionem in ordine ad subiectum, de quo dicuntur, antecedenter ad hanc distinctionem physica, & intentionalia eandem dicunt contradictionem: ergo eodem modo de omnibus in ordine ad hanc distinctionem philosophandum est.

22 Neque ex eo quod contradictio in prædicatis physicis dicat extrema intentionalia, minor est inter prædicata physica, quam inter intentionalia, oppositio enim contradictoria non suscipit magis, & minus in hac, vel in illa materia, neque maior est oppositio in eo, quod existat Petrus, & non existat Petrus, quam in eo quod existat hæc cognitio, & non existat hæc cognitio, & æqualis cum utraque oppositio reperitur oppositio in eo, quod hic, & nunc existat hoc ens rationis, & in eo quod hic & nunc idem ens rationis non existat, omnis enim affirmatio, & negatio eiusdem de eodem dicit oppositionem contradictoriam omnium maximam, quæ in se magis, & minus non recipit.

23 Quod alij dicunt obiectum esse cognitum, & non esse cognitum nihil intrinsecum dicere in obiecto, verum est, sed non ad rem, quia etsi utrumque extremum sit extrinsecum, eadem oppositio contradictoria in ipsis reperitur ac in quibuscumque aliis intrinsecis prædicatis, & oppositio contradictoria, in quibuscumque reperitur dicit æqualem repugnantiam. Secundo: etsi extrinsecum sit obiecto cognosci, & non cognosci ex eo quod à me cognoscatur, & non cognoscatur per hanc cognitionem, quod illi est extrinsecum, sequitur me cognoscere per hanc cognitionem & non cognoscere per eandem cognitionem idem obiectum, quod mihi intrinsecum est, & dicit oppositionem contradictoriam, dicit insuper eandem cognitionem terminari per se ipsam ad hoc obiectum, & non terminari per se ipsam ad idem obiectum quod non solum est intrinsecum, sed etiam identificatum cum cognitione, & apertam inuoluit contradictionem: ergo ex nullo capite potest dif-

crimen reperiri inter prædicata intentionalia non connexa cum subiecto, & physica cum subiecto connexa, ut in ordine ad intentionalia virtualis admittatur distinctio, quæ in ordine ad prædicata physica negatur.

Vltimò: si doctrina quam hi recentes tradunt de prædicatis intentionalibus vera esset, dicendum non esset entitatem physicam distinctionem virtualem habere in ordine ad prædicata, quia distinctio virtualis est ad componenda in hac entitate simplici prædicata illa, quæ ex se in eadem entitate contradictionem inferrebat in simplici entitate, & duplicem exposcunt, ut contradictionem non inferant, quibus æquivaleret entitas virtualiter distincta, ratione cuius virtualis distinctionis sine contradictione in ipsa componuntur prædicata illa, quæ in alia simplici entitate sine contradictione non componentur: ergo si hæc prædicata in nulla entitate simplici contradictionem arguunt, neque ex se illam inducunt, quia non important existentiam, & negationem existentie, in ordine ad illa, superflue fingitur hæc virtualis distinctio, sicuti superflue fingitur in me virtualis distinctio, ut possum habere præsentiam, & durationem, quæ in quacumque simplici entitate componentur. Neque virtus illa cognoscendi, & non cognoscendi secundum diuersas formalitates realiter identificatas, quæ in quacumque simplici entitate absque ulla formali distinctione reperitur, potest dici virtualis distinctio, cum non præter id, ad quod in aliquo subiecto formalis distinctio requiratur, vel ad quod præstandum aliquando formalis distinctio desideretur. Concludo ex his, omnem distinctionem virtualem in ordine ad prædicata ex se contradicentia, siue physica, siue intentionalia in entitate creata fictitiam esse, atque chimericam.

Arguunt recentes: casu quo de duobus prædicatis non possent prædicari contradicentia importantia existentiam realem, & eius carentiam, & possent prædicari prædicata intentionalia contradicentia, prædicata illa essent formaliter idem, quia conuenirent cum omnibus, quæ de facto sunt idem, & distinguerentur ab omnibus, quæ non sunt realiter idem, de quibus possent enunciari prædicata contradicentia importantia existentiam, & negationem existentie: ergo adhuc ut prædicata realiter identificentur, sufficit non posse prædicari de illis prædicata physica contradicentia, & necessum non est non posse enunciari de illis prædicata intentionalia contradicentia. Resp. me in præsentia non defendere duo prædicata intentionalia non posse dici de duobus formalitatibus per rationem distinctis, & realiter identificatis, sed tantum asserere, hoc non posse fieri distinctionis virtualis beneficio, sed absolute implicare, si independenter ab hac distinctione virtuali fieri nequit. Quia tamen dicam Punct. 8. non posse huiusmodi prædicata intentionalia ex parte obiecti enunciari de vna formalitate, & non de alia cum ipsa identificata: respondeo modo prædicto casu entitatem illam, de qua non possent dici prædicata contradicentia physica, & possent dici prædicata intentionalia contradicentia, realiter non esse distinguenda propter rationes, quibus probabo non posse prædicata intentionalia dici de aliqua formalitate reali, & non dici de quacumque alia cum ipsa realiter identificata, & huiusmodi obiectiuas præcisiones non esse admittendas, quæ robur accipiant ex fundamento prædicto, quo modo ita distinctio virtualem in ordine ad prædicata physica, & intentionalia æquè repugnare, & non in his prædicatis in ordine ad hanc distinctionem differentiam reperiri.

Existimat nouus quidam fore ut aliter de hac distinctione virtuali censuissent, si illius argumenta legissem, prædicta autem considerassem. Dum scripsi legere non poteram argumenta apud hunc recentiorum, qui nouem iam elapsis annis, & modo tamen postquam ea legi clarè deprehendi, plerique extra rem esse, & si vllum ad difficultatem spectat vix illa attingere, & sola materie explicatione penitus infringi.

Sibi certum esse videtur distinctionem virtualem admittendam esse in creaturis, quod ut probet duplicem exponentem sensum, in quo hæc distinctio virtualis desumi solet, iuxta primum dicitur distinctio virtualis perfectio vna quæ in æquivalendo est, ac si esset multiplex. Iuxta secundum distinctio virtualis dicitur, quæ sufficit ut de vna simplicissima entitate verificentur prædicata quæ alias essent contradictoria, & talia non sunt respectu talis entitatis ratione huius distinctionis virtualis, sic de natura diuina communi

communicari dicitur, & de paternitate non communicari, etiam natura, & paternitas sunt unum, & idem simplicissimum ens, aut de Filiatione produci dicitur, quod de natura negatur.

28 Hac duplici expositione virtualis distinctionis præmissa, sine vlla distinctione promiscua pronunciat dari in Deo & in creaturis distinctionem virtalem, quæ rem claram, & apud omnes certam cum re perdifficili, & obscura, valdeque controuersa confundit. Dari distinctionem virtalem iuxta primum sensum, expositam tam in Deo, quam in creaturis citra dubium est, quis enim neget, effectus, quos vna creatura producere non potest, sed in virtute plurium causarum continentur, calor in virtute ignis; frigus in virtute aquæ, & sic de aliis ab vna sola omnipotentia Dei posse produci, & ita omnipotentiam æquiualeere omnium causarum creaturarum cumulo, illumque infinite superare. Deinde est certum, solam posse producere plures effectus quos non nisi plures causæ subulares producere possint, quibus omnibus æquiualeere dicitur. Sic in Angelis dantur species vniuersales, quarum singulæ scõsum sumptæ representatiuæ sunt plurium obiectorum, quæ non nisi pluribus speciebus intentionalibus in homine representari possunt, eadem ratione planta est vegetatiua, brutum est sensibile, homo vtrique æquiualeat, & vtrumque superat, cum sit vegetatiuus, sensitiuus, & rationalis. De his dicitur prouerbum illud traditum à D. Dionysio 5. c. de diuinis nominibus, & D. Thoma 1. p. q. 4. a. 2.

29 Cum igitur hoc certum sit extra omnem controuersiam extra rem est dum de distinctione virtuali iuxta alium sensum disputatur rationibus suadere, & extremum est, argumenta ea relatis exemplis ab hoc Recentiori contra me adduci, qui late & clarissime explico, in quo sensu questione non exagito, & distinctionem virtalem intelligo.

30 Ad probandum distinctionem virtalem in creaturis præter argumenta desumpta ex relatis exemplis, quæ ad rem non sunt propter rationem dictam nullam aliam rationem adducit, quam asserere sufficere in creaturis fundamentum distinctionis rationis ratiocinatio, vt prædicata alioquin contradictoria, de eodem materiali subiecto verificentur. Fundamentum hoc gratis supponitur, & contra manifestam rationem, quid enim refert me fingere duplicem formalitatem, seu duplex prædicatum, dum realiter, & à parte rei tantum est vna, & indiuisibilis & simplex entitas, vel de illo duo prædicata realia realiter illi independentem à quacunque cognitione conuenientia verificentur, est enim per se notum, ea, quæ realiter, & à parte rei physice entitati conueniunt independentia esse ab omni fictione, & intellectu cognitione.

31 Quod decipit existimantes distinctionem rationis sufficere ad prædicanda prædicata ex se contradictoria de eadem entitate est nonnulla prædicata quæ videntur significare, quod solum reale in se importare cõceptionem nostram, seu modum, quo formalitatem reale concipimus, & præcindimus. Hac ratione dicimus animal formaliter sumptum esse principium sensationis, & non ratiocinationis, & rationale formaliter sumptum esse principium ratiocinationis, & non sensationis, quod est dicere prædicatum animalis à nobis concipi in ordine ad principium sensationis, seu in ordine ad cõnotatum sentiendi non cognito cõnotato ratiocinandi, seu ratiocinatione, & rationale à nobis concipi per cõnotatum ratiocinationis, non cognito sensationis cõnotato, quæ omnia nostri intellectus operatione fiunt, & vt ab intellectu facta prædicantur, seclusa enim omni intellectu operatione rationale æque est principium sensationis, & ratiocinationis, & animal æque est in principium ratiocinationis in homine, hinnitus in equo, ac sentiendi, ac proinde idem est dicere animal formaliter sumptum esse principium sensationis, & non ratiocinationis, ac dicere, hæc entitas, quæ in re indiuisibiliter est principium sentiendi, & ratiocinandi significatur à nobis per conceptum formalem respondentem huic voci animal dum illam apprehendimus cõnotata tantum operatione sentiendi, & sic proportionem seruata dum dicimus rationale formaliter sumptum esse principium ratiocinandi. Ex quo inferes non opposito in proportionem addito illo formaliter sumptum, sed loquendo de rebus vt physice, & à parte rei propositione hanc rationale non est principium sentiendi, esse falsam, & hanc veram rationale est principium sentiendi, & ratiocinandi.

32 Rationem aliam ad distinctionem virtalem in creaturis

Francis. de Oniedo, Philosoph. Tom. II

suadendam non adducit hic auctor, nec nostris argumentis quidquid respondet. Dum enim arguimus distinctionem hæc includere totam difficultatem, quæ est in Trinitatis mysterio, respondet, Misterium Trinitatis non consistere in eo, quod qualibet contradictio adunetur, sed quod contradictio relatiua in eadem substantia absoluta conueniat, cuius in creaturis nullum asserri poterit creatum exemplum. Solutionem hanc quisque reiciet, dum enim prædicata sunt contradictoria æque repugnant ea adunari, siue sint absoluta, siue relatiua, ac proinde adunatio absolutorum, etsi non idem æquale tamen mysterium importabit, ac adunatio relatiuorum, nec ratio reddi poterit cur in creaturis non dari possit distinctio virtualis in ordine ad adunationem absolutorum, & non in ordine ad adunationem relatiuorum.

Ad aliud argumentum, quod adduco videlicet hac distinctione virtuali admissa in creaturis nos non posse procedere in forma syllogistica, respondet, illud potius fauere suæ sententiæ, quia vbi variatur appellatio non valet consequentia, nec bene arguitur ab identica ad formalem proportionem, dum enim sic arguitur interuenit fallacia dictionis. Quorum hæc tendant non facile percipies: distinctio virtualis facit vt in eodem sensu identico nulla applicatione variata prædicata ex se contradictoria adunentur respectu eiusdem entitatis, de hac enim distinctione virtuali disputamus, prædicata enim contradictoria variata appellatione de eadem entitate dici posse absque controuersia est, nec dum variatur appellatio contradictoria sunt: ergo doctrina hæc de fallacia dictionis omnino extra rem est.

Argumentum aliud à me adductum, videlicet hac distinctione virtuali admissa innumera sequi absurda videlicet posse produci animal ex vi huius actionis & non rationalis, & Romæ secundum gradum rationalis, & non animalis, & alia huiusmodi purum figmentum appellat Recentior iste, de quo non curo, videamus quid respondeat. Asserit distinctionem virtalem non poni in ordine ad coadunationem quorumque prædicatorum, vt videre est in Deo, de quo verificari non poterit existeret, & non existeret ratione distinctionis virtualis. Solutionem hanc impugnaueram hic n. 17. cuius impugnationem non poterat iste non legisse, illius tamē nescientiam affectauit forsitan, quia nihil occurrit, quo illam impugnaret. Secundo respondet nō licere arguere à prædicatis realibus productionis ad prædicata intentionalia, quæ sola consideratione, vel conueniunt, vel distinguuntur. Hoc verissimum est quod sibi cõmendatum esse vellem, ne ex prædicatis intentionalibus diuerso modo sumptis, distinctionem virtalem, de qua agimus inferat, ad argumentum autem à me adductum solvendum prorsus est impertinens.

PUNCTUM V.

De distinctione inter rem, & modum.

Sciendum est quid sit res; quid modus, vt possimus distinctionem inter rem, & modum percipere. Omnis qualitas substantiæ inhærens illius modus dici solet teste D. Thoma 1. 2. q. 49. art. 2. solet etiā omnis differentia ratione communem generis contrahens illius modus appellari, sic sensibile modus viuientis nō raro dicitur: insuper omnis limitatio, seu mensura præfixa rei finitæ, ex vi cuius infinita perfectionem non attingit, neque tantum excedit modus rei creatæ, vt notauit D. Th. supra ex Aug. lib. 4. Genes. ad litterā c. 3. vbi dixit: *Modus est quem mensura præfigit*. Sic idē Aug. lib. de natura boni c. 3. inter requisita ad bonitatem rei creatæ modum annumerat, hoc est, debitā cõmensurationem ad sua principia vt explicauit D. Th. 1. p. q. 5. a. 5. & 1. 2. q. 85. artic. 4. Hæ omnes modi acceptiones latissimæ sunt, & transcendentes entitates, quas res vocamus vt distinctas à modis secundum quas impræsentiarum non agimus de natura modi, sed secundum aliam longè strictiorem.

Circa hæc distinctionem multa scribit P. Albert. in Prædic. ad aliquid q. 12. dub. 1. in quibus non parum discessit à communi loquendi modo, quem auctores in hac materia obseruant. Vocauit Albert. distinctionem ex natura rei illam, quam nos distinctionem modalem vocamus, ex vi cuius datur separatio non mutua inter extrema: ita num. 8.

Z z Rursus

Rursus distinctionem hanc, quam nos *modalem*, & ille ex *natura rei* appellat, & dicit mediam esse inter distinctionem rationis, & distinctionem realem, hoc est, rei à re, ex vi cuius extrema mutuo separari possunt, subdividit in distinctionem formalem, & modalem. Distinctionis modalis propriè dictæ triplicem statuit conditionem. Prima est ut modus additus rei modificatæ non variet rationem formalem illius. Adducit exemplum in intensione caloris ut octo additæ calori, quæ non variet rationem formalem caloris. Secunda conditio est ut res modificata eum suo modo non differat specie à res modificata per alium modum: exemplum adducit in eodem calore ut octo, qui non differt specie à calore ut quatuor. Tertia conditio est ut modus propriè dictus sit idem formaliter negatiuè cum re modificata, nam calor ut octo est intra formalitatem caloris, sit enim calor per illam intensiorem maior (inquit Albert.) secundum formalitatem caloris, siue intensio fiat per additionem gradus ad gradum, vel per maiorem radiationem in subiecto.

3 Tota hæc doctrina mihi est valde obscura, neque exemplo intensiōis quidquam mihi clarescit, censeo enim intensiōem non fieri præcisè per modum efficientem calorem; qui dicebatur non intensus, sed per alios gradus aduenientes, qui præexistentibus vniuntur. Prima conditio, videlicet ut modus additus rei modificatæ non variet rationem formalem illius, difficile percipitur, quia si intendat Albert. modum non variare rationem formalem rei, quam afficit, ut distinctæ ab illo, hoc commune est omni formæ & cuiuscunque entitati excogitabili, nulla enim reperiri potest, quæ variet rationem formalem aliâ, à qua distinguitur, non enim potest aliqua entitas per aliquid illi superadditum habere diuersam rationem formalem constitutiuâ aut diuersam essentiam. Si dicas concretum illud resultans à re modificata, & à modo distinguendum non esse formaliter à re modificata præcisè sumpta, non ita res se habet quia modus distinctam rationem formalem, & quidditativam habet à re cuius est modus, ex vi cuius concretum per illum constitutum ab eadem re materialiter est constituendum, sicuti concretum constitutum per formam efficientem subiectum formaliter differt à subiecto seorsum sumpto. Si per secundam conditionem velit Albert. rem modificatam non differre à re modificata per alium modum indiuiduum eiusdem speciei, hoc commune est omnibus formis. Si velit non differre rem modificatam per hunc modum à re modificata per modum alium specie distinctum, hoc falsum est, quia concreta constituta per modos specie distinctos, specie distingui necesse est. Tertia conditio obscurior est aliis, rem enim esse idem negatiuè cum aliâ, dicit non distingui ab illâ, quod formaliter est habere identitatem cum ipsâ, & in re positiua distingui nequit ab identitate positiua. Deinde modus à quo res potest separari necessario per suam entitatem non est ipsa res, & per suam entitatem est aliud ab ipsâ, quod dicit positiuam distinctionem oppositam cum identitate negatiua, & positiua, quam ego in eodem ente positiuo non distinguo.

4 Entitatem modalem, seu modum vocat communis sententia ens illud quod non potest neque diuinitus separari ab illo, quod sine ipso esse potest, respectu cuius res dicitur illud aliud, quod ab ipso separatur. Itaque in duabus entitatibus quæ possunt separari, & non mutuo, illa quæ potest existere sine aliâ, res dicitur altera verò quæ sine illâ existere nequit dicitur modus. Exemplum habes in materia quæ vniuntur, & in vnione, ex vi cuius materia vniuntur. Materia existere potest diuinitus sine hac vnione indiuidua assignata, cum aliâ distincta, vel sine illa, hæc autem vnio non potest existere nec diuinitus sine hac numero materia. Ex quo fit vnionem dici modum materiæ, & materiam dici rem respectu vnionis. Dixi materiam posse existere sine hac vnione, quia etiam si non posset existere sine omni, sed cum hac vel cum illa vagè sumpta conduceretur, non ideo vnionis diceretur modus, sicuti non dicitur modus præsentis subiectum, quod est præsens, etiam si iuxta vulgarem sententiam nulla entitas possit existere omni præsentia nuda, sed cum aliqua vagè sumpta connectatur. Rectè etiam notauit Albert. supra n. 5. ex Capr. in 1. dist. 3. q. 3. & dist. 8. q. 1. ad 8. hanc inseparabilitatem non futuram præcisè propter dependentiam vnus entis ab alio, aliâs omnis creatura diceretur modus Dei, à quo essentialiter dependet, & vnum relatiuum diceretur alterius modus, sed ex alio capite. Ex quo inferri non bene probari potestas

non distingui realiter ab anima, ex eo quod non possint ab illa separari, quia dici potest potentias vitales essentialiter dependere ab anima, & hac ratione ab illa esse inseparabiles.

Hoc genus separationis non mutua signum est modalis distinctionis, inquirenda est modo ratio constitutiva more separabili ab ipso, ut à posteriori naturam inferat modi in entitate sic inseparabili. P. Hurtad. disp. 2. sect. 5. afferunt alia entitates ad aliquid præstandum, vel non præstandum, dici entitates modales, & inseparabiles esse ab illis, cuius indifferentiam determinant. Conclusionem hanc suadet: entitates illæ quæ determinationes sunt, & indifferentiam adiungunt, non sunt indifferentes ad hanc determinationem præstandam, & indifferentiam auferendam, sed per se ipsas sunt actuales determinationes, & non possunt rem aliâs in actu primo indifferentem non determinare in actu secundo, ergo per se ipsas conueniunt cum illis entitatibus, quarum indifferentias adiungunt, ergo non possunt ab illis separari. Vtraque consequutio est legitima, probatur antecedens: Si entitates illæ per se ipsas non essent determinationes in actu secundo, & indifferentiam haberent ad determinandum, & non determinandum, indigerent aliquo superaddito, ut auferretur illarum indifferentia, & sic non determinationes, sed determinabiles dicerentur, & in infinitum darentur processus. Res illas indifferentes ab his determinationibus distingui saepe argumentatus sum, probauit enim Controv. 4. Physic. Punct. 1. dari vnionem superadditam distinctam à materia ex eo præcisè quod materia prima ex se indifferens sit ut vniatur, & non vniatur, & Controv. 12. Punct. 1. ex differentia virtutis productiuæ in actu primo ad agendum, vel non agendum probauit eandem esse actionem superadditam, ex vi cuius virtus productiuæ in actu primo indifferens in actu secundo determinaretur ad agendum, quæ est formalis determinatio actus primi ex se indifferens ab illo inseparabilis. Hæc indifferentia ad has determinationes habendas, & non habendas mediâ separationem determinabilem à determinatione, arguit distinctionem determinabilis à determinatione, & determinatio, ex eo quod essentialiter talis sit in actu secundo dicit connexionem cum re determinabili, seu cum re, quam determinat, sicuti actus secundus, seu actiuatio ipsa actus secundi determinat actum primum, cum quo essentialiter conueniunt.

Ex his infero rectè distingui rem, & modum per determinabile, & determinationem, seu per actum primum, & actuationem ipsius actus primi ad actum secundum, ita ut id, quod determinabile est, & indifferens per modum actus primi ad determinationem, & actuationem res dicatur respectu huius determinationis, & ipsa determinatio, seu actiuatio dicatur actus secundus. Hæc ratio rectè à priori explicat id, quod à posteriori per separationem non mutua explicamus, id enim quod per modum actus primi indifferens est ad determinationem, seu actuationem, ab hac potest separari, quod conuenit rei respectu modi; actiuatio verò, & determinatio per se connexa cum actu primo determinabili separari non potest ab ipso determinabili, seu ab actu primo, cuius est actiuatio, quod conuenit modo respectu rei. Conuenit etiâ ratio ista omnibus entitatibus, quas modos, & modorum res esse dicimus; vnio enim quæ est modus extremi vnitur determinat indifferentiæ extremi vniibilis ut vniatur vel non vniatur, & extremum vniibile se habet ut determinabile, & ut actus primus, vnio verò ut determinatio, & actiuatio actus primi determinabilis. Eadem proportio reperitur inter principium actiuum & actionem, & inter principium passiuum, & passionem, quarum principium actiuum & passiuum dicuntur res, & actio principij actiui, & passio passiuij principij modi dicuntur.

7 Per hunc conceptum quidditativum rei, & modi rectè explicatur, quomodo non omnis creatura inseparabilis à Deo, à qua Deus separari potest, quia illa destructa potest existere, sit Dei modus, quia hæc inseparabilitas non omnibus contingit ex eo, quod sint determinationes Dei potentis illas producere, seu aliquo modo existentis in actu primo ad illas, quia Deus in actu primo potens producere formaliter non determinatur ad efficiendum, neque constituitur in actu secundo formaliter efficiens per terminum productum distinctum ab actione, sed per actionem, ex vi cuius terminus producitur, & ita actio procedens à Deo, modus

modus Dei dicitur non verò effectus media actione dependens. Eadem ratione secunda persona Trinitatis inseparabilis à prima, non dicitur modus primæ, quia non respicit primam tanquam virtutem determinabilem, seu in actu primo indifferentem, cuius ipsa fit determinatio, quia prima persona Trinitatis habet secum identificatam generationem actiuam, ex vi cuius formaliter est determinata, & ipsa determinatio ad secundam personam productam. Idem dico de Spiritu sancto respectu Patris & Filij, à quibus procedit tanquam ab vno principio spirante, respectu cuius principij modus non est, quia principium ipsum habet secum identificatam spirationem actiuam, ex vi cuius formaliter in actu secundo est formaliter ad spirandum determinatum.

8 Non vult Arriaga rationem modi per determinationem explicari, quia determinatio semper sumitur in ordine ad aliud, quod non potest conuenire omni modo, quia omnis entitas determinatur ad se, & differentia inter modum & rem non est in eo, quod hæc determinet ad se, & illa determinet ad aliud, sed in eo, quod res non determinet actum, sed aptitudine, & modus actum determinet. Secundo, quia si modus determinet tantum in ordine ad se, definitur in ordine ad se, & ita definitio erit vitiosa, quia dabitur per ipsum definitum. In his omnibus fallitur Arriaga, res enim non differt à modo in eo, quod hæc determinet actum, & illa aptitudine, seu potentia vt ipse non rectè tradit n. 6, quia res non solum non determinatur, sed neque aliquando potest determinare per se ipsam, & implicat ipsam formaliter determinare, quia per se ipsam intrinsecè est indifferens, & id, quod per se, est indifferens, non potest per se determinare se ipsum, sed indiget determinatione superaddita, differunt ergo res, & modus ex eo, quod res sit apta vt determinetur per aliud superadditum, & modus sit actualis determinatio. Secundo falsum est omnem entitatem determinare ad se ipsam, calor enim efficiens subiectum non determinatur per suam entitatem subiecti, quod afficit ad calorem habendum, quia existente calore poterat subiectum illo non affici, sed informatio, quæ est modus determinans subiectum, tum ad ipsam informationem, tum ad formam, eo enim ipso quod existat informatio subiectum non solum afficitur informatione, sed etiam formam cuius est informatio, & ita informatio, & non forma subiecti modus dicitur. Similiter materia non determinatur formam ad materiam habendam, sed eadem informatio, quæ est determinatio respectu formæ tum ad se ipsam, tum ad materiam, & ita formæ iure dicitur modus. Eadem ratione effectus media actione distincta productus non determinatur causam ad illum producendum, potuit enim ab hac, vel ab illa causa creata produci, & ita illo posito intelliguntur causæ indifferentes ad illum effectum, ad quem determinatur, quæ illum de facto producit, per actionem quæ determinat principium effectuum, tum ad ipsam actionem tum ad effectum, quem per se respicit actio. Eadem actio effectum indifferentem vt dependeat ab hoc, vel ab illo principio mediis diuersis causalitatibus formaliter determinatur ad ipsam, & ad causam, à qua ipsa dependet, & ita non solum principij productiui, sed termini producti dicitur modus, eademque ratione principium passuum actio ipsa, quatenus passio ad ipsam, & terminum receptum determinatur, & huius principij similiter dicitur modus. Quod vltimo addit Arriaga, videlicet definitionem esse vitiosam, si tradatur per determinationem modi ad se ipsum, quia esset definire per ipsum definitum, leuioris est momenti, innumeræ enim definitiones huiusmodi dantur, sic definitur substantia *ens per se*, & relatiuum transcendentiale quod *per suamet entitatem terminum respicit*, & causa *principium per se influens*, &c. in quibus definitionibus ly *per se* tantum importat definitum materialiter sumptum, & confusè cognitum per conceptus communes cum aliis entitatibus, quæ ratione supponi potest ad se ipsum expressè, & quidditatiuè cognitum per conceptum formalem propriæ definitionis.

9 Obicit Arriaga ad hominem contra Hurtad. Præsentia est modus subiecti, & non est illius determinatio, neque illud ad aliquid determinatur, ergo non est de ratione modi esse determinationem. Respondet Hurtad. præsentiam determinare subiectum ad hoc spatium, quia illud per se ipsam essentialiter respicit, & non potest non subiecti huic spatio affigere. Solutionem rectè impugnatur Arriaga ex eo, quod spatium imaginarium nihil est, vt fatetur Hurtad. & ita præsentia in re spatium non respicit, licet nos præ-

Francis. de Ouidio, Philosoph. Tom. II.

sentiarum naturas per ordinem ad hoc spatium explicemus, & ita dici nequit subiectum in re ex vi præsentia ad spatium determinari. Secundo contra Hurtad. aliter argumentor: Do præsentiam per se ipsam essentialiter esse affixam huic spatio, & non posse non illud actu respicere, ex hoc inferitur præsentiam esse inseparabilem ab hoc spatio, & ex vi illius subiecti in hoc spatio esse constituendum eo ipso, quod præsentia afficiatur, ex hoc tamen non inferitur præsentia per se ipsam subiecti afficere, & non posse ab illo separari, & existere sine subiecto, cui vnatur per vnionem superadditam, etiam si per se ipsam respiciat subiectum, quod adhuc separata à subiecto respiciet tanquam extremum, cui actu, & essentialiter per se ipsam est affixa. Rem illustro ex doctrina ipsius Hurtadi: Qualitas in qua consistit cognitio, per se ipsam essentialiter est determinata ad hoc obiectum, quod respicit per suam entitatem, & quod non potest non actu respicere, & tamen non per se ipsam vnatur subiecto, sed per vnionem superadditam, neque per se ipsam determinatur potentiam ad obiectum, ad quod ipsa per se est determinata, sed per vnionem superadditam, quæ est formalis determinatio potentia ad obiectum, quod per se respicit cognitio, vt tradit Hurtad. dicta disp. 2. lect. 6. §. 91. & 92. ergo eadem ratione potest præsentia per se ipsam esse determinata ad hoc spatium, à quo sit inseparabilis, & esse separabilis à subiecto, quod non per se ipsam, sed per vnionem superadditam terminatur ad spatium, ad quod per se ipsam est determinata.

10 Censeo de ratione modi non esse determinare rem cuius est modus ad aliquid distinctum ab ipso, vt vult Hurtad. sed sufficere esse determinationem rei, cuius est modus ad se ipsum, etiam ad aliud ab illo distinctum non determinet, quod sic probatur: Non repugnat effectus absolutus, calor v. g. per se ipsum immediatè absque vlla actione superaddita dependens ab hoc principio actiuo, neque per se ipsum immediatè vnitus huic subiecto nullo vnionis modo interiecto, qui non possit eo ipso quod existat non dependere ab hoc principio, & non esse vnitus huic subiecto: sed calor ille esset inseparabilis à principio & à subiecto, & haberet secum identificatam actionem, ex vi cuius principium actiuum indifferens ad agendum constitueretur formaliter agens in actu secundo, & informationem, ex vi cuius subiectum indifferens vt informaretur, constitueretur in actu secundo informatum, & determinatum ad formam, & per se ipsum esset informatio intrinseca subiecti, & extrinseca principij actiui, si actio dicenda est extrinseca informatio principij actiui, vt vult Arriaga: ergo calor ille per se ipsum dependens ab hoc principio, & per se receptus in hoc subiecto, & illud informans esset modus principij actiui, & subiecti informationis, & receptionis, quod esset idem t sed calor ille non determinaret principium actiuum, aut passuum ad aliquid distinctum à se ipso: ergo de ratione modi non est determinare rem, cuius est modus ad aliquid distinctum ab illo. Maiorem admittunt Hurtad. & Arriaga. & communis sententia fert Angelos, & rationalem animum sine actione interiecta dependere à Deo, & per se ipsos creari. Minor est certa in doctrina vtriusque authoris, quia, siue modus definiatur, vt vult Arriaga, *actualis informatio subiecti*, siue definiatur determinatio potentia indifferens, definitio modi effectui per se à subiecto dependenti conueniet, insuper effectus ille haberet secum identificatam actionem, quam esse modum principij actiui omnes admittunt. Prior consequutio est legitima, & reliqua quæ ex consequenti inferuntur per se nota.

11 Ex hac doctrina posset responderi præsentiam esse determinationem subiecti ad se ipsam, quia immediatè, & non per modum vnionis superadditam illud afficit, & ita habere rationem modi, etiam si subiectum non determinet ad aliquid ab ipsa distinctum, & hac ratione defenderetur præsentiam esse modum, si ita tenendum sit, an verò sit ita dicendum, vel cum Arriaga tenendum non esse modum, sed rem, statim dicam percurrans omnes entitates modales.

12 Et si his satis exposita sit entitatis modalis, seu modi natura exposita, placet tamen sententiam peculiarem Pascualigi non communem proponere, & impugnare, ne quid peculiare in hac materia desideretur. Afferit hic author tom. 2. Metaphysic. disputat. 15. distinctionem duplici modo posse considerari: primo prout dicit rationem formalem distinctionis in recto, & extrema distincta in obliquo. Secundo prout importat extrema distincta, & per hæc qualificata, qua ratione dicit in recto extrema distincta

distincta: tertio asserit dari quosdammodos extrinsecos rei quales sunt scilicet respectu sedentis, & figura respectu quantitatis. Tertio asserit modos istos in seipsis attente inspectos non esse entia, nam si talia essent, non essent modi entium, quia modus essentialiter tantum dicitur rem, cuius est modus. Hoc confirmatur, quia non possumus concipere modum, nisi concipiamus rem cuius est modus, si autem esset ens sine re alia concipi posset iuxta hanc principia asserit quarto dari distinctionem quandam, quae non sit inter rem, & rem, sed inter rem, & modum, quae si secundum esse proprium, & formale distinctionis consideretur omnino est à parte rei nemine cogitante, atque adeo realis est. Distinctionem hanc realem esse probat efficaci argumento à separabilitate desumpto, quia modi isti sunt separabiles à subiecto, cuius sunt modi absque eo, quod aliquid entitatis subiecti deperdat: ex quo per consequentiam per se notam distinctionem realem inferri deducitur, nam evidentissimum inquit est, quod quotiescumque aliquid separatur ab alio aliquo, quin illud de sua entitate aliquid deperdat, id, quod separatur debere esse distinctum ab eodem entitate, quae remanet, alioquin contradictoria de eodem verificarentur. Urget eandem rationem. Una quantitas mutari potest de una figura in aliam, & valet ista propositio, *Figura à parte rei non est quantitas*, rursus valet ista, *Figura non potest concipi sine quantitate*: ergo figura distinguitur à parte rei à quantitate, & non tanquam res à re, sed tanquam modus, & proinde concedenda est distinctio aliqua, quae sit à parte rei.

13 Quindò asserit, hanc distinctionem si consideretur secundum seipsam formaliter ratione distinctionis esse aequae realem, ac est illa quae est inter rem, & rem, id probat, quia distinctio secundum se considerata nihil aliud dicit nisi quod unum extremum non sit aliud, ita tamen ut ex formalitate excludat esse extremorum, & tantum ea connotet in obliquo. Ex quo fit, distinctionem secundum se non dependere à quantitate extremorum, sed tantum ab extremis in confuso sumptis, praescindendo ab eo quod sint talia, vel talia, quia connotat tantum illa secundum rationem formalem extremi tantum, non autem ut habentia tale, vel tale esse, quia hoc pertinet ad esse materiale. Hinc inferit, quod cum distinctio consistat in eo quod unum extremum non sit aliud non posse distinctionem realem ex vi sui esse formalis dicere aliquid positivum reale, quia hoc positivum reale non diceret illud, non esse aliud, in quo consistit ratio formalis distinctionis.

14 Sextò dicit hanc distinctionem consideratam ex parte extremorum inuoluere aliquid rationis, atque adeo ex hoc capite posse dici distinctionem rationis, simpliciter tamen non esse sic appellandum. Rationem huius conclusionis desumendam esse, inquit, ex parte unius extremi, cum enim modus ex se nullam dicat propriam entitatem praecissa entitate subiecti nulla ei remanet entitas ex quo fit, quod non possit consequi tanquam extremum condistinctum à subiecto, nisi ei tribuatur per intellectum aliqua entitas.

15 Hæc omnia innumeris scaturit difficultatibus, & aperte in consequentiam ostendunt, nonnulla contra illa breviter propono, imprimis ficticiosus est modus ille sumendi distinctionem secundum suum esse formale abstrahere ab extremis ea, quae tantum in obliquo, & materialiter important. Ratio est quia distinctio si absolute sumatur praecise per hoc quod est hoc non esse illud, siue respectu per hoc, quo est hoc esse, & illud esse, & hoc ab illo distinguatur ex parte obiecti, non est quid superadditum subiecto, & licet modo in abstracto, modo in concreto significetur conceptus obiectivus significativus, & idem est diversus concipiendi modus, non potest mutare naturam obiecti, & facere eadem res hoc modo concepta realis sit & alio modo apprehensa sit ens rationis, aut quod hac ratione apprehensa sit positivum, & illa ratione cognita negatiua sit. Distinctionem hanc non esse quid formaliter distinctum à re distincta probavi hic Controv. 3. Punct. 1. est etiam falsum hanc entitatem positivam non esse illam, esse quid negativum, ut ibidem probavi.

16 Est insuper omnino falsum distinctionem rei à modo, quam ipse fatetur secundum suum esse formale realem esse, ut qualificatam per modum, qui est distinctionis extremum importare aliquid rationis ex eo, quod non possumus concipere modum, nisi tribuendo illi aliquam existentiam fictam, sicuti est falsum modum in seipso non habere rationem existentiae, nisi per fictionem intellectus. Quod

falsum, & in consequenter dictum esse probatur ratione eadem, qua vitur hic author ad probandam distinctionem inter rem, & modum videmus hanc quantitatem modo habere hanc figuram, modo illam, & hoc absque vlla fictione rationis, non enim fictio potest facere, ut quantitas, quae modo oculis apparet cum figura triangulari, postea appareat cum figura pyramidalis: ergo figuram hanc deficere, & illam advenire fit per defectum, & advenum alicuius, à subiecto: ergo illud, quod deficit habebat esse, & illud, quod advenit habet independens à mea fictione, & distinctum à subiecto, & ut habens esse independens à fictione: ergo distinctio inter illud & subiectum quantumvis inuoluat utrumque extremum & distinctum, nihil ficti inuoluit.

Urget dum deficit scilicet, aut figura pyramidalis, quae antea erat non deficit subiectum, non deficit purum figuratum seu ens rationis: ergo deficit aliquid reale, quod si concipiatur non concipitur ens rationis. Respondet Pascualigus disp. 4. citata sect. 3. n. 8. modum deficere non secundum suam existentiam, nec secundum suam entitatem, quia sicuti neque existentiam, ita neque entitatem habet, sed deficere secundum suum esse. Contra est, quia illud suum esse, secundum quod deficere dicitur non est fictum: ergo habebat esse non fictum, & distinctum à re cuius erat modus: ergo distinctio illa inter suum esse modi & subiectum, neque ex parte alicuius extremi importat aliquid fictum. Rursus concedit ipse omne ens adaequate distinctum in reale, & rationis, propterea reale dicitur quid condistinctum ab ente rationis. Sed modus non continetur sub hoc membro *ens rationis*: ergo sub illo ens reale. Nec consequenter vi necesse est Pascualigum cogere ad hoc concedendum, ipse enim eadem sect. 3. n. 1. ubi asserit inter ens reale, & rationis non dari medium, si per ens reale intelligatur illud quod est à parte rei, & non fabricatum ab intellectu, asserit modum contineri in membro opposito enti per intellectum fabricato, est postea ens reale distinguitur in ens quod habet propriam entitatem, & illud quod non habet propriam entitatem huiusmodi inquit esse modum.

Est etiam omnino falsum, & in intelligibilis doctrina huius distinctionis, quam ex professo docet, videlicet modum esse quid reale distinctum à re cuius est modus non tamen habere propriam entitatem, quod sic impugno. Modus iste v.g. figura quantitati adueniens, & ab illa distincta, quando incipit esse à parte rei, & constituitur extra causas extrahitur à puro nihilo, & ab actu possibilitatis: ergo transit ad esse entis, & ad esse rei, id enim, quod non est pure possibile, & est oppositum nihilo, & terminat actionem causarum, extra quas ponitur formalissime dicitur conceptum entis.

Respondet ibid. n. 4. duplici modo contingere, quod aliquid sit reale, primo tanquam ens, & entitas, secundo tanquam aliquid de ipsa re, seu entitate. Esse autem reale in hoc secundo modo nihil aliud dicit, nisi fundari in entitate rei: non autem dicit propriam entitatem, unde consequenter non dicit esse aliquid reale in se ipso, sed in alio. Contra hoc est, quia illud quod dicit esse de re ipsa, & in ea fundari est quid condistinctum in sua sententia à re de qua est, & in qua fundatur. De illo ut sic condistincto reddit argumentum, quia ut sic condistinctum opponitur nihilo, & est extra causas: ergo est ens. Demum figmentum esse asserere dari aliquid à parte rei nihilo oppositum condistinctum omni alio, quod ut sic condistinctum non sit ens, & entitas ex eo manifestè constat, quod Metaphysici omnes laborant in praescindendo per intellectum minimam differentiam à ratione entis, & plerique, hanc praecisionem fieri posse negant asserentes, ratione entis transcendere omnes differentias, quod igitur iuxta communio rem sententiam per intellectum praecindi non poterit rationabiliter dicitur non convenire modo realiter à re condistincto: qui vero datur à parte rei.

Mitto plura alia, quae contra hunc dicendi modum possem adducere, neque in praecedentibus impugnationibus attigi modos habere propriam existentiam ne incidere in questionem aliam uniuersaliorem de identitate, & distinctione existentiae ab essentia, circa quam desinio Contra. Metaph. Punct. 2. existentiam ab essentia non distinguere, ex quo poterit etiam probari modum, qui est à parte rei, & à re, cuius est modus distinguatur, distinctam habere existentiam ab existentia rei cuius est modus.

Fundamentum Pascualigi ad asserendum modum non esse ens, neque entitatem, aut rem, quia est modus entis, & rei nullus

nullius est momenti, potest enim vnum ens esse modus alterius entis, & vna res modus alterius. Dum enim ens diuiditur in rem, in modum, in priori membro distinctionis non sumitur res vt distincta à modo in tota sua vniuersalitate, sed vt constructa ad specialem rationem: eadem ratione ac si diuideretur res in rem specialiter dictam, & in rem modalem includente vtroque membro diuidentur rationem formalissimam diuisi, quod est res.

PUNCTUM VI.

Quibus entitatibus distinctio modalis, seu ratio modi competat.

EX doctrina Punct. precedenti tradita facile erit definire, quibus entitatibus ratio modi conueniat. Actionem, passionem, & vnionem respicientes terminos distinctos esse entitates modales admittunt omnes, quia si actio per se ipsa non dependeret à principio, & non per se ipsam determinaret illius indifferentiam ad agendum, sed per aliquid superadditum, in infinitum abiremus: idem dico de passione respectu principij passiu, & de vnione respectu extremorum, quorum est vnio, quæ si media vnione alia respiceret, in infinitum vniones vnionum darentur. Actus vitalis si in actione consistit, modus erit potentie vitalis, sicuti reliquæ actiones suorum principiorum, si verò consistat in qualitate producta, media actione superaddita, & per vnionem superadditam subiectum informantem, rationem modi non habebit, etiam si vera esset opinio Patris Vaquez asserentis qualitatem illam non posse non produci à potentia vitali, à qua secundum hanc opinionem est inseparabilis. Ratio est, quia hæc inseparabilitas non provenit ex eo, quod qualitas illa sit formalis determinatio potentie, quæ per actionem, & informationem distinctam ab illa qualitate determinabitur ad ipsam, sed ex dependentia essentiali, quam haberet qualitas illa à potentia vitali, instar illius, quam habet calor productus media actione superaddita à causa prima, à qua non potest non produci. Si verò vitalis actus consistat in actione, & in qualitate quatenus dicit actionem, erit modus potentie, & quatenus dicit qualitatem, rationem modi non habebit. Quid dicendum sit de actione vitali in nostra sententia, quæ illam in termino immediatè per ipsum productum, & vnio consistit, iam tradito de hac qualitate, & vniuersaliter de omnibus huiusmodi effectibus.

Effectus omnes, qui immediatè per se ipsos sine interiecta causalitate dependent à principio actiuo aut passiuo, & omnes forme per se ipsas immediatè vnite subiecto absque modo interiecto habent rationem modi respectu principij actiu, & passiu, & respectu subiecti, quibus vniuntur. Probauimus hanc conclusionem Punct. precedenti, ex eo quod huiusmodi effectus formaliter essent determinationes actus primi indifferentis, & haberent secum identificatas rationes formales actionis, passionis, & vnionis, quas in ordine ad principia, & terminos indifferentia omnes modos esse testantur. Ex hac infero Angelum, seu animum rationalem per se ipsum immediatè à Deo creatum esse modum extrinsecum Dei, sicuti actio media qua effectus alius producit, est modus Dei extrinsecus. Eadem ratione in nostra sententia vitalis actio per se ipsam dependens à potentia, & per se ipsam potentie vnita respectu huius rationem habet modi.

Præsentiam, & substantiam modos esse naturæ, seu subiecti, quod afficiunt, fert communis sententia. Præsentiam, & substantiam non esse modos, sed res docet Arriag. de præsentia, disp. 14. Phys. sect. 2. sub. 7. de substantia disp. 4. Metaph. sect. 12. sub. 2. Idem de substantia tradit Hurt. hic disp. 11. sect. 3. n. 50. & disp. 2. sect. 6. n. 50. Afirmat Hurt. substantiam non esse modum, quia non determinat subiectum ad aliud distinctum à se, quæ ratio efficax mihi non est, probauimus enim Punct. precedenti de ratione modi non esse determinare subiectum ad aliquid à se distinctum. Afirmat Arriag. substantiam, & præsentiam non esse modos, neque per se ipsas afficere subiecta, quia non sequitur processus in infinitum ex eo, quod vniantur subiectis per vniones superadditas, sicuti sequeretur ex eo, quod vnio distincta à termino vniretur per vnionem superadditam, & ex eo, quod actio distincta à principio dependeret per actionem superadditam, affirmat enim vbiunque non sequi-

tur processus in infinitum ex eo quod forma per modum superadditum respiciat subiectum, dicendum esse illud respicere medio modo superaddito, & non per se ipsam. Neque huic rationi acquiesco, licet hæc sit bona consequentia: si vnio respiceret extrema vnabilia, sequeretur processus in infinitum: ergo illa respicit per se. Hæc tamen non est legitima: si præsentia respiceret subiectum per vnionem superadditam non daretur processus in infinitum: ergo illud respicit per vnionem superadditam, & non per se. Secundo, casu quo præsentia per se ipsam esset vnio, seu haberet vnionem identificatam secum, ex vi cuius vniretur, sequeretur processus in infinitum si indigeret aliâ vnione, quia si vnio identificata cum extremo vnendo indigeret aliâ vnione, similiter vnio superaddita aliâ superaddita vnione indigeret, & sic in infinitum procederetur. Quare vt videamus, an ex eo, quod præsentia indigeret vnione sequeretur processus in infinitum, prius examinandum est, an præsentia habeat secum identificatam vnionem, vel non habeat. Quod si illam habuerit processus in infinitum sequeretur ex eo quod vniantur media vnione superaddita, sin autem, talis processus non inferetur.

Alij contendunt præsentiam esse modum, quia essentialiter, & per se ipsam est affixa huic spatio. Rationem hanc nullius esse momenti dixi Punct. precedenti, quia spatium imaginarium nihil est, & adhuc si aliquid esset, cui essentialiter esset affixa præsentia, ex hoc tantum posset inferri præsentiam esse modum spatij, non verò esse modum subiecti, à quo potest esse separabilis, etiam si ab ipso inseparabilis sit.

Probant alij præsentiam, & substantiam esse modos, & non res, quia cumque entitati danda est minor distinctio, quæ dari possit, & neganda omnis distinctio, quam dari nullâ ratione constat: sed nulla est ratio, quæ probet præsentiam, & substantiam distinguî à subiectis pluraquam distinctione modalis: ergo hæc distinctio & non distinctio rei à re illis est concedenda. Respondet Arriaga eodem fundamento dici posse gratiam habitualement, primas qualitates, & alia huiusmodi accidentia esse modos, & non res, quia nulla est ratio, quæ probet gratiam habitualement posse à subiecto separari, neque de primis qualitatibus hæc separabilitas inferretur ex mysterio Eucharistie in sententia eorum, qui asserunt illorum commune subiectum esse quantitatem, à qua nunquam fuerunt separata. Quod si ex eo quod quantitas separata fuit à subiecto à paritate inferimus esse separabiles à subiectis primas qualitates, & gratiam habitualement, cur eadem paritas ad præsentiam, & substantiam non poterit extendi?

Profectò nullam rationem inuenio, quæ efficaciter alteram contradictionis partem suadeat, ideo affirmo possibiles esse præsentias, & substantias, quæ sint res separabiles à subiecto, & has entitates ex præciso conceptu substantie, aut præsentie non habere rationem modi, quam habent actio, passio, & vnio præcisè ex prædicatis genericis actionis, passionis, & vnionis, quæ essentialiter sunt modificationes actiu, passiu, & vnibilis. Similiter affirmo possibiles esse præsentias, & substantias per se ipsas vnitas subiectis habentes secum identificatâ rationem vnionis, ex vi cuius sint modi subiectorum, quæ afficiunt, in quo nullam inuenio repugnantiam. De præsentis, & substantis, quæ de facto sunt, non improbabiler posset dici eum Arriag. esse res, & non modos, quia sicuti ex separatione quantitatis inferimus albedinem, gratiam habitualement, & alia huiusmodi accidentia posse à subiectis separari, etiam si ex prædicato vniuersali albedinis non repugnet habere secum vnionem identificatâ: sic possumus eandem rationem extendere ad præsentiam, & substantiam paritate desumptâ ab eadem quantitate, nulla enim efficax ratio reddi potest, propter quam licet ex quantitate arguere ad alia accidentia, & alias formas substantiales, quas nunquam vidimus à materia separari, & non liceat eadem paritate arguere de præsentia, & de substantia.

Potest etiam satis pobabiler dici paritatem quantitatis extendendam non esse ad præsentiam propter nimiam illius imperfectionem, est enim accidens longè imperfectius quatuor primis qualitatibus, & secundis, ex his resultantibus, & aliis qualitatibus, & accidentibus, quæ à paritate quantitatis inferimus esse res separabiles à propriis subiectis. Propter eandem rationem non licet arguere substantiam esse rem à paritate formarum substantialium, quibus substantia est longè imperfectior neque à paritate aliorum

accidentium, quia, etsi quatenus est substantia perfectior sit accidentibus, est tamen intra proprium genus substantiæ entitas valde imperfecta, & demptâ perfectione, quam habet ex genere substantiæ, intra quod contrahitur ad propriam differentiam, imperfectiori modo contrahit substantia proprium substantiæ genus, quam calor, & impulsus, color, & aliæ huiusmodi qualitates genus accidentis. Insuper imperfectio præsentia, & substantiæ ex eo cognoscitur, quod virtutem non habet actiuam ad aliquem effectum producendum, quam habent alia accidentia; calor enim calorem producit, impulsus motum localem, color, & sapor species intentionales, visus, & gustus, & sic de quibuscunque aliis entitatibus, quæ modi non sunt. Quod si dicas, substantiam suam producere præsentiam, & præsentiam suam producere durationem, quidquid de hoc sit, Respondeo hos effectus communes esse omnibus entitatibus, & imperfectio præsentia & substantiæ inferitur ex se eo quod illis ad alios effectus producendos virtus non inest, quæ agnoscimus in omnibus entitatibus, quæ modi non sunt. Ex imperfectione harum entitatum infero, ex quantitate & qualitate, aliisque formis accidentalibus non licere à paritate ad illas procedere, ut dicamus illas esse res, & non modos, quo fundamento destructo vires refumit ratio, quam adduxi supra, ad probandum huiusmodi entitates modos esse, & non res, quæ frequenter P. Soar, & alij authores vtuntur. Omnibus entitatibus danda est minor distinctio, quæ potest illis concedi, neque aliqua danda est absque positiua ratione, sine qua sufficienter possunt explicari, sed præsentia, & substantia sufficienter explicantur cum distinctione modali, neque aliquo positiuo argumento cogimur asserere posse à suis fundamentis separari, & illarum aliquam distinguere à proprio subiecto, ut rem à re: ergo non dicendum est ita distinguere, sed tantum ut modum à re. Accedit harum entitatum imperfectio, quæ non solum quantitatem infringit, quæ ex aliis formis posset sumi ad probandum esse res, & non modos; sed etiam nonnullam præbet coniecturam ad affirmandum modos esse, & non res: omnibus enim rebus, quas agnoscimus perfectiori modo propria genera contrahendi conuenit. Ut communi sententiæ omnium ferè Doctorem asserentium præsentiam, & substantiam modos esse, & non res subscribam, rationi supra dictæ supersedeo, & affirmo præsentiam, & substantiam modos esse, & non res: agnosco tamen partem hanc non posse ratione aliqua efficaci probari, verum tamen certum mihi est oppositæ sententiæ adæquatè satis fieri, quæ non fortioribus aliis argumentis fulcitur, quod sufficiens est ad communioris sententiæ amplectendam.

8 A paritate substantiæ increatæ Verbi nonnulli intendunt probare substantiam creatam esse modum, quia illa modalis est inseparabilis à propria natura. Alij à paritate eiusdem increatæ substantiæ volunt inferre substantiam creatam esse rem, quia illa valet alienam naturam terminare. Neutrum tamen licet inferri, quia substantia Verbi est identificata cum propria natura, ex quo capite præcisâ ratione modi illi inseparabilitas à natura competit. Deinde est infinita, ex vi cuius valet non relicta propria natura, sue modus sit, siue res alienam naturam terminare. Addo strictè loquendo substantiam creatam, neque esse modum naturæ diuinæ, neque habere rationem rei, ut oppositam rationi modi respectu eiusdem naturæ, quia ab illa non distinguitur, & huiusmodi respectus rei, & modi, tantum inter illa, quæ realiter distinguuntur propriè reperitur.

9 De duratione, si accidēs esset physicum rei duranti superadditum, eodè modo, ac de præsentia esset philosophandum, & de existentia si ab essentia realiter distingueretur idè iudicium, ac de substantia ferèdum esset, ob easdè rationes.

PUNCTUM VII.

De distinctione rationis ratiocinantis, & ratiocinata.

1 Docuit P. Ruisius tract. de scientia disp. 8. sect. 6. n. 3. ob eximiam eruditionem in his iure credendus, inter antiquos Scholasticos inauditam fuisse diuisionem, quam modò magni faciunt Thomistæ diuidentes distinctionem in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinata. Distinctio rationis ratiocinantis est illa, quæ fit absque vilo fundamento in re, ut cum ego dico Petrus est Petrus, & Petrum à se ipso distinguo. Distinctio

rationis ratiocinata est illa, quæ fit cū aliquo fundamento in ipsis rebus, ex vi cuius mente partior re physicè vni in duplicem formalitatem, quarum neutra scilicet sumpta dicitur in adæquatam rei; nam licet per conceptum formalem vtriusque formalitatis idem obiectum reale exprimitur, neuter horum conceptuum ut distinctus ab alio eradicat, attingit totum id, quod est in re, vel quia rem non attingit in ordine ad omnia connotata, in ordine ad quæ essentia rei adæquatè exprimitur, si præcisiones ex parte obiecti non admittuntur, vel quia non attingit aliud prædicatum realiter identificatum cum illo, quod respicit tanquam obiectum formale, quod ad essentiam eiusdem rei spectat, si præcisiones obiecti admittendæ sint, de quo Puncto proxime venturo, & ita quomodocūque fit conceptus iste, vel ex defectu connotati, sine quo tota essentia rei adæquatè exprimi non potest, vel ex eo quod non tangat in obiecto primario omnes formalitates identificatas, non exprimit totum quod est in re, neque exhaurit totam obiecti cognoscibilitatem. Huiusmodi est actus quo separo, siue ex parte actus, siue ex parte obiecti, formalitatem animalis à formalitate rationalis, siue præcisè apprehendendo animal nihil de rationali cogitando, siue positiue apprehendendo animal, & apprehendendo rationale formaliter ut distinctum.

P. Vasquez 1. parte disp. 117. cap. 3. n. 8. hanc diuisionem distinctionis negauit, & asseruit omnem distinctionem formalitatum realium, quæ realiter in eodem subiecto reperitur esse distinctionem rationis ratiocinatæ cum fundamento in re. Mouetur doctissimus Pater ex eo, quod distinctio illa quam rationis ratiocinantis authores appellant propriè non sit distinctio, sed eiusdem conceptus geminatio, ex vi enim illius non formalitates, adhuc mente præcindo, sed easdem repeto, cum enim dico Petrus est Petrus non aliquid adhuc mente diuersum apprehendo ex parte subiecti, & ex parte prædicati, sed idem semel apprehensum ex parte subiecti iterum eodem modo apprehensum ex parte prædicati repeto, quod est eodem modo se gerere cum eodem conceptu ac si esset duplex, quod bene explicat Hurt. exemplo hominis secum loquentis, & interrogantis se, qui non seipsum à se ipso distinguit, sed secum ipso, quem à se indistinctum apprehendit eodem modo se gerit, ac si esset distinctus. Sic explicant hanc distinctionem rationis, P. Soar. in Metaph. disp. 7. sect. 1. n. 5. P. Didacus Ruiz sect. 6. citatâ, P. Alarcon tract. 9. disp. 2. c. 8.

Duplex fundamentum mediatut Vasquez distinctionis quæ rationis ratiocinatæ dicitur, quamque ipse tantum propriè distinctionem esse dicendam iure censet. Primum est, nossemus imperfectus modus cognoscendi, qui res, non vt sunt in se, neque per proprias species apprehendimus. Secundum est, nos intelligere res relatè ad aliqua distincta realiter, v. g. intelligimus animal relatè ad sensationes, rationale relatè ad intellectiones, & discursus; & cum videamus has operationes distinguere realiter, & in equo separari sensationes ab operationibus ratiocinandi, fundamentum desumimus ad distinguendum per intellectum animal à rationali, & concipiendum animal ut prædicatum quoddam commune homini & equo, quia homini & equo communes sunt sensationes similes, in ordine ad quas prædicatum animalis percipimus. Prius fundamentum ex his in nostro intellectu esse ait Vasquez. Posterius verò in rebus existentibus extra intellectum in ordine ad quas concipiuntur formalitates illæ realiter identificatæ quæ mente distinguuntur, non verò in ipsa re distincta, seu in formalitatibus distinctis, quia in ipsis, neque est distinctio aliqua, neque pluralitatis vestigium.

Prius fundamentum in nostro modo intelligendi constitutum non ego reduco ad cognitionem abstractiuam, & per alienas species factam, ostendi enim Controv. 5. de anima, Punct. 4. cognitionem intuitiuam, & per proprias species exercitam præcisam esse posse, & non opponi rationem intuitiuam cū ratione præcisæ cognitionis, sed cum ratione cognitionis abstractiue, quam ibi latè explicui. Caterum cognitionem præcisam esse, semper oritur, etsi non ex positiua aliqua imperfectione, ex limitatione perfectionis, & quia non est adeò perfectæ vt penetret totam entitatem quam attingit, ita nihil illius lateat. Ideo cognitio directæ Dei circa aliquod obiectum præcisam non est, neque Deus præcisè distinguit inter formalitates identificatas, neque beatorum cognitio clara Dei præcisam est alicuius formalitatis pertinentis ad rationem constitutiuam essentia

essentia diuina, neque ad constitutionem personarum, neque attributorum Dei, alicuiusve formalitatis, quæ in Deo libera non sit, bene tamen præcisa dicitur respectu decretorum liberorum Dei, quia omnia penetrat beatus, ita ut possit dicere, Deus apud se statuit hoc facere, neque ex eo quod Deum videat, aliquid huiusmodi decretum liberum Dei necessariò cognoscit, sed omnia non sciet, nisi Deus velit aliquod illi reuelare. Doctrinam hanc inuenio apud N. Ruisium t. de scientia, disp. 8. sect. 8. num. 4. ubi ait sufficiens fundamentum reperiri ad distinguendas per rationem formalitates diuinas in infinitate Dei etiam respectu intellectus beati. Quia intellectio creata Deum comprehendit ex quo prouenit, ut pluribus intellectioibus etià beatificis, possit melius penetrari diuinitas.

5 Ceterum hoc fundamentum, quod ex nostro modo cognoscendi desumitur sufficiens est ad hanc præcisionem, seu distinctionem præcisiuam prædicati realiter cum alio identificato independentem à quibuscumque connotatis, & à fundamento aliquo ex ipsa re desumpto. Patet hoc in sensatione externâ coloris albi longè distantis, ex vi cuius aded imperfectè hunc cerno colorem, ut sensatio illa non discernat speciem coloris, sed illam cum aliis speciebus confundat, non quia actu sensatio illa species alias coloris attingit, sicut intellectus dicitur confundere distinctas species animalis, cum illas omnes conceptu quodam confuso cognoscit instar vnius animalis, sed quia est tantum speciem illam coloris præsentem agnoscit, aded imperfectè illam attingit ut ex vi illius sensationis non possit sensum discernere inter illam speciem, & aliam, quam tunc sentit, vel quam posset sentire, neque huiusmodi sensatio fundamentum dat intellectui ad discernendam speciem coloris, ex vi illius cognitam, ab alia specie coloris, quam potest cognoscere, vel tunc cognoscit. Itaque huiusmodi sensatio, & cognitio quæ illam consequitur, ita est præcisa ut tantum attingat vnum obiectum singulare & non aliam cum quibus illud confundit, dicuntur tamen sensatio, & cognitio, quæ illam consequitur suum obiectum confundere, quia ita illud attingunt ut si postea sensatio illa perfectè attingeret alium colorem specie distinctum, & cognitio, quæ hanc sensationem cõsequeretur eundem calorem distingueret ab aliis, quos expressè cognosceret sub determinatis speciebus constitutos, non valeret discernere inter hunc colorem modò perfectè cognitum, & illum imperfectè cognitum, sed dubius maneret an esset idem in specie modò perfectè cognitum, quem scit ad hanc speciem pertinere, & color alius imperfectè cognitus, atque sensatio, cuius speciem imperfectè valde cognouit.

6 Explicandum est modò, an fundamentum ex rebus ipsis desumptis sufficiens sit ad inducendam hanc distinctionem rationis, verumtamen, ut difficultas hæc opportunè decidatur, prius explicandum est, quodnam sit hoc fundamentum. Docuit Vasquez modò citatus fundamentum hoc non desumi ex re ipsa, quæ per intellectum distinguitur, sed ex aliis distinctis, in ordine ad quæ cognoscitur. Exempli gratia: distinguo ego per rationem animal à rationali, fundamentum distinctionis non est formalitas ipsa animalis, & formalitas rationalis, sed operationes distinctæ in ordine ad quas has operationes cognoscimus. Sic in rebus creatis contingere credo, quia si non ego agnoscerè operationes quas tribuimus prædicato animalis, nunquàm ego prædicatum animalis à rationali distinguerem, & ita proximum fundamentum distinctionis in prædicatis creatis ex illorum operationibus desumo. Ceterum ut bene vidit Ruisius t. de Trinit. disp. 12. sect. 4. n. 1. maius fundamentum reperitur in Deo ad distinguendas per rationem relationes ab essentia, quàm in aliis entitatibus ad distinguendas formalitates inter se distinctas, quia fundatur in hoc quod dentur tres relationes realiter inter se distinctæ, & identificatæ cum ipso, quod sufficiens est ad hanc distinctionem rationis secluso quocumque alio effectu distincto realiter ab ipso Deo. Quapropter existimo in ipsis formalitatibus in Deo realiter identificatis, & per rationem distinctis dari fundamentum ad hanc distinctionem rationis. Secundò per ordinem ad Verbum productum in Deo per intellectum, & non per voluntatem, & per ordinem ad Spiritum sanctum productum per voluntatem, & non per intellectum sufficienter possumus per rationem distinguere in Deo intellectum, & voluntatem, fundamento desumpto ex terminis productis, qui realiter non distinguuntur à potentia intellectiua, & volitiua Dei, quas per intel-

lectum distinguimus. Hæc, & alia fundamenta distinguendi per rationem in Deo formalitates reales identificatas adducit Ruisius t. de scientia, disp. 8. sect. 8. eandem doctrinam tradit P. Soar. disp. 7. Metaph. sect. 1. n. 4. ubi asserit fundamentum distinctionis ratiocinatæ non esse distinctionem aliquam veram, quæ in re sit, sed eminentiam ipsius, quæ à multis solet appellari virtualis distinctio. Hanc distinctionem virtuale fundamentum esse distinctionis rationis in communi sententia testatur Merinero in Logic. cap. 1. disp. 1. quæst. 2. sect. 1. num. 71. quam affirmat illos, qui melius sentiunt constituisse cū Cajetano l. p. q. 39. art. 1. s. ad secundum, in hoc, quod prædictæ formalitates, ita sua propria munera singulæ exerceant, ac si essent realiter distinctæ, de qua distinct. latè egi Punct. 4. Concludo ex his fundamentum distinctionis rationis inter formalitates creatas identificatas semper sumi ex rebus distinctis, ad quas dicunt ordinem, fundamentum verò distinguendi formalitates increatas, sæpe non distingui realiter ab ipsis formalitatibus diuinis, quas mente præscindimus.

7 Fundamenta hæc assignata, distinctioni ratiocinatæ adhuc respectu intellectus diuini talia esse, & Deum cogere ad formalitates præscindendas, docent Agid. de Præsent. t. 1. de beat. lib. 5. q. 6. art. 10. §. 2. & alij apud ipsum, quos sequutus est Arriag. disp. 7. Logicæ, sect. 4. subsect. 3. ubi ex Trinitatis mysterio, & veritatibus obiectiuis, quas in se continet, infert dandas esse præcisiones ex parte obiecti cognitæ, cum cognoscitur essentiam communicari, & non Paternitatem, Filiationem produci, & non essentiam, adhuc respectu intellectus diuini cognoscentis hæc obiecta quæ præcisiones dicunt distinctionem rationis inter formalitates mente præcisas, & realiter identificatas. Melius affirmant P. Vasquez supra & P. Soar. loco citato Metaph. & disp. 54. sect. 2. n. 25. & lib. 4. de Trinit. cap. 35. & Ruisius supra hæc fundamenta tantum esse respectu intellectus imperfectè cognoscentis, & per alienas species, & non respectu Dei, neque beati cognoscentis ut est in se, quia id, quod viator in mysterio Trinitatis cognoscit per hæc duo prædicata *communicatur, & non communicatur*, quæ nobis apparent ut contradictoria, si in ordine ad duo subiecta non illa comparamus, & ideo mente præscindimus essentiam & Paternitatem, ut de hac non communicari, & de illa communicari dicere possimus, beatus apprehendens Deum Trinum ut est in se apprehendit per simplicissimum conceptum in essentia, & paternitate tanquam in simplicissima entitate absque vlla contradictione, sicut enim in se, neque implicationem, neque distinctionem inter essentiam, & Paternitatem dicit mysterium, sic beatus perfectè mysterium sine contradictione, & sine distinctione inter essentiam, & relationes perfectissimè cognoscit.

8 Alia sunt fundamenta, quæ Deum cogunt cognoscere distinctionem rationis inter formalitates realiter identificatas, & alia entia rationis, per iudicium, quo censet talem distinctionem esse obiectum creatæ cognitionis, & rationale ut distinctum ab animali esse obiectum eiusdem cognitionis, de quibus dicam Controu. 12. Punct. 3.

PUNCTUM VIII.

De distinctione rationis, seu de præcissione inter gradus vniuersales, & quascumque formalitates identificatas.

§. I.

Explicatur difficultas, & varia proponuntur sententia

1 Duplex est præscindendi modus inter formalitates identificatas, quidam ex parte actus, alij ex parte obiecti. Præcisio ex parte actus est illa, ex vi cuius intellectus media cognitione attingit totam rationem realem adequatam in obiecto repertam secundum omnes formalitates, quas in se claudit, cum ordine ad has operationes tenentes se ex parte obiecti indirecti, & in obliquo terminantes hanc cognitionem, & non cum ordine ad alias quas eademmet virtus intrinsecè potest producere, & in ordine ad quas posset cognosci, & de facto cognoscitur per aliam cognitionem, quæ cognitio non dicitur præcisiva ex parte obiecti, quia attingit omnes formalitates intrinsecas obiecto, & dicitur præcisiva ex parte actus, quia ita illas omnes attingit, ac si attingeret tantum formalitatem quamdam

quamdam respicientem tantum illos actus, qui se tenent ex parte obiecti indirecti, & non ipsam, neque aliam respicientem alios actus, qui non se tenent ex parte obiecti indirecti, ad quos neque in obliquo terminatur cognitio. Rem declarat exemplum: inest homini virtus productiva, siue formalis, siue radicalis eadem omnino producendi actus sentiendi, & ratiocinandi, qui omnes ab eadem physica virtute procedunt; apprehendit quis totum hominem, seu totam hanc virtutem cum homine identificatam tanquam obiectum directum, & tanquam obiectum indirectum operationes tantum sentiendi; tunc totum obiectum directum apprehensum, quod in re, & ex parte obiecti terminantis cognitionem est totus homo, & totum principium ratiocinandi, & sentiendi dicitur tantum principium sentiendi, quia tantum apprehenditur connotatis sensationibus, & tunc ex parte actus dicitur praescindi principium sentiendi à principio ratiocinandi, seu animal à rationali, & sine isto illud apprehendi. Si vero eademmet entitas, seu idem principium apprehenderetur secundum se totum, & idem omnino ex parte obiecti directi cum alio obiecto indirecto connotatis videlicet ratiocinationibus, & non sensationibus, principium illud, quod in re, & ex parte obiecti esset principium sentiendi, & ratiocinandi, diceretur tantum ex parte actus principium ratiocinandi, & tunc ex parte actus diceretur apprehendi rationale non apprehenso animali, & ab hoc illud praescindi. Dum si hoc principium apprehenderetur connotatis sensationibus, & ratiocinationibus diceretur homo, & principium sentiendi, & ratiocinandi absque vlla ipsorum praecisione per modum vnius principij indivisibilis apprehenderentur. Itaque secundum hunc dicendi modum animal praecise cognitum absque rationali, & rationale praecise cognitum absque animali, & homo, in quo est animal per rationale contractum, dicunt ex parte obiecti eandem inseparabilem formalitatem, quae connotatis tantum sensationibus dicitur animal, & connotatis tantum ratiocinationibus dicitur rationale, & connotatis simul sensationibus, & ratiocinationibus dicitur homo.

2. Praecisio obiectiva est illa, ex vi cuius non solum connotata oblique cognita sunt distincta, sed etiam ex ipsis formalitatibus obiecti directi realiter identificatis intellectus vnam ab alia separat, & hanc attingit, & non illam, vel saltem hanc attingit expresse, & illam in se ipsa non eadem attingit expresse. Secundum hunc dicendi modum cognitio, ex vi cuius praescinditur animal à rationali, attingit principium sentiendi connotatis sensationibus, & non attingit principium ratiocinandi, quod non est tantum non attingere ratiocinationes, sed non attingere in obiecto directo formalitatem illam, cui correspondent ratiocinationes, quae formalitas est principium discurrendi. Itaque secundum utrumque praescindendi modum attinguntur diversae connotatae quando apprehenditur animal sine rationali, & quando apprehenditur rationale sine animali, sed cum hac differentia, quod praecisio ex parte actus tota sistit in diversis connotatis oblique cognitis, ex vi quorum cognita semper eadem formalitate ex parte obiecti directi, modo dicitur his connotatis cognosci animal, non cognitio rationali, modo aliis connotatis cognosci rationale sine animali; praecisio vero obiectiva ex diversitate connotatorum procedit ad diversas formalitates in obiecto primario attingendas, & cognitio connotans tantum sensationes ut obiectum indirectum pertingit in obiecto primario praecise principium illarum, & non principium ratiocinandi, et si cum illo sit identificatum. His positis.

3. Communis sententia vim tribuit intellectui praescindendi ex parte obiecti formalitates realiter identificatas; ita P. Vasq. r. p. disp. 17. c. 2. & alij apud illum, & vniuersim Thomistae. Fuit sententia haec in Scholis frequentissima, licet nullus ex antiquioribus Scholasticis, quaestionem hanc prodignitate tractauerit, quia cum omnes convenirent gradus inter se identificados per rationem distinguere, parum de natura huius distinctionis, seu praecisionis curarunt. In his qui praecisiones obiectivas admittunt, plerique illorum affirmant tantum has fieri posse per cognitionem abstractivam, alij per intuitivam etiam fieri posse defendunt, quos hic non refero, quia ex suppositione quod fieri possit per cognitionem abstractivam, specialiter disputare an fieri possit per intuitivam, non tam est de praecisionibus agere, quam de natura cognitionis intuitivae, de qua egi Controv. 6. Punct. 4.

4. Secunda sententia vim denegat intellectui praescindendi ex parte obiecti inter formalitates realiter identificatas,

& tantum praecisiones ex parte actus admittit. Fuerat haec sententia longa obliuione sepulta, his vero temporibus multum lucis, praecipue à nostris recentioribus accepta, qui huius quaestionis difficultates diligenter euoluunt, & sententiam hanc acutè dilucidant. Hanc tradidit Hurtado, disp. 6. sect. 4. subsect. 3. apud quem citatos reperies Nominales, qui illam primò tradidit, & alios auctores, in quibus noſter Soar. quos vult Hurtado. pro hac stare sententia, quorum mentes examinare longum esset. Refertur etiam pro eadem sententia ab eodem Hurtado Angelicus Doctor, cuius plura adducit testimonia, quibus videtur sententiam expresse tradidisse. Conſentit Arriag. disp. 5. Logice sect. 2. cum limitatione tamen, asserit enim posse intellectum humanum in formalitatibus diuinis realiter identificatis vnam ab alia praescindere, licet in creatis tantum possit ex parte actus praecisionem istam praestare.

Recentes quidam à nostris aliam mediam viam suam menditati, & cum distinctione quaestionem decidunt; asserunt enim secundum opinionem concedentem virtuti productivae connexionem essentialiam cum effectu possibili, obiectivas praecisiones esse necessario admitendas, in opinione vero, quae hanc connexionem in causis cum effectibus, adhuc possibilibus, non agnoscit; sed asserit repugnante effectu eandem virtutem productivam illius permanentiam, praecisiones obiectivas non esse concedendas, sed tantum ex parte actus admitendas esse in principio realiter distincto operationum distinctarum, quibus per intellectum distincta formaliter attribuimus principia tantum praecisionis beneficio diuisa. Addunt praedicti recentiores in entitatibus modalibus necessario has praecisiones esse admitendas propter connexionem essentialiam, quam habent cum rebus cuius sunt modi. Item in ente increato propter Trinitatis mysterium, & alia propria Dei, quae sine distinctione praecisiva ex parte obiecti explicari nequeunt.

S. III.

Media quadam sententia recentiorum exploditur.

Ante omnia reicienda est sententia illa recentiorum, qui diverso modo philosophantur de virtute productivae intrinsece connexa cum possibilitate effectuum, & de virtute non habente talem connexionem, contra quam arguo modo, probando eodem modo philosophandum esse, siue haec connexio reperitur in causis, siue independenter existant ab omni possibilitate effectuum.

Arguo primò: Causa non ex eo cognoscitur cognito effectu, quia ipsa connexa sit cum effectu, sed quia effectus est connexus cum ipsa, connexio enim non requiritur in illo, quod medio alio cognoscitur, sed in eo quod medium est, ut aliud cognoscatur, non enim requiritur consequens esse connexum cum antecedenti, sed antecedens esse connexum cum consequenti, ut fiat legitime illatio, ut per se notum est: ergo siue principium sentiendi, & principium ratiocinandi sint connexa cum sensationibus & ratiocinationibus, siue cum illis nullam habeant connexionem, eodem modo cognoscuntur mediis suis operationibus, & eodem modo operationes determinabunt intellectum ad cognoscenda principia, à quibus procedunt: ergo si seclusa connexionem principij ad operationes sentiendi, haec ducunt in cognitionem principij sentiendi, & principij ratiocinandi identificati cum sentiendi principio, posita connexionem in principio sentiendi, sensationes eodem modo ducunt in cognitionem principij sentiendi, & ratiocinandi, vel si posita connexionem sensatio ducit tantum in cognitionem principij sentiendi, & non ducit in cognitionem principij ratiocinandi seclusa connexionem ex parte principij sensatiui eodem modo ducit in cognitionem sui principij. Confirmatur: ablata connexionem principij cum effectu adhuc possibili, adhuc remanet in ipso effectu connexio cum causa: sed haec connexio effectus cum causa, est, quae determinat intellectum ut medio effectu cognoscat causam siue absolutam, siue respectivam: ergo permanet idem medium ad terminandum intellectum: ergo intellectus eodem modo determinabitur. Si dicas ablata connexionem ex parte causae, auferri etiam ex parte effectus, aperte falleris, quia quantumvis causa sit non connexa cum effectu, existentia effectus necessario est connexa cum aliqua causa, implet enim existere effectum, quin existat productus ab aliqua causa illi coexistente. Deinde Controv. 10. Puncto tertio, probabo

probabo causam non esse connexam cum effectu, adhuc possibile, & possibilitatem causæ esse connexam cum causâ à qua existens non potest non dependere, & omnem actionem etiam præcisè, ut possibilem esse connexam cum possibilitate causæ, à qua existens potest dependere, à qua non poterit non dependere, cum per se ipsam non debeat.

8 Secundò contra eandem sententiam sic arguo: Etiam si virtus sensitua in homine non sit connexa cum sensationibus, neque virtus ratiocinativa cum ratiocinationibus, neutra concipi poterit sine ordine ad proprias operationes, saltem apprehensiuè cognitas, et si hæc virtutes sint connexæ, siue connexæ non sint, cognoscuntur semper in ordine ad eodem terminos: ergo, siue ab sit, siue adsit connexio inter principia, & operationes, eadem erit ratio præcise, vel non præcise inter hæc principia realiter identificata. Idem argumentum conficio de operationibus, quæ eodem modo connotat principia à quibus procedunt, quacumque connexione posita, seu ablata principiorum ad operationes, & operationum ad principia, semper enim sensatio tribuitur homini formaliter ut sensatio, & non ut rationali, & ratiocinatio tribuitur homini formaliter ut rationali, & non ut sensatiuo: ergo operationes eodem modo ducunt in cognitionem suorum principiorum posita vel ablata quacumque connexione.

9 Ultimo si ratiocinatio refertur ad principium ratiocinandi, refertur ad omne id quod est identificatum cum principio ratiocinandi, & si sensatio refertur ad principium sentiendi, refertur ad omne id, quod est identificatum cum principio sentiendi: ergo si ratione huius relationis ducit in cognitionem sui principij, non magis ducet in cognitionem huius formalitatis, quam illius identificatæ cum suo principio, quas omnes tanquam terminum indiuisibiliter respiciet. Antecedens constat ex dicendis Controuers. 10. Punct. 6. ubi probabo relationem inter causam, & effectum non terminari ad rationem aliquam præcisam, sed ad omnes rationes etiam indiuisuales realiter identificatas. Similiter ob eandem rationem si rationale connexum est cum ratiocinatione, eandem connexionem habebit sensitiuum identificatum cum rationali respectu eiusdem ratiocinationis; implicat enim ex duabus formalitatibus realibus, quæ realiter neque diuinitus separari possunt, hanc & non illam esse connexam cum eodem termino, ut per se notum est: ergo ratione huius connexionis utraque formalitas æquè cognoscetur media sensatione, & utraque formalitas præcisè secundum id, quod intrinsecè dicitur, æquè ducet in cognitionem eiusdem sensationis. Tam si nulla sit connexio inter principium operationum, & ipsas operationes, nullam esse rationem propter quam hæc operatio magis ducat in cognitionem huius formalitatis quam illius cum illa identificata, sententia est horum recentiorum: ergo nulla est disparitatis ratio in ordine ad præcisiones obiectiuas, siue inter causas & effectus reperitur, siue non reperitur connexio.

10 Dices ratiocinationem ducere in cognitionem principij ratiocinandi, & non sentiendi, quia principium ratiocinandi ut principium ratiocinandi est continentia ratiocinationis, & principium sentiendi, ut principium sentiendi non est continentia ratiocinationis. Dicam postea ratiocinationem realiter æquè contineri in principio ratiocinandi, & principio sentiendi cum principio ratiocinandi identificato; sed esto quod intendit obiectio, hoc æquè procedit in sententia instituentem causas connexas cum possibilitate effectuum, & in sententia, quæ negat hanc connexionem: ergo in utraque sententia præcisiones obiectiuæ admittende sunt, & in utraque negandæ, quod tantum ego intendo modò contra recentiores, cum quibus certo. Valeat ergo hæc sententia nullo authoritatis, neque rationis pondere stabilita.

§. III.

Expendo nonnulla Hurtadi fundamenta pro sententia negante præcisiones obiectiones.

11 Arguit Hurtadus pro sententia negante præcisiones obiectiuas. Distinctio rationis est formaliter in intellectu, & non in obiecto: ergo obiectum se formaliter distinctum non est formaliter in obiecto, sed in intellectu;

ergo distinctio conceptuum non se tenet ex parte obiecti. Probat consequentiam: Vbi non est ratio, per quam aliquid constituitur distinctum; non potest esse distinctum: quia distinctum est formaliter à distinctione, sicuti album ab albedine, & ubi non est albedo, non potest esse formaliter album. Sed distinctio rationis non est formaliter in obiecto: ergo illius effectus formalis non potest esse in obiecto: ergo esse distinctum non est formaliter in obiecto: ergo non datur distinctio, seu præcisio ex parte obiecti. Primum antecedens sic probat Hurtad. Omnis actus intellectus est in intellectu: sed distinctio est actus intellectus: ergo distinctio rationis est in intellectu. Minorem probat autoritate D. Thomæ & ratione, quia distinctio est consideratio vnius sine alio, quæ formaliter in actu intellectus consistit.

Respondendum est distinctionem consistere in actu intellectus, & esse subiectiuè in intellectu, & non in obiecto; terminari tamen ad obiectum quod constituitur distinctum ex eo præcisè, quod actus, qui est distinctio, terminetur ad illud, sicuti constituitur cognitum, per cognitionem ad illud terminatam, etiam si cognitio non sit in obiecto, sed in intellectu; formæ enim extrinsecæ non debent esse in illo, cui tribunt denominationem sed in hoc existente tribunt denominationem illi, in quo non existunt, ut patet in ipsa cognitione, quæ existit in potentia, & denominat cognitum obiectum, & in actione, quæ subiectatur in passio, & denominat principium actuum actu efficiens, & actum primum constituit in actu secundo, & formaliter priorem effectu, etiam si ipsa actio non sit in actu primo, ut dicebam Controuers. 6. Physic. Punct. 3. Instat Hurtad. distinctio non est in obiecto, sed in potentia: ergo cognitio non attingit duas formalitates sibi respondentes ex parte obiecti ut obiectum distinguitur adæquatè à cognitione. Probat consequentiam: obiectum ut distinctum à cognitione non habet plures formalitates: ergo cognitio ut distincta ab obiecto non attingit plures formalitates; quia implicat attingi in obiecto id quod in obiecto non est. Confirmatur: pluralitas ipsa formalitatum consistit in distinctione formalitatum, quæ est cognitio: sed cognitio præcisua non attingit ipsam cognitionem, neque est reflexiua supra se ipsam: ergo non attingit pluralitatem formalitatum: ergo non attingit plures formalitates, quæ sine pluralitate attingi nequeunt. Non vrgit Hurtadi ratio, respondeo enim in obiecto ut distincto à cognitione non esse plures formalitates pluralitate distincta à cognitione, hoc est non plures formalitates, quæ antecederent ad ipsam cognitionem sint plures, esse tamen rationem illam, quæ per ipsam cognitionem diuiditur, seu partitur in plura non physicè, sed intentionaliter. Ad confirmationem respondeo cognitionem non attingere se ipsam, & ita non attingere ex parte obiecti pluralitatem, neque plures formalitates formaliter ut plures, sed constituere formaliter obiectum, quod attingit physicè vnum, plura intentionaliter, seu respectu intellectus, & constituere plures formalitates, id, quod in se est vnum, & formaliter diuisum respectu intellectus id, quod in se inestibile est; non quia cognitio respiciat pluralitatem, aut diuisionem ex parte obiecti, sed quia est pluralitas, & diuisio, & terminatur ad obiectum; sicuti cognitio constituit obiectum cognitum, non quia terminetur ad cognitionem, sed quia terminatur ad obiectum, quod ex eo præcisè quod cognitio terminetur ad illud, constituitur cognitum: sic cõtingit in generatione, quæ respicit terminum non in se genitum, sed capacitatem generandi, & illum genitum constituit, etiam si generatio ipsa ad generationem non terminetur. Sic diuisio, seu pluralitas intensionalis constituere potest obiectum plura formaliter, etiam si obiectum antecederet ad ipsam non sit plura, & cognitio illius, quæ formaliter est diuisio, non ad se ipsam, sed tantum ad ipsum obiectum terminetur.

Arguit secundò Hurtadus: Sumatur ex vna parte actus, 13 quo cognoscitur animal, & alius actus, quo cognoscitur rationale. Antequam cognoscatur animal non habet ex parte sui aliquid, per quod formaliter sit aliud à rationali: ergo cognitio de animali non attingit illud, quasi aliud à rationali, & consequenter non cognoscit animal sine rationali. Antecedens, quod ego non negabo, latè probat Hurtad. & postea redit ad rationem supra factam: aliter est ipsa cognitio, cognitio præcisua animalis non terminatur ad se ipsam: ergo non terminatur ad alietatem: ergo non cognoscit animal ut distinctum à rationali: ergo non illud

illud cognoscit sine rationali. Respondeo facillè ex doctrina tradita in solutione præcedentis argumenti, animal antequam cognoscatur nihil habere per quod sit aliud à rationali, sed illud formaliter constitui aliud per cognitionem. Ad formam argumenti concedo antecedens, & distinguo consequens: ergo cognitio præcisa animalis non cognoscit illud, quasi aliud à rationali, ita ut animal formaliter ut aliud, & aietas ipsa se teneat ex parte cogniti, concedo consequentiam: Non cognoscit illud formaliter constituendo aliud per ipsam cognitionem, nego consequentiam: ergo non illud cognoscit sine rationali, nego consequentiam. Aliud enim est me cognoscere animal non cognito rationali, aliud me cognoscere animal esse aliud à rationali, quod in principiis ipsius Hurtad. efficaciter probo. Animal esse aliud à rationali per intellectum præcipientem, & animal cognosci sine rationali formaliter sunt idem: ergo cognoscere animal esse aliud à rationali est cognoscere animal cognosci sine rationali, sed aliud est cognoscere animal cognosci sine rationali, aliud cognoscere animal sine rationali, quia hoc importat cognitionem directam, & illud cognitionem supra hanc reflectentem: ergo aliud est cognoscere animal sine rationali, aliud verò cognoscere animal per intellectum à rationali cognosci.

14 Testimonia, quæ ex Basilio, & Athanasio pro hac sententia adducit Hurtadus, abs re omnino sunt, hi enim Patres nihil de hac questione curabant, quæ nihil conducebat ad illa, de quibus ipsi disputabant, & tantum ad puram Metaphysicam attinet. Testimonium Basilij desumitur ex homil. 6. exam. sub initium, ubi asserit Basilius lucem creatam prima mundi conditione fuisse distinctam à Sole, & ab illo rali ter separatam, & probat hanc separationem potuisse à Deo fieri, quia totum id, quod homines valent cognitione separare, potest Deus à parte rei separare. Ex quo infert Hurtadus, illa, quæ rali ter identificantur, non posse ab hominibus mente præcindi, cum non valeat Deus illa physice separare. Respondeo D. Basilium tantum inxendisse Deum posse separare illa, quæ nos possumus ex parte obiecti ut distincta realiter cognoscere, hoc est illa, quæ in se ipsis distinctionem habere cognoscimus, non verò, quæ præcisè nostra intellectus operatione distinguimus.

15 A Basilio hoc argumentum Anselmum esse mutuatum asserit Hurtadus qui c. 4. de Incarnat. Verbi ostendit omnipotentiam Dei non esse accidens, quia non potest concipi sine illa: verba sunt Anselmi: *Quia cum omne subiectum sine accidenti aut esse aut intelligi possit, Deus sine potestate neque esse neque intelligi potest.* Respondeo D. Anselmum rectè concludere omnipotentiam non esse accidens, quia Deus secundum totum illud, quod in se includit intrinsecè, & identicè adequatè sine omnipotentia concipi nequit. Secundò, quia licet essentia Dei posset præcindi ab omnipotentia, non potest intelligi Deus non habens omnipotentiam, sicuti intelligitur quodlibet subiectum non habens accidens physicum prædicamentale, quod potest absque sui corruptione illi adesse, & abesse. Tertio in multorum sententia, omnipotentia, & reliqua attributa pertinent ad constitutiui essentia Dei, iuxta quæ Deus non poterit intelligi essentialiter constitutus sine omnipotentia, sicuti non potest intelligi homo sine rationali. Tertio, etiam si in sensu quem contendit Hurtad. hæc sit legitima consequentia: *hoc non potest intelligi sine illo: ergo illud non est accidens*, quod inferebat Anselmus. Vnde infertur hanc esse consequentiam legitimam: hoc non est accidens illius, seu est physice identificatum cum illo: ergo non potest intelligi sine illo: potest enim dici omne illud sine quo res non potest intelligi non esse accidens, non tamen necessum est, hoc esse accidens illius, ut possit illorum quodlibet sine alio intelligi, quia hæc est bona consequentia: hæc non separantur per intellectum: ergo neque physice separantur, hæc autem mala: hæc non separantur physice, ergo neque per intellectum, quod respectu præcisionis ex parte actus Hurtadus tenetur concedere.

16 Adducit iterum Hurtadus D. Anselmum in Prologo cap. 18. ubi hæc habet: *modo non est ipsa unitas nullo intellectu diuisibilis; ergo unitas, & sapientia, & reliqua non sunt partes sui sed omnia sunt unum.* Respondeo D. Anselmum tantum intendere nullum intellectum posse cognoscere diuisionem, aut distinctionem in Deo, ex quo infert Deum esse summè unum, & non habere partes, friuolum enim est asserere

D. Anselmum inferre summam Dei unitatem ex eo, quod intellectus ex parte actus tantum, & non ex parte obiecti possit præcindere. Adde his omnibus testimoniis ab priori iure deberet intelligi de distinctione ex parte obiecti, quàm ex parte actus, si non explicarentur non solum de distinctione, ex vi cuius ipsum obiectum per intellectum præcindatur, & una illius formalitas sine alia cognoscatur, sed etiam de distinctione physica reali tenente se ex parte obiecti cogniti, quam negant Basil. & Anselm. testimoniis citatis.

§. IV.

Potissimo argumento verior propugnatur sententia.

Argumentum quod vnice præcisiones obiectus imputant in formalitatibus identificatis, & Nominalium sententiam vnice efficacissimè propugnat sic se habet. Si cognosceretur animal, & non cognosceretur rationale cum illo identificatum, animal, cognosceretur, & non cognosceretur, & rationale cognosceretur, & non cognosceretur: hæc sunt aperta contradictoria: ergo implicat animal cognosci, & non cognosci rationale per eandem cognitionem. Maiorem probos: si cognosceretur animal per hanc cognitionem, & per eandem non cognosceretur rationale cum illo identificatum, per eandem cognitionem cognosceretur animal, ut supponitur, insuper cognosceretur animal, quod sic probo: Non cognosceretur rationale: ergo non cognosceretur id, quod est identificatum cum rationali, quia quidquid affirmatur vel negatur de aliquo, eodem modo affirmatur, & negatur de omni illo, quod est identificatum cum illo: sed animal est identificatum cum rationali: ergo non cognoscitur animal (intellige semper per hanc eandem cognitionem) ergo idem animal cognoscitur, & non cognoscitur per eandem cognitionem. Idem argumentum de rationali conficio: rationale per illam cognitionem non cognoscitur, ut supponitur; insuper cognoscitur, quod sic probo: animal cognoscitur per illam cognitionem: ergo cognoscitur quidquid est identificatum cum animali, quia quidquid verificatur de aliquo, verificatur de omni illo quod est identificatum cum illo. Sed rationale est identificatum cum animali: ergo rationale cognoscitur, & non cognoscitur per illam cognitionem.

Idem argumentum alio modo proponitur. Implicat prædicatum animalis terminare hanc numero cognitionem, & non illam terminare prædicatum rationalis: ergo implicat animal cognosci per hanc numero cognitionem, & non cognosci rationale identificatum cum animali. Antecedens probo: Implicat animal terminare vnionem physicam alicui extremo, vel actionem ab aliquo principio actiui procedentem, quin eandem vnionem, vel actionem terminet rationale: ergo implicat animal terminare cognitionem, quin terminet eandem cognitionem rationale cum illo identificatum. Probo consequentiam, & rationem à priori desumo pro antecedenti stabilendo. Ideo implicat animal terminare actionem, vel vnionem, quin terminet eandem rationale identificatum cum animali, quia sequeretur idem animal terminare, & non terminare actionem, vel vnionem: terminare, quia iam supponitur non terminare, quia non terminaret rationale identificatum cum ipso. Similiter sequeretur rationale non terminare ut supponitur, & terminare, quia terminaret animal identificatum cum rationali, quæ sunt contradictoria. Ob eandem identitatem sequeretur animal terminare cognitionem ut supponitur, & non terminare, quia est identificatum cum rationali: quod non terminat. Sed non minor est contradictio in eo quod eadem entitas terminet, & non terminet cognitionem, quàm in eo quod terminet, & non terminet vnionem: ergo sicuti implicat animal terminare vnionem, vel actionem, quam non terminet rationale identificatum cum animali propter contradictoria, quæ inferuntur, si hoc fieret, sic propter similia contradictoria implicabit, animal terminare hanc cognitionem, & non terminare eandem cognitionem rationale cum animali identificatum.

Urgeo: illa quæ in creatis identificantur vni tertio necessario inter se identificantur. Sed id, quod formaliter terminat cognitionem, ex vi cuius dicis præcindi animal à rationali, identificatur cum animali, & rationale identificatur

fiatur cum eodē animalis: ergo rationale identificatur cum illo, quod formaliter terminat cognitionem. Clarior: quod terminat hanc cognitionem est prædicatū animalis, rationale est idem prædicatū animalis: ergo rationale terminat hanc cognitionem: ergo rationale cognoscitur per illā cognitionem: insuper non cognoscitur, quia ex vi illius cognitionis tantum cognoscitur animal rationali non cognito: ergo ex vi illius cognitionis rationale cognoscitur, & non cognoscitur. Alio modo eandem ferē difficultatem propono: Implicat ex duabus formalitatibus creatis vnam identificari cum alia tertia, & non identificari alteram cum eadem: ergo implicat animal identificari cum formali termino huius cognitionis, & rationale identificatur cum animali non identificari cum eodem termino: ergo implicat animal esse terminum cognitionis, & rationale non esse terminum huius cognitionis: ergo implicat animal cognosci per hanc cognitionem, & rationale per eandem cognitionem non cognosci.

20. Vulgaris solutio fuit argumento præcedenti, sufficere distinctionem rationis ad hoc vt vnum prædicatum sine alio cognoscatur, & vt possit dici de illo esse cognitum, etiam si de alio secum identificato negetur, quia prædicationes fiunt de rebus prout intellectu obiciuntur, & ita sufficit prædicata obiecti vt distincta, ad hoc vt de illis distincta prædicata enuncientur. Multis peccat hæc solutio: si enim illius doctrina vera esset, multa possent componi distinctione rationis, quæ apertam inuoluunt implicationem, posset enim dici de rationali esse vnitū, & de animali identificato cum illo idem prædicatum negari, & posse rationale Petri esse Matriti, & animal Petri non esse Matriti hac rationis distinctione intere edente. Non ergo distinctio rationis potest deferuire, vt ea quæ a parte rei sunt idem, eidē enti cōueniant, & non cōueniant a parte rei, sed vt ego per intellectū hoc attribuiam huic prædicato, & non illi, quia distinctio rationis non immutat ea, quæ realia sunt, & independentia a fitione intellectus: sed animal cognosci per hanc cognitionem, & non cognosci rationale cum animali identificatum per eandē cognitionem, & animal esse terminum huius cognitionis, & rationale non esse terminū huius cognitionis, est quid reale existens a parte rei independēs ab omni obiecto ficto, ex quo realiter inferitur animal cognosci, & non cognosci, & rationale cognosci, & non cognosci, quæ sunt cōtradictoria de obiectis non fictis, sed realiter existentibus: ergo ratione distinctionis rationis non desinent esse contradictoria, & eandem inuoluere repugnantia, sicuti ratione distinctionis rationis non amittent contradictionē, quam in se includunt, vel inferunt, animal existere Matriti, & rationale cum illo identificatum Matriti non existere, animal attingi per hanc vniōem & rationale non attingi per eandem vniōem. Secundō distinctio hæc ratione cuius potest cognosci animal rationali non cognito per eandē cognitionem, vel fit per cognitionē præscindentem ex parte actus, & vel per cognitionem præscindentem ex parte obiecti. Si dicas fieri per cognitionē tantum præscindentē ex parte actus deferui tantum vt animal cognoscatur ex parte actus rationali non cognito ex parte actus. Si dicas fieri per cognitionem præscindentem ex parte obiecti, contra hanc cognitionem sic præscindentem procedit argumentum supra factum quod instituo contra solutionem, eodem modo quo illud instituebam contra conclusionem, quia solutio, & conclusio in nihilo differunt. Distinctio rationis facta per cognitionem præscindentem ex parte obiecti dicit cognitionem per quam cognoscitur prædicatum animalis, quin prædicatum rationalis ex parte obiecti cognitione attingatur: sed ex hac cognitione sequitur idem animal cognosci, & non cognosci, esse terminum cognitionis, & non esse terminum cognitionis, idem rationale cognosci, & non cognosci, esse terminum cognitionis, & non esse terminum cognitionis, quæ sunt contradictoria: ergo implicat hæc cognitio: ergo implicat talis rationis distinctio. Maior est citra omnem controuersiam. Minorem propagat totum argumentum supra factum.

21. Respondent alij, animal, & rationale esse idem vt sunt in se, ab intellectu autem cognoscuntur, non vt sunt in se, sed aliter ac sunt, & ita posse cognosci vt distincta, seu posse distingui per cognitionē, ex vi cuius habent esse obiecti uē in intellectu aliter ac sunt in se, etiam si in se ipsis realiter non distinguantur. Ex hac doctrina ad formā argumenti respondent animal, & rationale sunt idem vt sunt in se,

Francisc. de Oniedo, Philosoph. Tom. II.

concedo; aliter ac sunt in se, vel vt sunt in intellectu, nego: sed animal cognoscitur per hanc cognitionem præscindentem, distinguo: cognoscitur vt est in se, nego; aliter ac est in se, concedo: ergo per eandem cognitionem cognoscitur rationale, nego consequentiā: ex cuius consequenti negato non sequitur animal, neque rationale cognosci, aut non cognosci, quia non cognoscitur animal vt est identificatum cum rationali, sed vt distinctū, cum nō cognoscatur vt est in se, sed aliter ac est in se. Solutio hæc rem confundit, doctrinā falsam continet, & argumenti vim non infringit, neque illius attingit difficultatem. Procedit difficultas de cognitione cuius obiectum est reale secundum formalitatem, quæ cognitionem terminat, licet realiter formalitas illa præscindat non sit, sed præscindatur per cognitionem, de quo est quæstio, verū tamen fixum semper est cognitionem illam attingere obiectum reale, de quo disputamus an possit attingi a cognitione, non acta ratione alia realiter identificata cum formalitate tenente se ex parte obiecti: si enim cognitio ad formalitatem fictam terminaretur, præscindat non esset inter formalitates reales realiter identificatas, sed factiua diuerforum entium rationis. His positis argumentū supra factum instauro. Cognitio præscindat, est abstractiua sic, & attingat obiectum aliter ac est, vt vult arguens, (quod ego postea quomodo intelligendū sit explicabo,) attingit realiter formalitatem animalis, quæ realiter est in obiecto identificata cum rationali, & hæc formalitas per se ipsam terminat cognitionem: ergo formalitas rationalis identificata cum animalitate debet terminare eandem cognitionem. Consequentiam propugnat integrum argumentum supra factum petitum ex identitate formalitatum, & ex eo quod non possit aliquid reale conuenire realiter, & a parte rei alicui entitati, quod non conueniat omni cum illa identificato, aliās eidem entitati conueniret, & non conueniret, vt supra arguebam. Formalitatem animalis realiter existentem a parte rei identificatam cum rationali per se ipsam terminare cognitionem præscindat animalis de qua contendimus, apud omnes, qui rem percipiunt, est inconcussum, quia cognitio illa terminatur ad animal reale, & non fictum, nullum autem est animal reale non fictum præter animal existens a parte rei identificatum cum differentia specifica.

22. Secundō, si illud animal secundum se cognitionem non terminaret, non cognosceretur animal reale neque de illo aliquid enunciatemur, sed semper nostræ enunciations de obiectis fierent chimericis, quod plusquam chimericum est, & destruit suppositum quæstionis; disputamus enim, an cognitio attingens formalitatem animalis, quæ realiter est identificata cum differentia, possit illam sine differentia attingere. In qua quæstione supponimus cognitionem illam attingere formalitatem animalis, quæ est identificata cum differentia, & formalitatem animalis cum differentia identificatam per se ipsam cognitionem terminare, & postea procedimus ad inquirendū, an formalitas differentie necessariō per se ipsam debeat eandem cognitionem terminare, & ita de hoc posterius inquirendum non est, si illud prius non supponatur. Iterum subdistingues: cognitio illa respicit formalitatem animalis realem existentem a parte rei, & hæc formalitas per se ipsam terminat cognitionem vt est in se, nego; aliter ac est in se, concedo; Sed iterum argumentabor: illa formalitas per se ipsam realiter & a parte rei terminat cognitionem repræsentantem suum obiectum aliter ac est in se: ergo quicquid est identificatum cum illa formalitate terminabit eandem cognitionem repræsentantem suum obiectum aliter ac est in se, aliās eadem entitas terminabit hanc cognitionem repræsentantem suum obiectum aliter ac est, & non terminabit eandem cognitionem repræsentantem suum obiectum aliter ac est, quæ sunt contradictoria. Vrgeo, & declaro idem argumentum: formalitatem animalis per se ipsam terminantem hanc cognitionem abstractiuam cognosci ex vi illius aliter ac est in se, nihil aliud est, quam terminare hanc numero cognitionē depromptā ab his speciebus, & respicientē hæc obiecta indirecta, & quasi obliquē terminantia hanc cognitionem, quæ omnia clauduntur in hoc quod est terminare hanc numero cognitionē, quæ abstractiua dicitur: quæ per se ipsam habet esse abstractiuā, & repræsentare obiectum aliter ac est, quod inconcussum est apud omnes. Ex hoc infero formalitatem animalis cognosci aliter ac est in se nihil aliud esse, quā terminare hanc numero cognitionem intrinsecē abstractiuam, ac proinde

A a cum

cum dicimus: formalitas animalis per se ipsam terminat hanc numero cognitionem assignando cognitionem, quæ intrinsecè est abstractiva inepre distinguitur, terminat cognitionem, per quam cognoscatur, ut est in se, nego; per quam cognoscatur aliter ac est, concedo; quia eo ipso quod dicitur terminare hanc numero cognitionem assignando cognitionem intrinsecè abstractivam, dicitur terminare cognitionem, ex vi cuius cognoscitur aliter ac est, quod firmum esse volo, ne multiplicatione ineptarum distinctionum velis vim argumenti eludere, quod integrum esse respectu cognitionis repræsentantis obiectum aliter ac est in se, sic suadeo. Formalitas animalis realiter existens à parte rei, quæ realiter est identificata cum rationali, vel cum alia differentia per se ipsam terminat hanc numero cognitionem, quæ intrinsecè est abstractiva: ergo quidquid est identificatum cum formalitate animalis terminabit eandem numero cognitionem. Antecedens negari nequit. Consequentia stabilis integrum argumentum supra factum, quod constitutum est, ad probandum ex duabus formalitatibus realiter identificatis non posse unam terminare hanc numero cognitionem, & alteram eandem cognitionem non terminare, alias eadem entitas terminaret, & non terminaret. Recognosce omnia quibus à principio argumentum institui.

23 Demum obiectum per cognitionem abstractivam cognosci aliter, ac est in se cum mica falis intelligendum est. Si enim dicatur cognitionem illam obiectum directo formalitatem aliquam, vel modum aliquem positivè impingere, quem in se obiectum non habeat, est omnino falsum, quia iam cognitio non terminaretur ad obiectum verum, & reale, sed fictum. Si dicas, obiectum illud cognosci non secundum omnes formalitates, quas habet, sed secundum aliquam aliis omisiss, in duplici sensu potest intelligi, vel quia formalitates illæ ex parte modi non dicuntur attingi, est ex parte obiecti omnes attingantur, & hoc nihil conducit ad obiectivam præcisionem, vel intelligitur quod cognitio illa attingat hanc formalitatem, & illam non tantum ex parte modi, sed etiam ex parte obiecti non attingat, & hoc ego contendo repugnantiam involvere; & contra hunc modum attingendi obiectum aliter ac est in se, quo putas argumento satisfacere institutum est argumentum, & iterum est instituendum ad destruendam conclusionem, quam ut solutionem argumenti contra illam institui, iterum erras. Si dicas cognosci obiectum aliter ac est in se per cognitionem abstractivam tantum dicere attingi per cognitionem illam indirectè, & obliquè alia obiecta, instar quorum obiectum directum secundum proprias formalitates, quas in se habet, ut illas habet in se, cognoscitur, quod sane melius explicat, quid sit rem aliter ac est in se cognosci; totum hoc admitto, & argumentum adhuc remanet integrum, quo ego intendo non posse hanc formalitatem per se ipsam terminare cognitionem, & in se ipsa instar aliorum obiectorum cognosci, quin alia formalitas cum illa identificata per se ipsam terminet eandem cognitionem, & in se ipsa instar eorundem obiectorum cognoscatur, ne aliquid realiter, & à parte rei conveniat alicui entitati quod non conveniat entitati identificatæ cum ipsa, ex quo sequeretur idem convenire & non convenire eidem entitati, duplexque verificari contradictorium.

24 Respondent alij, entitatem habere duplex esse, seu duplicem existendi statum, quandam realem physicum, quem intrinsecè habet qualibet entitas, alium intentionalem, quem tribuit intellectus obiecto cognito, quod constituit in statu intentionali. Dicunt enim intellectui vim quandam inesse dandi rebus esse quoddam intentionale, & præsentiam quandam in mente secundum quam est diverso modo intentionaliter, ac est physicè secundum esse physicum, quod habet extra intellectum. Afferunt insuper animal, & rationale, quæ in esse physico identificantur, & sunt idem, in esse intentionali distinguuntur, & diversum esse intentionale habere animal in intellectu ab esse intentionali, quod habet rationale in eodem intellectu, & è cõtra, etiam si esse physicum utriusque in re non distinguantur. Deinde aiunt animal, & rationale terminare cognitionem secundum esse intentionale, & non secundum esse physicum, ex quo inferunt animal, & rationale secundum esse physicum in re indistincta terminare cognitiones sui secundum esse realia distincta intentionalia, & ita terminare cognitiones ut distincta intentionaliter inter se, & non ut realiter identificata; Ex quo fit posse animal secundum suum esse intentionale distinctum ab esse intentionali rationalis terminare

cognitionem, quam rationale non terminat, & rationale secundum proprium esse intentionale terminare cognitionem, quæ non terminat animal, quin in hoc aliqua appareat contradictio, cum non dicatur de eodem esse intentionali distincta esse intentionalia; ratione quorundam animal terminat hanc cognitionem, quam non terminat rationale, & rationale. Ex hac doctrina disparitatè reddunt recentes isti pro hanc formalitatem, & non produci secundum illam, licet possit cognosci secundum hanc formalitatem, & non secundum illam: quia entitas terminat actionem secundum esse intentionale physicè identificatis; eadem verò entitas terminat cognitionem, non secundum illud esse physicum, & reale, sed secundum esse intentionale, quod distinctum est respectu diversarum formalitatum, & ita distinctæ formalitates cognitiones terminare absque eo, quod una formalitas terminet cognitionem, quam terminat alia formalitas. Ex his concludunt præcisiones obiectivas non dari secundum esse physicum rei distinctum ab esse intentionali, quia secundum hoc entitas non terminat cognitionem sui, sed secundum esse intentionalia distincta, quæ compentur distinctis formalitatibus habentibus tantum in re vnum physicum esse. Quod si roges hos recentiores, quid sit illud esse intentionale quod obiectum habet in intellectu, respondere esse denominationem quandam ex actu mentis realiter profluentem, ex vi cuius formaliter constituitur obiectum in illo statu intentionali realiter distincto ab existentia physica obiecti, & ab ipsa cognitione.

Contra hunc dicendi modum occurrunt multa, præsertim illam impugnabo, & paucioribus posset eueri. Do his recentioribus dari duplicem illi statum, intentionalem, & physicum inter se distinctum, admitto rationale & animal distinguuntur secundum existentias intentionales, est secundum existentiam physicam sint idem; concedo cognitiones terminari ad existentias intentionales, & non ad existentiam physicam, posseque dari cognitionem terminatam ad existentiam animalis non respicientem existentiam intentionalem rationalis, distinctam ab existentia intentionali animalis, & posse dari aliam cognitionem terminatam ad existentiam intentionalem rationalis non terminatam ad existentiam intentionalem animalis, & ex his infero non dari præcisiones obiectivas, quod sic probo. Cognitio obiectivè præscindens est illa, ex vi cuius è duobus realiter identificatis unum attingitur alio non attracto; sed ex eo quod cognitio attingat existentiam intentionalem animalis, & non attingat existentiam intentionalem rationalis, non attingit vnum è duobus identificatis realiter alio non attracto; ergo non est obiectiva præcisio. Maior continet definitionem præcisionis obiectivæ, quam omnes tradunt: Consequentia est legitima: Minorem probo: obiectum attractum per hanc cognitionem est existentia intentionalis animalis, obiectum non attractum hæc existentia intentionalis rationalis: hæc duæ existentie realiter distinguuntur inter se, & ab existentia physica animalis, & rationalis, quæ per hanc cognitionem non attingitur in sententia horum recentiorum: ergo hæc cognitio tantum habet attingere hoc obiectum, videlicet existentiam intentionalem animalis alio distincto non attracto videlicet existentia intentionali rationalis: ergo cognitio hæc tantum præscindit inter obiecta realia realiter distincta: ergo non habet virtutem præscindentem inter formalitates realiter identificatas, de qua inter auctores in hac materia est concertatio.

Secundò falsum omnino est obiectum habere existentiam illam intentionalem realiter distinctam ab ipsius physica entitate, & à cognitione ad ipsam terminata, quia status ille, ut isti recentiores inquirunt, nihil aliud importat, quam obiectum esse cognitum; obiectum autem esse cognitum tantum dicit extrinsecam quandam denominationem realiter indistinctam ab ipso obiecto, & à cognitione terminata ad ipsum obiectum. Sic communis sententia, quam omnes polliciores recentiores tradunt, & ego probabo Controv. 12. punct. 5.

Tertiò, alienum à veritate est cognitionem præcisivam animalis terminari ad animal secundum illum statum intentionalem, quod sic ostendo. Animal ut intentionaliter existens est animal ut cognitum, ut recentiores fatentur: ergo dicit

dicit formaliter ipsam cognitionem, per quam constituitur in statu intentionali, & in esse cogniti: ergo cognitio terminata ad animal, ut intentionaliter existens, & ut cognitum, quod est formaliter idem, debet terminari ad cognitionem, per quam constituitur, sicuti cognitio terminata ad album formaliter, debet terminari ad albedinem per quam constituitur albam formaliter in ratione albi: sed cognitio terminata ad animal, ex vi cuius hoc à rationali præcinditur non terminatur ad cognitionem, neque ad animal ut est formaliter cognitum, neque reflectit supra se ipsam, ut per se notum est; aliud enim est cognoscere animal, aliud cognoscere animal esse cognitum, & aliud præcindere animal à rationali, aliud cognoscere animal esse præcissum: ergo cognitio præcissa animalis non terminatur ad animal ut cognitum, neque ad animal ut existens intentionaliter, sed ad animal secundum se, quod ex eo quod secundum se ipsum cognitionem terminat denominatur cognitum, etiam si cognitio non in illud ut cognitum feratur, sicuti vno terminatur ad extremum, quod vnitur secundum se sumptum, quod non respicit ut vnitum, sed formaliter constituit vnitum.

28 Quarto, etiam si cognitio terminaretur ad obiectum secundum illum statum intentionalem distinctum à physico rei statu, & ab existentia physica rei, necessario deberet terminari ad ipsam physicam rei existentiam realiter vnam, simplicem identificatam cum omnibus formalitatibus, quod sic ostendo. Quando cognosco animal cognosco id, quod physicè, & realiter est à parte rei extra intellectum existens, & id, quod est à parte rei extra intellectum existens per suammet euitatem terminat cognitionem, & de illo enuncio esse principium sensationis, & alia huiusmodi prædicata, alias animal secundum se, & existentia physica illius non esset obiectum mei intellectus, & nulla entitas secundum esse quod in se habet cognosceretur, & consequenter, neque posset amari; quia nihil potest amari secundum rationem illam secundum quam non cognoscitur, & ita Deus non amaretur à nobis secundum esse, quod in se habet, sed secundum esse intentionale, quod isti recentes fingunt distinctum ab esse intrinseco, quod entitas in se habet, quod graui censuræ dignum est, est enim certum Deum amari à beatis, & à viatoribus actu charitatis Theologico immediatè attingente bonitatem infinitam Dei, quæ Deus ipse realiter est infinitè bonus: ergo cognitio terminatur ad esse reale, quod entitas in se habet distinctum ab illo esse intentionali: sed esse physicum, & reale animalis distinctum ab esse intentionali eiusdem animalis, quod recentes isti confingunt est identificatum cum esse reali rationali: ergo si cognitio terminatur ad animal, & non terminatur ad rationale, terminatur ad esse reale & physicum animalis, & non terminatur ad esse reale & physicum rationalis cum illo identificatum: ergo terminatur, & non terminatur ad idem obiectum, quod inuoluit contradictionem, quam à præcindendis obiectiue extorquet argumentum supra factum.

29 Quinto animal habere distinctum esse intentionale à rationali dicit animal ut cognitum distingui à rationali ut cognitio: ergo distingui animal ut cognitum à rationali ut cognitio, dicit animal cognosci cum hac cognitione, & rationale identificatum cum animali non cognosci eadem cognitione, & rationale cognosci illa cognitione, & animal identificatum cum rationali non cognosci eadem cognitione: sed hoc implicat: ergo implicat animal ut cognitum distingui à rationali ut cognitio, seu existentiam intentionalem animalis distingui ab existentia intentionali rationalis, quod est formaliter idem. Minor, seu secundum Antecedens tantum indiget probatione, quam habes in argumento, quod solui intenditur hoc esse intentionali distincto formalitatem, quæ sunt realiter idem, quo ostenditur implicationem inuoluere à duobus identificatis vnum attingi per hanc cognitionem alio non attacto, quod est difficile in obiectiuis præcisionibus, & supponitur in hoc statu intentionali animalis distincto ab statu intentionali rationalis, quo difficultas non soluitur, sed illa, quæ in obiecto percipiebatur, trahitur ad statum illum, quem distingui à cognitione, & obiecto confingitur.

30 Alij desperantes in humanis huic argumento solutionem inueniendam esse, ad sacra confugiunt, & Trinitatis exemplo rem emollire, & distinctionis virtualis remedio medicari præsumunt. Afferunt distinctionis virtualis beneficium posse animal terminare cognitionem, etiam rationale

Francis. de Quirico, Philosoph. Tom. II.

cum illo identificatum eandem distinctionem non terminet, sicuti eiusdem virtualis distinctionis ope potest essentia diuina communicari, & non communicari relatio cum essentia diuina identificata. Sed nihil mihi magis durum, nec magis in hac distinctione desperatum, quam ex exemplo Trinitatis explicari, & distinctionis virtualis ope defendi. Quid enim durius, aut difficilius potest excogitari, quam totam mysterij Trinitatis difficultatem, quod in fidei obsequium intellectum captiuantes credimus in his præcisionibus obiectiuis admitti: Quidve magis desperatum quam distinctionem virtutalem in creaturis fingere, quam non minori difficultate, quam ipsum Trinitatis mysterium in Deo Theologi meditantur, & ad quam in ipso Deo defendendam infinità Dei perfectione se protegent, sed de hoc non plura, ostendi enim Punct. 5. distinctionem hanc virtutalem, neque in ordine ad prædicata physica neque ad intentionalia in creaturis admittendam esse, & sine fundamento in his confingi. Me vide loco citato ubi distinctionem hanc virtutalem in ordine ad prædicata intentionalia ex professo impugnauimus §. 4.

31 Hoc argumentum meum conuincit animum, & me inuitum cogit ad negandas obiectiuis præcisiones in formalitatibus creatis realiter identificatis, expendi enim omnes solutiones, quas recentes, qui quæstionem hanc ex instituto pertractant, & nullam inueni, quæ meus acquiescat animus, & quæ non eandem impugnationem patiaturs quam conclusio sustinet, quæ primò sententia defendens præcisiones obiectiuis traditur. In formalitatibus increatis facilius ego has præcisiones distinctionis virtualis ope defendere, alienum enim non est ab ente increato posse secundum diuersas formalitates realiter identificatas diuersa obire munera, eadem ratione ac si formalitates illæ realiter distinguerentur. Verumtamen pleraque argumenta, & difficiliora, quæ in hac materia fiunt, communia sunt enti creato & increato, quæ solui debent ad negandas has obiectiuis præcisiones in creatis, quibus solutis fundamentum non extat, quod cogat præcisiones obiectiuis in ente creato defendere, & hanc virtutalem distinctionem in ordine ad cognoscendum, & non cognoscendum secundum eandem realem entitatem in ente increato adstruendam: Theologi enim, qui hanc virtutalem distinctionem sunt meditati, illa tantum vtuntur in ordine ad prædicata, quæ in Deo reperiri necesse est, & ratione alia defendi nequeunt, sic plures, qui hanc distinctionem virtutalem in notionalibus admittunt in prædicatis essentialibus à Deo relegant. Dices specialia argumenta reperiri, quæ in diuinis has obiectiuis præcisiones propugnent, sine quibus plura spectantia ad Incarnationis, & Trinitatis mysterium defendi nequeunt, neque de illis adhuc Catholicè loqui possumus. Mouere hæc argumenta Ariagam & alios negantes præcisiones obiectiuis in ente creato ad illas in ente increato admittendas; ego verò censo omnia quæ in hac re specialiter de ente increato fiunt sufficiens fundamentum non præbere ad has præcisiones in Deo admittendas, quod constabit ex solutionibus, quas prædictis argumentis adhibebo.

§. V.

Soluntur argumenta quæ præcisiones obiectiuis in omni ente propugnant.

32 Obicies primò. Hæc vox homo non significat Petrum, aut Ioannem: ergo significat aliquid commune Petro, & Ioanni: ergo ex parte obiecti significati correspondet illi aliquid commune Petro, & Ioanni quod sit obiectum cognitionis, cui correspondet. Confirmatur: obiectum significatum per hanc vocem prædicatur de Petro, & Ioanne: ergo dicit aliquid commune Petro, & Ioanni: ergo datur ex parte obiecti significati per hanc vocem aliquid commune Petro, & Ioanni obiectiue præcissum per conceptum respondentem huic voci homo. Respondeo ex dictis in Logica conceptum respondentem huic voci homo, & ipsam vocem respicere ex parte obiecti Petrum, Ioannem, Franciscum, & alia indiuidua contenta sub specie hominis, quæ repræsentantur per conceptum quemdam confusum respondentem huic voci homo, ex vi cuius intellectus non discernit inter plura illa, quæ per tale cognitionem attingit, etiam illa attingat ex parte obiecti secundum differetias, ex

A a 2 vi qua

vi quarum inter se discernuntur. Sicuti visio coloris viridis valde distantis colorem attingit secundum differentiam specificam, adeo tamen confusè, ut ex vi illius non discernatur sensus, neque fundamentum tribuat intellectui discernendi inter colorem viridem, & nigrum: eademque ratione, quâ individua per conceptum formalem repræsentantur, significantur per vocem, quæ loco formalis conceptus subrogatur. Ad confirmationem dico obiectum significatum per hanc vocem *homo* quod prædicatur de Petro, & Ioanne non verificari de Petro quatenus verificatur de Ioanne, quia de Petro verificatur quatenus in illo obiecto quod continet collectionem individuorum continetur Petrus, ad quem tanquam ad subiectum verificationis totum prædicatum contrahitur cum dicimus *Petrus est homo*, & de Ioanne verificatur quatenus in illo obiecto continetur ipse Ioannes ad quem tanquam ad subiectum verificationis contrahitur obiectum significatum ex parte prædicati, cum dicimus *Ioannes est homo*. De hoc latius dixi in Logica.

33 Obiicies secundò. Plura possumus prædicare de animali, & de illo cogitare, quæ non cogitamus de rationali, de quo non meminimus, neque de illo possumus verificari: ergo possumus apprehendere naturam animalis præcisam à rationali. Respondeo aliud esse naturam animalis, aliud animal quod est identificatum cum homine, quæ distinguuntur tanquam includens & inclusum; natura enim animalis dicit animal hominis, & equi, seu omnia animalia identificata cum omnibus individuis omnium specierum, & animal hominis dicit tantum animalia identificata cum individuis speciei hominis. Nihilominus omnia, quæ de animali ut sic prædicantur, & cogitantur, possunt prædicari, & cogitari de omnibus speciebus animalis, quia id tantum tribuitur animali ut sic quod tribuitur cuiusque speciei animalis, & cuiusque individuo sub specie animalis contento: sic cum dicimus, *Animal sensitivum* ex parte obiecti idem est ac si diceremus *Homo est sensitivus*; *Equus est sensitivus*, *Leo est sensitivus*, &c. Rursus cum dicimus *homo est sensitivus* ex parte obiecti idem est ac si diceremus *Petrus est sensitivus*, *Ioannes est sensitivus*, & sic de aliis individuis speciei hominis, & de aliis speciebus respectu suorum individuorum. Ex quo fit ex parte obiecti idem esse dicere, *animal est sensitivum*, ac dicere *hic homo est sensitivus*, & *hic equus est sensitivus*: *hic equus est sensitivus*, & *hic equus est sensitivus* & sic de omnibus individuis omnium specierum, de quibus prædicatur, & cogitatur quidquid de animali in communi, quod ex parte obiecti ab ipsis non distinguitur. Instabis experientia ipsâ tibi notum esse nihil cogitare de Petro, aut Ioanne hoc equo, & illo leone, cum dicis *animal est sensitivum*. Respondeo te tantum posse experientia doceri actu non discernere inter hæc individua cum dicis *animal est sensitivum*, non tamen posse experientia doceri tuam prædicationem & tuum formalem conceptum per quem dicis *animal est sensitivum* non tendere ex parte obiecti circa hæc individua, quæ omnia confusè attingis per illum conceptum, ut ex vi illius nō possis inter ipsa discernere, ac proinde in ordine ad tuam experientiam perinde se habet conceptus ille, ac si individua illa non attingeret, sicuti cum vides colorem viridem valde distantem, de quo non potes enunciare, an sit viridis, an niger, speciem coloris visione pertingis, in ordine tamen ad tuam experientiam perinde se habet visio, ac si non attingeret rationem specificam coloris, sed rationem quamdam communem, seu ac si non attingeret colorem viridem, sed nigrum, quia etsi visio illa attingat colorem viridem, & non nigrum, intellectus dubius remanet, an obiectum visum sit color viridis, vel niger.

34 Instabis: ex vi illius cognitionis, cognosco animal expressè, & distinctè, non cognosco aliquam differentiam expressè, & distinctè: ergo cognitio illa distincto modo attingit animal, ac attingit differentias. Secundò, cognitio illa confundit differentias, & non rationem generis: ergo ratio formalis generis videlicet animalis tenens se ex parte obiecti in se ipsa, & non tantum in connotatis diverso modo attingitur per cognitionem. Respondeo conceptum respondentem huic voci *animal* distinguere omnia individua animalia, & quodlibet illorum, in quæ fertur, ab omni illo, quod non est animal, v.g. à lapide, & ligno, à quibus etiam distinguit differentias omnes específicas, & illarum quamlibet, in quas affirmo ferri cognitionem illam, ex vi enim conceptus respondentis huic voci *animal rationale* non confunditur cum lapide, sed ab illo distinguitur, &

tantum confunditur cum rugibili, & hinnibili. In ordine ergo ad omnia, quæ animalia non sunt æque distincte cognoscitur animal, & rationale per conceptum respondentem huic voci *animal*. Videamus modò an in ordine ad differentias cognoscitur. Ex parte obiecti conceptus respondentis huic voci *animal*, in quo ego affirmo contineri possumus considerare animal hominis, equi, & leonis, omnes rationes animalis dispersas in distinctis speciebus. Possumus item considerare animal hominis seorsim sumptum, & animal equi seorsim sumptum, & sic omnes rationes animalis distributive sumptas: Sic eadem ratione possumus considerare differentias omnes collectivè sumptas per modum unius aggregati, & omnes distributive sumptas, seu quamlibet illarum seorsim sumptam. Si considerentur differentia per modum unius aggregati individui in cludentis omnes differentias, & eadem ratione considerentur omnes rationes genericæ, seu omnes rationes animalis, realiter identificantur adæquate, eademque ratione ex parte obiecti cognoscuntur, ac proinde eademque ratione neque aliquid in altero contentum confunditur cum aliquo distincto ab ipso aggregato, ac proinde aggregata illa individui in sumpta confundi nequeunt, quia confusio semper est cum aliquo distincto ab illo quod confunditur. Dicit insuper vtrumque aggregatum partes inter se confusas, quia in aggregato animalium, animal hominis confunditur cum animali equi, & leonis, & sic de omnibus aliis, & in aggregato differentiarum rationale confunditur cum hinnibili, & rugibili, & sic de omnibus aliis differentis. Hac ratione comparata rationes genericæ, & differentiales in nullo distinguuntur, & absque iniquitate distinctionis, aui confusionis in ordine ad eadem obiecta cognoscuntur.

Possunt insuper comparari differentia distributive sumptæ cum rationibus genericis collectivè sumptis, v.g. rationale cum animali ut sic, seu cum tota collectione animalium individui in sumpta. Hac ratione differentia inadaquate distinguuntur à ratione animalis, rationale enim tantum identificatur cum animali hominis & aggregatum illud dicit præter animal hominis animal equi, leonis, &c. & sic de quibuscumque aliis differentis. Hac etiam ratione differentia confunduntur, illarum quamlibet cum reliquis aliis ab ipsa distinctis, & animal non confunditur, quia sumptum per modum unius aggregati individui in sumpti non habet cum quo confundatur, sicuti neque haberent differentia si eadem ratione sumerentur. In hoc ergo sensu verum est differentias cognosci confusè per illum conceptum, & animal cognosci distinctè, quod nullam arguit præcisionem, quia obiecta realiter adæquate non identificantur, distinguuntur enim inadaquate ut dictum est sicuti distinguitur animal hominis ab animali ut sic, seu ab aggregato animalium hominis & leonis, quod dicit conceptus communis animalis.

Tertiò si ex parte vtriusque aggregati rationes in illo contentæ sumantur distributive, & distributio sit accomodata ita ut rationale comparetur cum animali hominis, cum quo identificatur, & rugibile cum animali leonis, æque distinctè, & confusè rationes genericæ, & specificæ cognoscuntur, quia sicuti ex vi conceptus respondentis huic voci *animal*, rationale confunditur cum rugibili, hinnibili & reliquis, sic animal hominis confunditur cum animali equi, cum animali leonis, & reliquis, & sicuti animal hominis per eundem conceptum distinguitur ab omni illo quod non est animal, sic rationale ab omni non animali per eundem conceptum distinguitur, quia tantum confunditur cum aliis differentis animalis, quarum quamlibet identificatur cum propria ratione animalis. Ex his constat factâ comparatione inter rationes genericas, & específicas adæquate identificatas, omnes eadem distinctione, eademque confusione in ordine ad eadem obiecta cognosci.

Obiicies tertiò. Quando video equum à longe, cognosco esse animal, & non cognosco esse hinnibile: ergo cognitio illa fertur in rationem genericam, & non attingit rationem specificam. Vidi plures, qui magis faciunt hoc argumentum, quod mihi alicuius momenti nunquam fuit, habet enim solutionem non difficilem, & in sensationibus instantiam patitur manifestam, quâ admitendas non esse præcisiones obiectivas positiuè suaderetur. In primis initio visionis

visione externa coloris viridis, ex vi cuius non potest sensus neque intellectus discernere inter colorem viridem, & nigrum, & tamen fertur in differentiam specificam coloris: ergo non ex eo quod intellectus non possit ex vi huius cognitionis discernere inter species, non inferitur ex vi huius cognitionis non attingere differentiam specificam. Ex hoc argumentum desumo ad impugnandas has præcisiones. Totum illorum fundamentum desumitur ex eo quod intellectus discernat rationem genericam, & non specificam. Sed idem contingit in sensibus, & tamen in sensibus hæ præcisiones non admittuntur: ergo neque ex hoc fundamento præcisiones sunt in intellectu admittendæ, quod destructo vix mediocre aliud reperitur ad has præcisiones suadendas. Respondeo viso equo distanti, quem intellectus non discernit dupliciter se posse gerere intellectum; aliquando enim, cum tantum percipiat illud obiectum visum se progressu mouere, hunc discursum conficit: *omne quod se mouet est animal: hoc se mouet: ergo hoc est animal*: quod ex parte obiecti est idem ac dicere: *omne quod mouetur est homo vel equus, vel leo, &c. hoc mouetur: ergo est equus vel leo, &c.* in quo nulla est præcisio sed affirmatio specierum sub disunctione de illo subiecto, quæ fieri non posset si cognitio ad species non terminaretur. Neque ex hac enunciatione præcisio aliqua inferitur, quia quando dico, *illud individuum humanum quod video, est Petrus, vel Paulus*, etsi non possum determinate dicere *est Petrus*, neque possum dicere *est Paulus* non abstraho rationem communem à Petro, & Paulo, sed vtrumque agnosco, & sub disunctione prædico. Dixi vtrumque ex parte obiecti esse idem, quia ex parte obiecti animal, & aggregatum specierum, quæ sub animali continentur, non distinguuntur; ac proinde animal ex parte vnius extremi, & ex parte alterius species animalis videlicet homo, equus, leo, & sic alia, non distinguuntur, siue species disunctiue, siue copulatiue significentur, quia modus iste significandi non se tenet ex parte obiecti, sed ex parte actus. Differunt ergo discursus supra dicti tantum ex parte actus per distinctum modum apprehendendi idemmet obiectum, quod per modum vnius simplicis obiecti potest intellectus apprehendere per conceptum respondentem huic voci *animal*, vel per modum plurium entitatum per conceptum respondentem huic complexo *homo, vel equus, vel leo, &c.* ex his discursibus, qui ex parte actus distinguuntur potest intellectus vnum, vel alterum efficere, & frequentius fit discursus ille per terminum complexum, & cum videmus animal à longè, & speciem non discernimus, dicimus, *animal illud, vel est equus, vel leo, &c.* & dubitamus ad quam ex his speciebus pertineat, quod signum est illas sub speciali differentia, etiam ex parte actus attingere.

38 Alio modo se potest gerere intellectus nullam apprehendendo rationem animalis in communi, neque species aliquas sub disunctione, quia tunc non occurrit intentionalis species impressa ad producendam speciem expressam, quæ ex parte actus repræsentat rationem, neque ex parte obiecti alia obiecta sub disunctione, sed tantum apprehendendo quoddam principium singulare determinatum operationis, quam ab illo obiecto videt procedere, quod infer arguens ex actu ad potentiam, & ita obiecto illi, quod videt à se moueri, tribuit principium se mouendi, quod nomine animalis significat, aut principium sentiendi si nouit obiectum illud aliquam sensationem exercere, aut aduertit principium motus progressui, & principium sensationis realiter nunquam separari. Tunc ergo intellectus affirmans obiectum illud esse principium motus progressui, seu sensationis nihil cogitans de ratione alia communis, neque de speciali aliqua differentia, de qua nec dubitat, sed tantum tunc agnoscit præcisè obiectum illud esse principium talis operationis, cognoscit differentias omnes, quæ sunt in illo obiecto, & principium ratiocinandi si tale animal sit homo, vel sentiendi si sit equus, illa tantum operatione connotata, ratione cuius connotationis ex parte actus tantum cognosci dicitur principium illius operationis, etiam si ex parte obiecti cognoscantur omnia principia cum illo identificata.

39 Obiicies quid ex doctrina modo tradita. Sensatio tantum dicit ordinem ad principium sensitiuum: ergo sensatio tantum ducit in cognitionem principij sensitiui. Respondeo sensationem dicere ordinem ad principium illud, à quo procedit, ex quo fit nullam sensationem dicere ordinem, neque esse connexam cum sensitiuo in communi, neque

Francis. de Quiedo, Philosoph. Tom. II.

cum puro sensitiuo, seu non identificato cum alia differentia, quia nulla est sensatio, quæ procedat à sensatiuo in communi, neque à puro sensitiuo, qualibet enim procedit à sensitiuo identificato cum aliqua differentia, ab homine videlicet, vel ab equo, cum quo habet connexionem, & in cuius cognitionem ducit tanquam in terminum connexionis, & relationis, sensatio enim hominis non magis refertur, neque connectitur cum animali, quam cum rationali, sed ad vtrumque refertur, quia ab vtroque tanquam ab eodem principio, eademque simplicissima entitate procedit; & sic sensatio equi æquè refertur ad hinnibile, & ad animal, & sic de quacumque alia sensatione in particulari. Dicitur autem sensationem procedere ab homine ut animali, & non ut rationali, non quia hæc sensatio, quæ de facto ab homine procedit, per se ipsam non procedat à rationali, sed quia potest dari alia sensatio, quæ non dependeat à rationali, & nulla potest dari, quæ ab animali non rationali, sed cum alia quacumque differentia identificato procedat, quod fundamentum tribuit intellectui, ut sensationem tribuat formalitati animalis, & non formalitati rationalis, ut in simili dixi Punct. 4.

40 Instabis: Etiam si sensatio hominis connectatur cum homine, & in illius ducat cognitionem, & sic sensatio equi, & qualibet sensatio in particulari, sensatio tamen ut sic vniuersaliter sumpta tantum ducit in cognitionem animalis secundum se præcisè ab omni differentia. Respondeo sensationem ut sic ducere in cognitionem animalis ut sic, quod non est ratio aliqua animalis à differentiis ex parte obiecti præcisè, sed quoddam aggregatum specierum animalis, quæ tantum cognoscuntur connotatis operationibus similibus non connotatis dissimilibus, quæ cuiuslibet spectet propriæ sunt.

Obiic. sextò. Potest considerari calor fluens ab agenti, & non receptus in passio: ergo potest considerari actio, quin consideretur passio, seu receptio, cum quibus est identificata. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia defectus cognitionis caloris ut recepti in passio non provenit ex eo, quod non cognoscatur totum illud, quod intrinsecè est receptio, sed ex eo, quod non cognoscatur passum, seu subiectum distinctum à receptione in ordine ad quod eadem formalitas actionis dicitur passio, & receptio. Itaque eademmet entitas ex eo, quod cognoscatur cum subiecto dicitur cognosci formaliter ut passio, & eadem intrinsecè inuariata cognita secundum eadem formalitates intrinsecas, ex eo quod cognoscatur connotato principio tanquam potentia, cuius illa sit actus dicitur passio, actio enim ut actio non differt à passione ut passione in ordine ad intellectum per aliquid identificatum cum actione, & passione, quæ in re sunt idem, sed per diuersa connotata, seu per eadem diuersa cognita.

42 Obiicies septimò. Actio ut actio non distinguitur obiectiue per aliquod prædicatum illi intrinsecum à passione cum qua identificatur: ergo non potest cognosci actio ut actio quin cognoscatur passum. Sequelam probò: Passio ut passio dicit ordinem ad passum: sed actio ut actio non distinguitur à passione: ergo actio ut actio dicit ordinem ad passum tanquam ad potentiam cuius illa sit formalis actus, eadem ratione quæ passio dicit eundem ordinem. Respondeo negando sequelam. Ad confirmationem dico actionem ut actionem entitatiue & ex parte obiecti, adhuc per rationem, non distingui à passione, distingui autem in ordine ad nostrum modum concipiendi. Vnde licet formalitas actionis, & passionis sint idem obiectiue, quia tamen distinguuntur formaliter ex nostro concipiendi modo, debent cognosci per diuersa connotata extrinseca, per quæ formaliter distinguuntur, quia eadem indiuisibilis formalitas cognita cum principio actiuo tanquam cum potentia cuius sit actus dicitur actio, & cognita cum principio passiuo tanquam cum potentia cuius sit actus dicitur passio. Instabis: Entitas intrinseca passionis habet connexionem essentiali cum passio: ergo si cognita actione necessario cognoscitur passio, cognosci debet id, quod cum passione connexum est: ergo debet passum cognosci eodem modo, quo cognosceretur passione cognita eo ipso quod cognoscatur actio. Respondeo entitatem intrinsecam, tam actionis, quam passionis habere connexionem essentiali cum principio actiuo, & passiuo, quia quidquid conuenit actioni realiter, debet realiter passioni conuenire, & è contrariò: posse tamen entitatem intrinsecam, actionis, & passionis eandem omnino cognosci sine extremis,

Aa 3 ad

ad quæ dicit ordinem, quia cognitio confusa respectus, seu relationis non requirit cognitionem omnium extremorum, ac proinde eadem formalitas realis actionis, & passionis, seu idem utriusque respectus aliquando cognoscitur cum principio actus cuius est actus, & dicitur cognita formaliter ut actio, & non ut passio, etiam si ex parte obiecti formalitas intrinseca passionis cognoscatur; aliquando vero eadem formalitas, seu idem respectus cognoscitur cum altero extremo videlicet principio passivo cuius est actus, & tunc denominatur passio, & differt ab actione per connotatum extrinsecum videlicet subiectum, seu potentiam passivam, cuius est actus. Itaque cognitio actionis, & passionis ad eandem formalitatem intrinsecam tenentem se ex parte obiecti directi terminatur, quia tantum per connotata extrinseca differunt actio & passio, ratione quorum eadem formalitas modo actio, modo passio denominatur.

§. VI.

Soluntur argumenta, quæ præcisiones obiectivas propugnant in ente increato.

42 **S**pectata fuit olim opinio, quæ præcisiones obiectivas admittit in Deo ut notat Hurtadus disp. 6. sect. 4. subsect. 6. modo tamen non desunt, qui existimant non posse sine illis veritas mysterij Trinitatis defendi. Vtraque tamen sententia longè abest ab omni censuræ calumnia, & ab illa omnino est independens veritas mysterij Trinitatis, & cuiusvis prædicati intrinseci Deo. Ratio est perspicua: Hæc rationis distinctio, seu hic modus præciscendi, siue formalis, siue obiectivus, formaliter consistit in nostra cognitione: sed quidquid est in Deo est independens à nostra cognitione: ergo est independens ab his formalitatibus obiectivis: ergo, siue ego præscindam, siue non præscindam, essentia diuina communicabitur, & paternitas non communicabitur: ergo quacumque præcissione, siue obiectivâ, siue tantum formali admissâ, hæc propositio, *essentia communicatur*, erit vera, & hæc propositio, *paternitas communicatur*, erit falsa, siue essentia, & paternitas ex parte obiecti, siue tantum ex parte actus præciscantur, eodem enim modo loquimur de his, quæ ex parte actus præciscimus, ac si ex parte actus præcinderemus, & in ordine ad hæc prædicata *communicatur*, & *non communicatur*, non tantum loquimur de essentia, & paternitate etiam si tantum ex parte actus distinguantur, eodem modo ac si præcinderentur ex parte obiecti, sed eadem etiam ratione, ac si ex parte rei realiter distinguerentur.

43 Hæc ratione ductus affirmo negandas esse præcisiones obiectivas in formalitatibus increatis. Ita Nominales omnes apud Hurt. suprâ: & Caiet. & Fonseca, qui præcisiones obiectivas in creaturis admittunt, illas in Deo negant apud eundem Hurt. §. 137. Consentit P. Valentia in Contr. lib. 1. de Trinit. cap. 230. & 1. parte, disput. 2. quæst. 4. punct. 1. ubi asserit mysteria in Deo defendi per distinctionem virtualem independentem ab omni rationis distinctione. Neque Soar, & Vasquez, alique quàm plures, qui à Nominalium sententia recedunt eam impugnant, quia aliquid ex illa contra naturam Mysteriorum Dei inferatur. Accedunt P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 7. & 8. Arrubal. 1. part. t. 2. disp. 101. Granados t. 3. 1. partis, tract. 30. disp. 4. sect. 2. qui docent relationes includi in essentia diuina adhuc per intellectum, ita ut sine conceptu metaphysico illarum essentia diuina non possit cognosci, neque possint mutuo ab essentia præcisci, sine quo putat mysterium Trinitatis non posse componi, quasi esse Dei infinitum, & increatum, Trinum, & vnum dependeret à nostris conceptibus, & ab imperfectione cognoscendi illorum. Standum ergo est sententiæ, quæ has præcisiones obiectivas Deo negat, quia nihil speciale est, quod has præcisiones obiectivas in formalitatibus increatis propugnet, ut ex solutione argumentorum constabit.

44 **O**biicies primò. Si in diuinis non datur abstractio, qui cognoscit naturam Dei, cognoscit personalitates diuinas: ergo qui cognoscit Deum ut vnum, illum cognoscit ut trinum cum personalitatem Trinitas ab essentia vnitatem non distinguatur. Respondeo verum esse cognoscentem essentiam diuinam eadem cognitione attingere entitatiue personalitates, ut mysterium Trinitatis, non tamen mysterium cognoscere per conceptum respondentem his vocibus *Deus est trinus, & vnus*, sed per alium confusorem respondentem his vocibus *Deus est vnus ex vi cuius Deus Trinus*

& vnus, qui de facto cognoscitur, non discernitur ab alio Deo non Trino, si per impossibile daretur, vel si mente fingatur, à quo discerneretur Deus Optimus Maximus respectu intellectus cognoscentis per alium expressiorem vnum, & ita naturalis Philosophus, qui ex creaturarum cognitione tantum Deum cognoscit, etiam si ex parte obiecti Trinitatem attingat non potest dicere *Deus est trinus, & vnus*, neque aliquid cogitare de Deo trino, & vno ut distincto ab alio ficto, qui non esset trinus, sed tantum vnus. Ac proinde Philosophus qui ita confuse Trinitatem cognoscit, perinde se habet ac si illam non cognosceret, sicut qui apprehendit tantum rationem præcisam animalis, etiam ex vi illius cognitionis attingat differentias individuales Petri, qui est animal, nihil potest de Petro ut distincto ab omnibus animalibus ex vi illius cognitionis iudicare, & perinde se habet respectu Petri cogniti ac si illum non cognosceret. Cognoscere enim aliquod obiectum ex parte obiecti tantum, & non ex parte actus, non dicitur simpliciter cognoscere in ordine ad intellectum cognoscentem, sicut non dicitur potentiam visivam videre relationem transcendentem coloris, quia illam ex parte actus non videt, etiam si ex parte obiecti relatio illa attingatur per actum.

Instabis: ergo diuerso modo cognoscit Philosophus vnitatem essentia, & Trinitatem personarum siquidem potest affirmare Deum esse vnum, & non potest affirmare Deum esse trinum, ex vi cognitionis, quam ex effectibus à Deo productis depromit. Respondeo: quancumque affirmationem, seu cognitionem tendentem in Deum ut vnum, tendere in Deum ut trinum non per conceptum expressum respondentem his vocibus *Deus est trinus*, sed per alium confusorem respondentem his vocibus *Deus est vnus*, ex vi cuius Deus trinus, & vnus tenens se ex parte obiecti confunditur cum alio Deo, qui esset, vel qui fingi potest tantum & non Trinus. Quæ diuersitas conceptum non est formaliter, & directè in obiecto primario cognito, sed formaliter in ipsis cognitionibus, & obiectiue in mediis quibus obiectum directum cognoscitur. Quia quando formatur conceptus respondens his vocibus *Deus est vnus*, cognoscitur obiectum per connotata distincta ab illis, quibus cognosceretur idem obiectum per conceptum respondentem his vocibus *Deus est trinus, & vnus*.

Obiicies secundò. Etiam si essentia sit eadem cum personalitatibus, essentia communicatur, & paternitas non communicatur: ergo datur distinctio virtualis inter essentiam, & paternitatem: ergo ex vi huius distinctionis poterit vnum sine alio cognosci: ergo ex eo quod essentia terminet cognitionem, & non paternitas, non inferetur duplex contradictoriū, videlicet cognosci, & non cognosci eandem entitatem. Respondeo has propositiones, essentia communicatur, & paternitas non communicatur, esse admittendas propter reuelationem Dei, & distinctionem virtualem in ordine ad hæc prædicata, si ex veritate illarum inferatur talis distinctio. Non tamen ideo licet nobis sine alia reuelatione alia similia prædicata in quacumque materia confingere, alias possemus quàm plurima concedere, in quibus esset eadem difficultas, idemque mysterium ac in Trinitate. Ac proinde admissis reuerenter propositionibus de fide in argumento propositis, & admissâ distinctione virtuali in ordine ad illa prædicata, nego eandem distinctionem in ordine ad alia extrinseca Trinitati, nolo enim multiplicare mysteria, neque ad illa recurrere in re purè naturali, & Philosophica, & facilia per difficillima explicare.

Obiicet tertio. Defendi non posse plures propositiones spectantes ad mysteria fidei sine hac præcissione obiectivâ, quia si in conceptu obiectiuo naturæ includitur paternitas ex parte obiecti, cum dicimus *natura communicatur*, quod est de fide, dicimus, *paternitas communicatur*, quod est hereticum: ergo ut hæc propositio *natura communicatur*, defendi possit, necessum est has obiectivas præcisiones admittere. Idem dico in hac propositione *Filiatio producit*, cuius subiectum si ex parte obiecti naturam includeret, esset idem ac dicere *natura producit*, quod dici nequit, similiter in hac propositione *Verbum fuit immediatè vnitati humanitati* si ex parte subiecti includitur obiectiue respectu cognitionis tota Trinitas, quia Verbum identificatur cum essentia, & hæc cum tota Trinitate, sequitur esse idem, ac dicere, *tota Trinitas fuit immediatè vnitati humanitati*, quæ omnia sunt absurda & manifestè contra fidem Catholicam.

48 Fateor tamen difficultatē grauissimam esse, verum tamen ad rem, quam modò tractamus nullius momenti esse censere, quia non oritur ex affirmatione, vel negatione præcisionum obiectiuarum, à quibus independentia sunt tanta mysteria, sed tantum oritur ex ipsa intrinseca natura, & excellentia mysteriorum, quod sic probō. Beati qui Deum intuitiui vident cognoscunt, & verè enunciant obiectum harum propositionum: *Essentia communicatur: Paternitas non communicatur: Filiatio producitur: essentia non producitur: subsistentia Verbi immediatè nititur naturæ humanæ: essentia Verbi non nititur immediatè naturæ humanæ*, & tamen non præcindunt ex parte obiecti inter essentiam, & relationes, de quibus prædictæ fiunt enunciationes: ergo veritas illarum enunciationum independentes est ab obiectiua præcisione. Respondet Arriag. suprà subiect. 3. prædictum argumentum euincere ex parte obiecti præcindi non solum à beatis, sed etiam à Deo cognoscente essentiam communicari & Paternitatem non communicari; Filiationem produci, & essentiam non produci. Desumo ex hac solutione prædictum argumentum non specialiter pugnare contra sententiam negantem has præcisiones obiectiuas factas per cognitiones abstractiuas, sed contra commune Philosophorum, & Theologum sententiam, quæ huiusmodi præcisiones per cognitiones intuitiuas creatas, & per diuinam increatam fieri non posse defendit.

49 Respondeo verum esse obiectum cognitum ex parte subiecti per hoc iudicium *natura communicatur*, esse idem cum obiecto cognito ex parte subiecti per hoc iudicium *Paternitas communicatur*, nihilominus prima propositio est summè vera, & secunda summè falsa, nam nos loquimur de eisdem conceptibus obiectiuis cognitis per diuersa media, ac si essent distincti, sicut enim præcidentes obiectiui loquuntur in hoc mysterio de formalitatibus tantum per intellectum præcisæ eodem modo, ac si à parte rei essent distinctæ, sic similiter de eodem obiecto cognito per diuersa media loquimur in hoc mysterio ac si esset distinctum, & dicimus *natura communicatur*, & non possumus dicere *Paternitas communicatur*, quia licet idem sit obiectum cognitum ex parte subiecti, est tamen diuerso modo cognitum.

50 Secundò Respondeo aliquando non esse idem subiectum verificationis & prædicationis, cum enim currente Petro enuncio *aliquis homo currit*, cursum verificatur de Petro, qui indifferenter tamen prædicatur de Petro, & Ioanne, cum enim dico *aliquis homo currit*, etiam si Petrus currat, & non Ioannes, non magis affirmo Petrum currere quàm Ioannem, resoluitur enim propositio *Petrus currit*, vel *Ioannes currit*, &c. & sæpè sæpius ego qui enuncio aliquem hominem currere, nescio an sit Petrus, vel Ioannes. Ex hac subiectorum diuersitate respondeo in præsentī materia in hac propositione *natura communicatur*, subiectum cognitionis esse naturam, & relationem, & totum quod est in Trinitate, subiectum tamen verificationis tantum esse naturam, quia de illa verificatur hoc quod est communicari, non de personalitatibus. Similiter in hac propositione *Filiatio producitur*, subiectum cognitionis est tota Trinitas, subiectum verificationis est filiatio, & non natura, quia filiatiōi conuenit prædicatum *producitur*, & non naturæ. Similiter in aliis propositionibus respondendum est distinctione prædicta subiecti cognitionis, & verificationis.

51 Insultabis forsitan: nos iam admittere tuas præcisiones, præcindimus enim naturam à filiatiōe in ordine ad hoc prædicatum *communicatur*, & filiatiōem à natura in ordine ad hoc prædicatum *producitur*. Respondeo hoc non esse præcisiones obiectiuas admittere, sed mysterium Catholicè confiteri, quia verificatio huius propositionis *natura communicatur* non desumitur in ordine ad obiectum vt existens tantum intentionaliter in cognitione, quā dicitur, *natura communicatur*, sed in ordine ad obiectum vt existens à parte rei, veritas enim cuiuslibet propositionis desumenda est ab obiecto non tantum vt cognito, sed vt existenti. Constare autem fide Catholica à parte rei, naturam non produci, & communicari, & filiatiōem produci, & non communicari: ergo necessariò dicendum est in hac prædicatione *natura communicatur*, verificationem desumi à natura, & non à filiatiōe, & in hac propositione *filiatio producitur*, verificationem desumi à filiatiōe, & non à natura, quod non est præcisiones obiectiuas & intentionales admittere; sed rem explicare prout existentem à parte rei. Quomodo autem de rebus identificatis naturā videlicet, & filiatiōe possint diuersa prædicata verificari, est idem ac eandem naturam communicari, & non communicari filiatiōem identificatam cum illa, quod meum non est in præsentī explicare, sed ex fide supponere, quia in hoc tota difficultas Trinitatis sita est, ad cuius explicationem necessarium esset totam materiam de Trinitate pertractare.

Obiicies vltimò: In hac prædicatione, *natura producitur*, quæ est hæretica, subiectum cognitionis non tantum est natura, sed etiam filiatio: ergo potest dici prædicatum *producitur* verificari de filiatiōe contenta in subiecto prædicationis, ac proinde esse veram. Resp. in omni propositione prædicatū debere verificari de subiecto formaliter cognito tam ex parte obiecti, quàm ex parte actus, ac proinde vt hæc propositio esset vera *natura producitur* deberet verificari non de quocumque subiecto prædicationis, sed de subiecto formali videlicet natura, cum tamen implicet verificari de natura, implicat propositionem esse veram.

Quod si adhuc his solutionibus non acquiescas, & asseras necessarias esse præcisiones obiectiuas ad loquendum de mysterio Trinitatis, illas in Deo admitte, in quo distinctionis virtualis ope defendi possunt, certum est enim admittendas esse, si non possumus sine illis defendere propositiones, quas fide traditas habemus: si enim ad has defendendas necessariae sint iure optimo distinctio virtualis in ordine ad has præcisiones adstruitur, vnum enim tantum vellem fixum esse apud omnes distinctionem hanc virtualem non nisi urgente ratione in Deo esse ponendam in ordine ad aliqua prædicata, & in creaturis nullo negotio esse admittendam, quia si semel admittatur, tota euertitur Philosophia, & Metaphysica, & diuina omnia mysteria rebus creatis absque vlla directione confundimus.

Postquam hæc in lucem proderem nouus quidam huius quæstionis suppositum negat forsitan, vt se ab illa facile expediret. Afferit præcisionem formalem, & obiectiuam intelligendam non esse eo modo, quo nos de illa disputamus, sed has præcisiones desumendas esse illarumque differentiam ex fundamento, quod datur distinctionis, nam si fuerit solum fundamentum rationis ratiocinantis, erit præcisio ab intellectu facta solum formalis, si verò fuerit fundamentum rationis ratiocinatæ etiam erit præcisio obiectiuæ. Ratio est quia hæc præcisio non est separatio, aut circumscriptio realis, sed solum intentionalis; & ita dicitur esse subiectiue, vel obiectiue, non quia sit in ad extra, sed ex diuerso fundamento, quod reperit intellectus ad suam præcisionem.

Impugnat etiam explicationem terminorum præcisionis formalis, & obiectiuæ, seu sensum quæstionis, in quo nos illam tractamus ex D. Thoma in 1. dist. 2. q. 5. art. 2. vbi inquit ille illam impugnasse Angelicum Doctorem his verbis. *Quidam autem dicunt, quod ista attributa non differunt, nisi penes connotata in creaturis, quod non potest esse, tum quia causa non habet aliquid ab effectu, sed è conuerso, vnde Deus non dicitur sapiens quia ab eo est sapientia, sed potius res creata dicitur sapiens in quantum imitatur diuinam sapientiam.*

Demus verum esse Angelicum Doctorem impugnasse præcisiones formales, quas nos defendimus, & de quibus disputamus, ex hoc habeo de illis quæstionem fuisse institutam in qua pro parte negante quosdam suppressio nomine solita sibi modestia refert Sanctus Thomas, teneat igitur iste Thomista sententiam, quam Angelici doctoris esse putat; quæstionem autem de medio non tollat, quod si illius principii eam aggredi non vult, alios vtiliter de illa agentes non impedit.

Hoc dixi dato, & non concesso quod D. Thomas præcisiones formales in sensu à me exposito impugnasset, quod verum non est, loco enim citato D. Thomas tantum asserit rationem formalem attributorum esse Deo intrinsecam in eo existentem non constitutam, neque deriuatam, aut emendicatam aliquo extrinseco vt constat ex verbis eiusdem articuli. *Sic ergo dicendum est, quod in Deo est sapientia, bonitas, & huiusmodi quorum quodlibet est ipsa diuina essentia, & ita omnia sunt vnum res, quia vnunquodque eorum est in Deo, secundum sui verissimam rationem, & ratio sapientia, non est ratio bonitatis, in quantum huiusmodi relinquitur, quod sint diuersa ratione non tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprietate ipsius rei.* Hæc D. Thomas, quibus solum intendit, & tradit attributa quæ ratione distinguuntur importare veros conceptus reas intrinsecos Deo, & cum ipsa essentia identificatos. Ex quo infert non distingui distinctione rationis ratiocinantis, sed ratiocinatæ, hoc est non distingui distinctione

atione non habere, sed habente fundamentum in re, talia esse attributa, & non constitui rationes attributales, quas per rationem distinguimus per connotata extrinseca probat ratio adducta in priori testimonio relato his verbis. Quia causa non habet aliquid ab effectu, sed est conuerso. Insuper D. Th. positiue docuisse sententiam affirmantem non dari praecisiones obiectiuas, sed formales eo modo, quo nos illas exponimus pluribus, & efficacissimis testimoniis Doctoris Angelici probat Puente, Hurtado disp. 6. Metaph. sect. 4. sub. 3.

58 Has praecisiones formales tenentes se ex parte actus tradiderunt Nominales, Gabriel, Ochamus, Major, & Gregorius, quos refert, & accurate exponit Puente Hurtado sect. 4. a tota sub. 1. eandemque sententiam refert, & impugnat Vasq. 1. p. disp. 117. c. 1. Demum etsi hanc quaestionem non tractassent, neque in eo sensu intellexissent distinctionem formalem, & obiectiuam, auctores antiqui illam tractant sic terminis formalis, & obiectiuas distinctionis explicatis. Moderni ut videre est apud Puente Hurtado loco citato, & Arriagam in Log. dist. 6. sect. 2. 3. & 4. Vltimo, etsi termini distinctionis formalis, & obiectiuas improprie essent, id quod per illos explicamus, & clare disputandum proponimus videlicet an cognitio, qua animal cognoscitur praecisum a rationali ex parte obiecti attingat rationem animalis, rationalis ratione non attracta, quod obiectiuas praecindere vocamus, seu praecindere ex parte obiecti, vel utramque rationem obiectiuam attingat, ex eoque solum animalis cognitio dicatur, quia utramque rationem attingit per ordinem ad sensationem, quod vocamus praecindere formaliter seu ex parte actus, & non ex parte obiecti, quaestio de re importat, quam examinare oportet, ergo etsi termini huic recentiori non placerent rem per illos significatam contemnere non debebat.

59 Obicit Recentior iste: Plura ratione distinguuntur, quae diuersa connotata, quia non semper habent effectus ad extra, veluti infinitas, & aeternitas Dei: ergo non rationis distinctio fit per ordinem ad aliqua connotata. Resp. non solum effectus formalitatis praecise esse connotata, in ordine ad quae talis formalitas cognoscitur, sed alia, inter quorum, vel in ordine ad quae illa apprehendimus, licet in se talem ordinem non habeant, sic praesentiam, & durationem per ordinem ad spacia imaginaria temporis, & loci apprehendimus, & explicamus, cum tamen talia spacia solum sint ficta, & ita realis ordo ad illa dari non poterit. Hac ratione infinitatem Dei per ordinem ad carentiam dependentiae ab alia similis illis, quas in creaturis agnoscimus, & aeternitatem per ordinem ad spacium imaginarium, quod respectu nostri spacium temporis dicimus, quia non illi perpetuo coexistimus, & respectu Dei spacium extrinsecum aeternitatis dici poterit, quia permanet in seipso sine villo fine, aut limitationi coexistit illi perpetuo fluenti.

60 Obicit idem Recentior, quod licet effectus deserviant quoad nos a posteriori, ut veniamus in cognitionem principiorum, ut docet S. Th. 1. p. q. 24. art. 1. ad 3. tamen loquendo secundum se propria ratio principij vnius effectus, vel operationis antecedenter ad eam debet distinguere, vel esse idem cum alia, & ita licet ex connotatis innoscescat, vel manifestetur antecedenter ad illa datur distinctio.

61 Oblitus est Recentior iste materia, quam scribit: agitur de distinctione rationis facta per cognitionem inter formalitates physice, & realiter identiticas, & obicit ante nostram in se ipsis habere distinctionem, vel identitatem. Supponimus antecedenter, & independentem a cognitione formalitates esse vnum, & idem simplex est absque vlla distinctione reali cum omni physica identitate existentes, & de his inquirimus quomodo per rationem distinguantur. Quorsum igitur ad distinctionem, seu identitatem existentem antecedenter ad cognitionem fit recursus.

CONTROVERSIA V.

De diuisione entis in decem praedicamenta.

PUNCTUM PRIMUM.

Quid sit praedicamentum, & quare ens in decem praedicamenta constituitur.

1 **P**RAEDICAMENTUM secundum propriam nominis significationem sumi consuevit pro praedicato, & pro ipsa actione praedicandi, licet proprius attenda stricta no-

minis significatione pro praedicatione sumatur, sicuti fragmentum non pro actione frangendi, sed pro re fracta, seu parte illa, quae per fractionem ab alia separatur propriissima nominis significatione desumitur. Celebris est diuisione ab Aristotele facta in substantiam, quantitatem, qualitatem, relationem, actionem, passionem, praesentiam, durationem, similitudinem, & ita vulgo dicitur ens diuisi in decem praedicamenta. Hinc oritur quaestio quid praedicamenti nomine intelligatur. Quidam affirmant praedicamenti nomine intelligi res ipsas in obliquo connotantes actus intellectus, quibus sunt & inter se ordinantur res, quae in praedicamentis constituuntur. Alii affirmant praedicamentum sumi pro ordinatione rerum, quae in praedicamento ponuntur, sive haec in intellectus actibus constituantur, sive in quodam rationis respectu ex intellectus actibus resultante, quae ordinatio connotat tanquam materiam, vel obiectum res ipsas, quae in praedicamento constituuntur.

Censeo ens non diuidi ab Aristotele in rerum ordinationes, sive haec in intellectus actibus, sive in respectu rationis constituuntur, sed in res ipsas, nempe substantiam, quantitatem, &c. de quibus ens essentialiter praedicatur tanquam quid superius de suis inferioribus. Mouet quia non dicimus ens diuisi esse in ordinationem praedicamentorum, aut specierum substantiarum, & ordinationem praedicamentorum, aut specierum quantitatis, &c. sed in substantiam, quantitatem, &c. ergo membra diuidentia sunt substantia, quantitas, &c. Secundo, Ens diuisi Arist. ut de membris diuidentibus seorsum sumptis commodius doctrina traderetur, sed de rebus ipsis, & non de ordinatione specierum ipsarum intendebat Arist. doctrinam tradere: ergo in res ipsas, & non in illarum ordinationem ens diuisi. Vltimo, si Arist. diuideret ens in ordinationem specierum, seu substantiarum, & in ordinationem specierum, seu praedicamentorum quantitatis, sub nullo membro diuidente constitueretur substantia, quantitas, & alia huiusmodi entia realia, quae ordinationes istae in omnium sententia, vel sunt entia rationis, vel actus intellectus, quibus hoc praedicamentum constituitur superius, illud inferius, hoc genericum, & illud specificum.

Ex his inferitur quod si stricte dicendum sit ens diuisi esse in decem praedicamenta, praedicamenti nomine res ipsas significari connotantes actus intellectus, vel secundas intentiones, quibus inter se ordinantur, quia ens in res ipsas diuidentur, quae subsunt actibus intellectus, seu secundas intentionibus, & non in ipsos actus intellectus, aut secundas intentiones. Nihilominus existimo a Dialecticis, & Metaphysicis praedicamentum sumi pro ordinatione specierum, & generum, quae reperitur in vnoquoque membro diuidenti, ipsi enim inquirunt, quae res ponantur in praedicamento, quod idem est ac inquirere quae res ponantur in serie praedicamentorum, quae ducitur a supremo genere vsque ad aliquod indiuiduum, ut constat ex communi modo respondendi huic quaestioni, quo solemus dicere differentias constitui indirecte, & ad latus, species vero directe & in ipsa linea praedicamentali: ergo nomine praedicamenti Dialectici, & Metaphysici significant lineam, seu seriem illam, in qua constituuntur omnia praedicata, quae dicimus ad vnum praedicamentum spectare. Ex his inferes proprie & stricte loquendo ens non diuidi in decem praedicamenta formaliter sumpta, sed sumpta materialiter, hoc est in res ipsas, ex quibus sunt praedicamenta, seu in res, quae subsunt decem lineis, seu ordinationibus praedicamentorum, quae ordinationes praedicamenta vocantur.

Iuxta doctrinam istam praedicamentum definitur: *praedicamentum deductum ab aliquo supremo genere (ab illo videlicet quod vniuersalissimum est in vnoquoque membro diuidente rationem entis) usque ad indiuiduum vltimum.* Ordo iste consistit in aggregato rationum ex vi quarum hoc praedicamentum denominatur genus, istud species, hoc species subalterna, & illud species infima, & alias huiusmodi denominationes superiores, & inferiores praedicata participat. Si roges cur praedicamentum tantum dicat seriem praedicamentorum a supremo genere contento in quocumque membro diuidenti, & non a supremo genere absolute, videlicet ab ente, siquidem hoc genus est ad reliqua inferiora. Respondendo praedicamenti nomen desumptum fuisse pro classe, seu ordine illorum, quae sub vnoquoque membro diuidenti continebantur, ut distincto ab aliis, cuius nominis significatio tantum dependet ex libera hominum impositione.